د سوسیالیزم سیاسي اقتصاد

Ketabton.com

لیکوال: نیکولای کلیسوف
ژباړن: جانباز شرافت

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سوسیالیزم سیاسي اقتصاد

لیکوال: نیکولای کلیسوف

ژباړن: جانباز شرافت

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب نوم: د سوسیالیزم سیاسي اقتصاد

لیکوال: نیکولای کلیسوف

ژباړن: جانباز شرافت

ډیزاین چاري: هوبر سپنتا

د بریښنایي خپرولو نېټه: مارچ، ۲۰۲۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژباړن سریزه

سیاسي اقتصاد، د بشري ټولني د تکامل په بیلابیلو پړاوونو کي، د تولید د قوانینو او مادي نعمتونو د ویش د څرنګوالي علم دی. سیاسي اقتصاد موږ ته راښیي، چي څنګه د تولید وسایل، تولیدي مناسبات رامنځته کوي او د هغو تولیدي مناسباتو له مخي، اقتصادي نظامونه او تاریخي پړاوونه منځته راځي او هر تاریخي پړاو او اقتصادي نظام بیا ځانته خپله مخبناء، سیاسي سیستم، باورونه، عقاید، فرهنګ، هنرونه او اخلاق پنځوي. د هر اقتصادي نظام، سیاسي اقتصاد موږ ته دا راښیي، چي په هغه نظام کي، په کومو اوزارو تولید کیږي، د تولید کوم مناسبات حاکم دي، د تولیداتو ویش څه ډول دی او څو ډوله ارزښتونه په اقتصادي دوران کي عمل کوي. د سیاسي اقتصاد علم موږ ته راښیي، چي د یو مشخص اقتصادي نظام اصلي ترکیب، جوړښت او ودانۍ څه ډول ده، په هغه کي متقابلي اړیکي څرنګه دي او کوم تړاوونه او تضادونه پکښې دي.

د سیاسي اقتصاد د علم بنسټونه، په اتلسمه او نوولسمه پیړۍ کي په برتانیې او فرانسې کي د ډیویډ ریکارډو، آډم سمیټ او نورو بورژوا اقتصاد پوهانو لخوا ایښودل سوي، وروسته د کارل مارکس لخوا په ډیر نوښتګر ډول، دا علم ته پراختیا ورکول سول. مارکس، د پانګوالي نظام د سیاسي اقتصاد له مطالعې او څیړني وروسته، په هغه کي سته تضادونه وموندل او د هغو تضادونو د نښتو او تکامل پایله، چي د یوې سوسیالیستي ټولني جوړیدل دي؛ یې وښودل.

زموږ په چاپیریال کي، د پانګوالۍ د سیاسي اقتصاد په اړه، ډیر کتابونه سته، خو داسي کتاب، چي د سوسیالیزم سیاسي اقتصاد تشریح کړي؛ ډیر لږ موندل کیږي او له سوسیالیزم څخه د خلګو ټوله پېژندنه تر دې پوري لنډه ده، چي سوسیالیستي اقتصاد یوازي د لوړپوړو دولتي چارواکو لخوا په جبر او استبداد د مرکزي اقتصادي پلانونو عملي کول دي. په بله خوا کي بیا ډیر کتابونه او رسنیز چینلونه سته، چي د خلګو د لږ او ناسم پوهاوي څخه په ګټي اخیستني، د سوسیالیزم په اړه کرکه، درواغ او افواهات خپروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا کتاب ما (ژباړن) د یوې ورانې سوې ودانۍ، د کتابونو په منځ کې موندلی او د هغه له مطالعې وروسته مې اړینه وګڼل، چې پښتو ژبې ته وژباړل سي، تر څو د پښتنو ځوانانو په منځ کې علمي، سیاسي او فلسفي روښانتیا لا زیاته خپره سي.

د کتاب یوه ځانګړنه که دا وي، چې په ډېر ساده ډول یې دا ښودلې، چې د سوسیالیستي ټولنې اقتصادي بنسټونه کوم دي، حاکم مناسبات پکښې څه ډول دي، د تولید لړۍ او ویش څه ډول ترسره کېږي او د سوسیالیستي اقتصادي تګلورې ټولنیز ژوند پر کوم لورې بیایي؛ د هغه ترڅنګ یې د شلمې پېړۍ د سوسیالیستي هیوادونو اقتصادي ارقام او شمېرنې هم را اخیستي، تر څو په عمل کې د تیورۍ واقعیتونه او عینیتونه هم وښودل سي.

ترڅنګ یې دا کتاب د سوسیالیزم په اړه د دوښمنانه او کرکجنو تبلیغاتو، لکه دا چې سوسیالیستي نظام یوازې د لوړپوړو حکومتي چارواکو لخوا د مرکزي پلان جوړوني اقتصاد دی، په سوسیالیزم کې ټول ملکیتونه یو کېږي، هر څه ټولنیز ګرځي او د انسان د فردي تکامل مخه نیسي؛ په اړه هم ښه سپیناوی لري او د هغو تبلیغاتو او درواغو د شنډولو وسیله هم ګرځي.

که د کتاب ځیني برخي لوستونکو ته پېچلي وي، اړینه داده، چې هغوی د دې کتاب ترڅنګ د مارکسیستي فلسفې نور پښتو ته ژباړل سوي کتابونه، په ځانګړي ډول، د کمونسټ ګوند مانوفیسټ، د مبارزې الفبا، د اکټوبر انقلاب، سټالین او د سوسیالیستي اقتصاد تجربه او نور ولولي، تر څو دوی ته د یو ټوله ائیز او کُلي لرلید په ورکولو کې مرسته ورسره وکړي.

په پای کې، ټولو زیار ایستونکو ته د هغوی په لیرې او نژدې موخو کې، د مادي او معنوي بریالیتوبونو د هیلې په څرګندولو سره تاسې د کتاب لوستلو ته پرېږدم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لیکوال لنډه پېژندنه

نیکولای کلیسوف په ۱۹۲۵ کال کي، په یوې کروندګري کورنۍ کي زیږېدلی دی. په ۱۷ کلنۍ کي، په خپله خوښه د فاشیستانو پر وړاندي جګړې ته ولاړئ او په جګړې کي د خپلو وړتیاوو د ښودلو له کبله ورته انعامونه ورکول سوي. په ۱۹۴۴ کال کي د دوهم ځل لپاره ډېر زیات ټپي سو او تر رغېدو وروسته یې په یوه کالخوز کي، د عسلو مچیو د روزونکي په ډول کار پیل کړی. د ۱۹۴۵ کال له مني څخه، تر نن ورځي پوري یې د لنینګراډ په پوهنتون کي له زده کړیالۍ څخه نیولې، د یاد پوهنتون د سیاسي اقتصاد ډیپارټمنټ تر ریاست پوري مزل کړی. په دې موده کي یې ډېر آثار په اروپایي ژبو هم خپاره سوي دي. د اقتصادي علومو ډاکتر پروفیسور کلیسوف، د سیاسي اقتصاد په اړه، تر ۱۷۰ زیات علمي آثار کښلي دي. همدغسي پروفیسور کلیسوف، د سیاسي اقتصاد په برخه کي زرګونه کسان روزلي او ډاکترۍ درجې شاوخوا سل تزسونه دده تر کتني او لارښووني لاندي تکمیل سوي دي. د اقتصاد په علم کي د نوښتګر کار او زرګونه زده کونکو په روزني کي د کلیسوف د چوپړونو په پار، ده ته د شوروي اتحاد دولتي نښان «د ویاړ نښان» هم ورکول سوی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړ

د سوسیالیزم سیاسي اقتصاد... ۱

۱ – ولي به خامخا پانگوالي په سوسیالیزم اوړي؟ ٤

۲ - آیا ځانته جلا ولسونه کولای سي، د پانگوالۍ له مزل پرته سوسیالیزم ته ولاړ سي؟.. ٦

۳ – په اوښتوني پړاو کي، د سوسیالیستي سمونونو میتودونه او شکلونه کوم دي؟... ۸

۴ – پانگوالي خصوصي مالکیت څه ډول، په سوسیالیستي مالکیت اوړي؟ ۱۰

۵ - کروندگر ځنگه د سوسیالیزم په لار کي گامونه ایږدي؟ ۱۲

٦ – سوسیالیستي ټولنه کوم پړاوونه تېروي؟.. ۱٤

۷ – د پرمختللي سوسیالیستي ټولني ځانگړني کومي دي؟... ۱۷

دوهم څپرکی،.. ۲۱

د سوسیالیزم اقتصادي سیستم.. ۲۱

۱ – له څه څخه، د سوسیالیزم اقتصادي بنسټونه جوړېږي؟ ۲۳

۲ – د سوسالیزم د اقتصادي قانون بنسټیز ماهیت څه دی؟ ۲۵

۳ – د تولید پر وسایلو باندي د سوسیالیستي مالکیت د شکلونو دوه گونی والی، کوم گډ ټکي او کوم توپیرونه لري؟ ۲٦

۴ – په سوسیالیستي نظام کي کوم شیان د وگړو شخصي شتمني جوړولای سي؟.. ۲۹

۵ – ولي د سوسیالیستي اقتصاد پلان سوې وده شوني ده؟.. ۳۱

۷ – د علم او ټکنالوجۍ د پرمختگ له اغېزو سره، د کارکونکو په ځانگړتیاوو کي کوم بدلونونه راځي؟ ۳۳

۸ –ټوله ائیز عام محصول له څه شي څخه جوړ دی او څه ډول منځته راځي؟ ۳۵

۹ – د پانگونو اغیزمنتوب په څه کي دی؟... ۳۸

۱۰ – ملي عاید څه ډول ویشل کیږي؟... ۳۹

۱۱ – د کار له مخي ویش په څه مانا دی؟.. ٤۳

۱۲ – د کاري ورځي اوږدوالی څومره دی؟.. ٤۵

۱۳ – په سوسیالیستي ټولني کي د فراغت له وختونو څخه څه ډول گټه اخیستل کیږي؟.. ٤۷

دریم څپرکی، ٤۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سوسیالیستي ټولني اقتصادي سیستم او د هغه د تکامل تګلاري ٤٩

١ – د اقتصاد مرکزي پلان جوړونه، څه ډول د اقتصادي بنسټونو د ځانواکۍ سره يو ځای ده؟ ٥٠

٢ - په سوسیالیستي تولیدي موسساتو کي د کار مزد په څه ډول ورکول کیږي؟ ٥٢

٣ – په مادي هڅوني کي انعامونه څه ونډه درلودلای سي؟ ٥٥

۴ – عام استهلاک حساب څه دی او څه ډول ګټه ورڅخه اخیستل کیږي؟ ٥٥

۵ – په کرنه کي، د کاري مزد ورکول څه ډول وي؟ ٥٨

٦ – اقتصادي حسابونه څه ته وايي؟ ٥٩

٧ - د يوې موسسې عاید څه ډول کاربږي؟ ٦٠

٨ – وروستۍ بیه څه ته وايي او د توکو بیه په سوسیالیستي ټولني کي څه ډول ټاکل کیږي؟ ٦٣

٩ – د پرچون پلورني بیه څه ډول ټاکل کیږي؟ ٦٤

١٠ ـ د خلګو اصلي عایدات له څه څخه وي؟ ٦٦

١١ – پیسې څه ونډه لري او کومې دندي ترسره کولای سي؟ ٦٩

١٢ – د پیسو دوران څه ډول پلان او تنظیمیږي؟ ٧١

١٣ – مالي چاري څه ونډه لري؟ ٧٣

١۴ – کریډیټ ولي اړین دی او ونډه يې څه ده؟ ٧٥

وروستۍ خبري ٧٧

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډالۍ:

د سوسیالیزم د ودانۍ ځوانو رغونکو
ته!

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سوسیالیزم سیاسي اقتصاد

د پانګوالۍ او سوسیالیزم د سیاسي اقتصاد ترمنځ اصولي توپیرونه شته. دا توپیرونه، د پانګوالي او سوسیالیستي تولیدي مناسباتو د بنسټیزو توپیرونو څخه را پیدا سوي دي. سیاسي اقتصاد د سوسیالیزم د مادي او تخنیکي بنسټونو د ودي له لاري، د شکلونو، شرایطو او سوسیالیستي تولیداتو له پراختیا سره د کمونیزم مادي او تخنیکي بېخبنا ښیي. سیاسي اقتصاد، تولیدي مناسبات د خوځښت او د تولیدي عواملو له تکامل سره په اړیکه کي ښیي او د هغوی د اغیزمنتوب لوړېدل سره مطالعه کوي. **د مادي او تخنیکي بنسټونو تکامل له اقتصادي اړخه څېړل کېږي، چي دا چاره د پدیدو او اقتصادي پروسو د کمي او کیفي شرحي لپاره د ریاضي او احصایوي میتودونو څخه ګټي اخیستني ته اړتیا پیدا کوي.**

د سوسیالیزم د ودانۍ جوړښت اوږد تاریخي مزل غواړي. د بېلګي په ډول، په شوروي اتحاد کي سوسیالیستي انقلاب د ۱۹۱۷ کال په اکتوبر کي بریالی سو، خو د پرمختللي سوسیالیستي ټولني جوړول، په شپېتمه لسیزه کي ترسره سول. زموږ په وخت کي، په ځینو هیوادونو کي، د پرمختللي سوسیالیزم ودانۍ د رغولو په حال کي ده.

سیاسي اقتصاد، د علومو د یوې څانګي په ډول، ددا جوړښت تجربې پخې کوي او په ټولو هیوادونو کي د ودي د بیلابیلو پړاوونو پر مهال، د هر هیواد ځانته جلا شرایطو ته په پام سره، موږ ته د سوسیالیزم د جوړولو عمومي قانونمندۍ راښیي.

کمونستي ټولنه د خپل تکامل په پړاوونو کي دوه پړاوونه وهي، چي یو د سوسیالیزم او بل د کمونیزم دی. دواړه پړاوونه، د ګډو مناسباتو درلودونکي دي، خو هر یو یې ځانته د خپلو ځانته جلا مناسباتو لرونکي هم دي. د سوسیالیزم تر واکمنۍ لاندي، داسي تولیدي مناسبات حاکم وي، چي د عالي کمونستي ټولني په پړاو کي به نه وي (لکه د توکو – پیسو مناسبات، د کار په اندازه ویش او نور) له بلي خوا څخه د کمونستي مناسباتو پر مهال، داسي تولیدي مناسبات منځ ته راځي او وده کوي، چي په سوسیالیستي ټولني کي به نه وي. پر دې اساس سوسیالیزم او کمونیزم، د هغو توپیرونو سره – سره چي لري یې؛ بیا هم یوه ټولنه ده، خو د تکامل په دوو پړاوونو کي. د سوسیالیزم د سیاسي اقتصاد په

(c) ketabton.com: The Digital Library

علم کي، هم د سوسياليزم او کمونيزم مشترکي ځانګړني او هم د سوسياليزم مشخصات راځي. سياسي اقتصاد سوسياليستي توليدي مناسبات د هغوی د خوځښت پر مهال ښيي او په کمونستي مناسباتو باندي د هغوی د اوښتون تګلاري روښانوي. دا کتاب که څه هم د اقتصاد د علم ټولو سوالونو ته ځواب نه وايي، خو بيا هم هڅه پکښې سوې ده، چي د سوسياليزم د سياسي اقتصاد پر اصلي مسايلو باندي رڼا واچوي او دا کار يې په شوروي اتحاد (د نړۍ لومړنۍ هيواد چي پرمختللی سوسياليزم پکښې حاکم سوی دی) کي د شته توليدي مناسباتو او د هغو د ودي په مثالونو راوړلو سره کړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی څپرکی،

د سوسیالیزم د اقتصادي سیستم

پیدایښت او وده

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ – ولي به خامخا پانگوالي په سوسياليزم اوړي؟

۱ – د پانګوالي اقتصاد علم هڅه کوي، دا وښيي چي د پانګوالۍ اقتصاد نه له منځه تلونکی او تلپاتی دی. د دې سوال د سم ځواب لپاره باید هغه پروسې او پدیدې، چي د پانګوالي اقتصاد په دننه کي دي او وده کوي؛ تر څېړني لاندي ونيسو.

مارکسيزم – لنينيزم موږ ته راښيي، چي په بلي ټولني باندي، د يوې ټولني اوښتون بايد د خلګو په فکرونو، خيالونو او هيلو کي نه، بلکې د مادي توليداتو په ودي او هغو اقتصادي قوانينو کي، چي دا توليدات سمبالوي؛ وپلټو.

۲ – د مادي نعمتونو د توليد هر تاريخي شکل دوه لوري لرونکي اړيکي راښيي، چي د خلګو او طبيعت او د خلګو ترمنځ خپلمنځي اړيکي (ټولنيزي اړيکي) دي. لومړی اړخ يې توليدي ځواکونه دي، چي په هغه کي د توليد وسايل (د کار اوزار) او د کار وړ کسان راځي. که چيري تاسي په پورته جملي کي ژور سوچ وکړئ؛ په دې به پوه سئ، چي د توليد وسايل تر هغه مهاله چي انسان پر هغو اغېزه ونه کړي [د کار په واسطه يې د توليد لپاره پر کار وانه چوي -ژ] په هيڅ درد نه خوړل کېږي. پر دې اساس، زيار ايستونکي اصلي توليدي ځواکونه دي.

۳ – د توليد د ډول دوهم اړخ، د خلګو ترمنځ توليدي مناسبات جوړوي. توليدي مناسبات، د نورو طبيعي پديدو په ډول، په خپل لومړني شکل کي نه دي پاتي سوي، بلکې تل د ودي په حال کي وي او د هغوی وده د ټولني د توليدي ځوکونو له ودي سره تړلي دي. د توليد د دواړو ډولونو متقابله اغېزه، د توليدي مناسباتو د مطابقت د قانون په واسطه، د توليدي ځواکونو د ودي له کچي سره ټاکل کېږي، چي دا قانون د کارل مارکس په وسيله کشف سوی دی. د دې قانون عيني ماهيت دادی، چي د هر تاريخي پړاو پر مهال، د توليدي ځواکونو د تکامل سره بايد د توليدي مناسباتو ټاکل سوی شکل هم د هغه سره مطابقت ولري. که چيري دا مطابقت نه وي؛ د توليدي ځواکونو وده د زړو سويو توليدي مناسباتو له لاسه کرارېږي او وروسته درېږي. د دې قانون حکم همدا دی، چي پانګوالي به خامخا په سوسياليزم بدلېږي.

د شلمي پېړۍ په لومړيو کي، د پانګوالي هيوادونو توليدي ځواکونه داسي کچي ته رسيدلي ول، چي د بې وزلۍ او ناداری څخه د خلګو د خلاصون او د ټولني د ټولو غړو د ورځ تر بلي زياتېدونکي هوسايني لپاره يې زمينه رامنځته کړې وه. توليدي ځواکونو عام خصلت خپل کړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو، څکه د توليداتو د بېلو – بېلو څانگو چي لسگونه مليونه انسانانو کار پکښې کوئ؛ د پام وړ کچي ته زيات سوی وو، خو د توليد وسايل او د ټولنيز کار محصول د پانگوالو په خصوصي مالکيت کي وو.

د پانگوالۍ دا اساسي تضاد د دې لامل سو، چي توليدات له دايمي کړکېچونو سره مخ سي. د بيو او بيکارۍ زياتيدونکې کچه، چي تر ډېره يې ناسپين پوستي، ځوانان او نوي نسلونه ځپل؛ د پانگوالي د اقتصاد سره يو ځای ول. صنعتي جاسوسۍ او د خامو موادو او توليداتو د بازارونو د خپلولو لپاره گواښونکي سيالۍ د پانگوالۍ ځانگړني سوې او د وسله والو جگړو او امپرياليستي هيوادونو له لوري د پرديو هيوادونو د نيول کېدلو لامل سول.

د پانگوالو ډيوالي کيدل، د مليونونو انسانانو بې رحمه ځپښناک او د بيلابيلو ډولونو فسادونو او جنايتونو وده، د پانگوالي اقتصادي سيستم بدوالی لا ورپسي زياتوی. د دغو ټولو تضادونو له منځه وړل يوازي د سوسياليستي اقتصادي مناسباتو د را منځته کولو سره شوني دي.

۴ – پانگوالو، چي کلونه – کلونه يې د هغو محصولاتو زياته اندازه برخه، چي د کارگرانو د زيار په وسيله توليد سوې وه، ځانته اخيستل؛ ځانته يې ډېري شتمنۍ موندلي دي. هغوی هغه لومړنۍ پانگه، چي د هغه پر بنسټ عصري صنعتي فابريکې او نني کرنيز فارمونه جوړ سول، ډېره موده وړاندي خپل کړي دي. ټول هغه څه چي دوی خپل کړي دي؛ بايد د هغو کسانو سي، چي دا ټول ماشينونه، اوزار او محصولات يې د خپل زيار په واسطه توليد کړي. پر دې اساس، په ۱۹۱۷ کال کي د اکتوبر انقلاب، نه يوازي د سوسياليزم پر لور د بشر رهبري کونکی دی، بلکې د عالي عدالت د حاکميت سبب هم گرځي.

۵ – د اکتوبر د انقلاب او دوهمي نړيوالي جگړې وروسته، اروپايي، آسيايي او امريکايي هيوادونه د سوسياليزم پر خوا ولاړل او دا مهال سوسياليزم د نړۍ پر ۱/۳ برخه حاکم دی. خو سوسياليزم ته د هر هيواد د تگ شرايط جلا دي. هماغسي چي و. ا. لنين ويلي: «ټول ملتونه سوسياليزم ته رسيږي، خو ټول په يوه شکل تر سوسياليزم پوري نه سي تللای. هر ملت د ډموکراسۍ يو يا بل شکل، د پرولتاريا د دکتاتورۍ دا يا هغه شکل او د اوښتون د چټکوالي له کچي سره، سوسياليزم ته د رسېدلو په لار کي تنوع او بيلابيلوالی رامنځته کوي.» د لنينددا خبري ښه مصداق د سوسياليستي هيوادونو سياسي تاريخ دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ - آیا ځانته جلا ولسونه کولای سي، د پانگوالۍ له مزل پرته سوسیالیزم ته ولاړ سي؟

۱ – دې سوال ته لنډ ځواب داسي دی: هو، کولای سي! اوس به وگورو، چي زموږ د تائید بنسټونه څه دي؟

۲ – سوسیالیزم ته اوښتون په بیلابیلو تاریخي شرایطو کي ترسره کیږي. که څه هم د نړۍ په ځینو هیوادونو کي په لوړه کچه د پانگوالۍ مناسبات سته، خو د نړۍ په ډیرو هیوادونو کي بیا پانگوالۍ تراوسه هیڅ وده نه ده کړې، یا یې لږ وده کړې ده. آیا د یادو هیوادونو ولسونه کولای سي، سیده سوسیالیزم ته ولاړ سي؟ یا لومړی باید د پانگوالۍ پړاو تېر کړي او بیا سوسیالیزم ته ولاړ سي؟

۳ – پانگوالي، د یو ځانگړي اقتصادي او ټولنیز نظام په ډول، د انساني ټولني د تکامل په لړ کي یو اړین پړاو دی، خو دا په دې مانا نه ده، چي ټول هیوادونه لومړی باید د دې نظام خوند وگوري او بیا د سوسیالیزم خواته ولاړ سي. نن ورځ د ځمکي پر مخ داسي هیوادونه سته، چي د سوسیالیزم ودانۍ یې جوړه کړې ده، خو داسي هیوادونه بیا هم سته چي لاتراوسه هلته فیوډالي او قبیلوي مناسبات حاکم دي. د وروسته پاته هیوادونو لپاره د غیرپانگوالۍ لار، یا د سوسیالیستي لوري نیولو لار، سوسیالیزم ته لار باسي. سوسیالیستي لوری نیول، د یو هیواد د ودي داسي لار ده، چي هلته د پانگوالۍ مناسبات یا بیخي نه وي او یا د ډموکراټیکو اصلاحاتو پر مهال د ملي اقتصاد د پیاوړتیا لپاره ایستل سوې وي. سوسیالیستي لوري نیولو ته، سوسیالیستي لار نه سو ویلای، خو دا لار سوسیالیستي اوښتونونو ته لار پرانیزي. پر دې بنسټ، سوسیالیستي لوری نیول، په راتلونکي کي یو هیواد د سوسیالیزم د جوړولو خواته بیایي.

۴ – د امپریالیزم د کمزورۍ په شرایطو کي، هر هیواد پرته له دې چي د ودي په کوم حالت کي دی؛ کولای سي د سوسیالیزم خواته ولاړ سي. دا چاره، د ټولنیزو او اقتصادي بدلونونو د منځ ته راوړلو لامل کیږي، **پر دې بنسټ اړینه ده، چي په هر هیواد کي د سوسیالیزم د ودي او حاکمیت عمومي قانونمندۍ او تاریخي ځانگړتیاوي په پام کي ونیول سي.**

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ – تجربو ښودلې، چې د کمونستانو له واک ته رسيدو وروسته، يو هيواد کولای سي. د ټولنيز او اقتصادي تکامل د يوه يا څو پړاوونو تېرولو پرته، سيده د سوسياليزم خواته ولاړ سي. د علمي کمونيزم بنسټ ايښودونکو، د سوسياليزم پر لور د ځينو هيوادونو د لنډي لاري په اړه، علمي استدلال کړی دی او هم يې د سوسياليستي لوري نيولو پر خوا، د هيوادونو د ودي عمومي قانونمندی ښودلي دي.

٦ – د دې لنډي لاري لومړنی حتمي شرط په يوه يا څو صنعتي هيوادونو کي، د سوسياليستي انقلاب بريا ده. انگلز په دې اړه ليکلي: «کله چي وروسته پاته هيوادونه وگوري، چي څه ډول کولای سو د ننني صنايعو توليدي ځواکونه د عامي شتمنی په ډول، د ټولي ټولني په چوپړ کي د يو کُل په توگه پر کار واچوو؛ يوازي هغه مهال وروسته پاته هيوادونه کولای سي د ودي دا لنډي لاري ته مخه کړي.» انگلز، دې ټکي ته هم اشاره کوي، چي د داسي لاري شونتيا د ټولو هغو هيوادونو لپاره ده، چي د پانگوالی څخه وړاندي پړاو کي دي.

٧ – د وروسته پاته هيوادونو په واسطه، د سوسياليزم د جوړولو تاريخي تجربو د يادو څرگندونو پخلی کړی دی. په شوروي اتحاد، منځنی آسيا او نوري نړی کي ډير هيوادونه د پانگوالی د پړاو له تېرولو پرته سوسياليزم ته رسيدلي دي. دغه راز، د سايبريا او ليري ختيځ ځيني ولسونو د لومړني کمون نظام څخه سيده سوسياليزم ته تللي. هغو ولسونو، د نورو وړونو سوسياليستي هيوادونو په همکاری، د سوسياليزم کلک مادي او تخنيکي بنسټونه ايښي او د هغو مطابق توليدي مناسبات يې رامنځته کړي دي.

د بېلگي په ډول، د مغولستان د خلگو جمهوريت د پانگوالی دورې تېرولو پرته، له فيوډاليزم څخه سوسياليزم ته ولاړی. د مغولستان خلگو د توليدي ځواکونو د لا زيات پرمختگ او ټولنيزو او اقتصادي سمونونو په راوستلو سره، فيوډالي مناسبات په سوسياليستي مناسباتو بدل کړي دي. په دې ډول، مغولستان په څلورو لسيزو کي د سلگونو کلونو لار وهلې ده.

٨ – د سوسياليستي هيوادونو د منځته راتلو سره، سوسياليزم ته د نورو هيوادونو د اوښتون چاره هم آسانه کيږي. د وروسته پاته اقتصادونو درلودونکي هيوادونه کولای سي، د سوسياليستي هيوادونو له ارزښتناکو تجربو څخه گټه واخلي، توليدي ځواکونو ته وده ورکړي او د استعمار د دوران وروسته پاته توب له منځه يوسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹ – سوسیالیزم ته اوښتون په بیلابیلو شکلونو کي ترسره کیږي. هر هیواد خپلي ملي او تاریخي ځانګړني لري، چي د تولیدي ځواکونو د ودي او تولیدي مناسباتو د ځرنګوالي په واسطه ټاکل کیږي.

۱۰ – یوازي سوسیالیزم کولای سي د تولیداتو چټکه او سیده وده را منځته کړي، د زیار ایستونکو ورځ تر بلي زیاتیدونکي مادي او فرهنګي اړتیاوي ورپوره کړي او بشریت د هغو بې حسابه رنځونو څخه، چي پانګوالی ور په برخه کړي دي؛ وساتي.

۳ – په اوښتوني پړاو کي، د سوسیالیستي سمونونو میتودونه او شکلونه کوم دي؟

۱ – د سوسیالیزم د ودانی بریاوي، تر ډیره، په دې پوري اړه لري، چي په یادو هیوادونو کي د اوښتون کوم شکلونه، میتودونه او کچي کارېږي؟ د نورو سوسیالیستي هیوادونو د تجربو ته پام نه کول د دې لامل کېږي، چي د سوسیالیزم د ودانۍ عمومي قانونمندۍ تر پښو لاندي سي او د میتودونو په ټاکلو کي تېروتني وسي. پر دې بنسټ، هم د خپل هیواد د ځانګړتیاوو په پام کي نه نیول او هم د نورو هیوادونو ړوند تقلید؛ دواړه زیانمنونکي دي.

۲ – د سوسیالیزم د ودانی د جوړولو یو ډېر اړین قانون، د اړوند هیواد د اقتصادي ودي کچه ده. له هغه ځایه، چي پانګوالي په ټولو هیوادونو کي په یوه کچه وده نه کوي او هر هیواد په خپله کچه پرمختګ کوي؛ نو د نورو هیوادونو سره یې د ودي په کچه کي توپیر هم وي. دا کچه پر سوسیالیستي سمونونو باندي ډیره اغېزه کوي. د یوه هیواد د اقتصادي ودي کچه، په وروستي تحلیل کي د هغه هیواد د تولیدي ځواکونو د کچي له مخي ټاکل کیږي. په هغو هیوادونو کي چي تولیدي ځواکونو وده نه وي کړې؛ له پانګوالی څخه مخکي مناسبات هلته حاکم دي، دا مناسبات د تولیدي ځواکونو وده کراروي او د زیار ایستونکو لاس ته د دولتي ځواک د لویدلو سره د سوسیالیستي سمونونو مخته وړل، له ستونزو سره مخ کوي. په داسي هیوادونو کي، سوسیالیزم ته اوښتون په اقتصاد، سیاست، ایډیالوژی، فرهنګ او ټولنیزو ژوندانه په نورو برخو کي، ډېر ژور او بنسټیز بدلونونه غواړي.[۱] په داسي هیوادونو کي د تولیدي ځواکونو او تولیدي مناسباتو د مطلوب حالت او موجود حالت ترمنځ واټن خورا ډېر

[۱]- زموږ ګران هیواد افغانستان هم د شدید تاریخي وروسته پاته توب، استعمارونو او نورو عواملو له کبله په ورته حالت کي دی او د سوسیالیزم ودانۍ جوړولو لپاره په پاکو لاسونو، ګرم زړه او سړو ماغزو ډیر ژور، دقیق، سنجېدلی او له هوډ او ځیرکتیا سره مل کار او زیار غواړي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي، خو په پرمختللو پانګوالي هيوادونو کي د توليدي ځواکونو زياته وده د سوسياليستي سمونونو چاره آسانه کوي.

۳ – د نړۍ د لومړني سوسياليستي دولت جوړونکي و. ا . لنين وړاندوينه کړې وه، چي که څه هم په پرمختللو ټولنو کي د سوسياليستي انقلاب پيل به، نسبت وروسته پاته هيوادونو ته ستونزمن وي، خو د سوسياليزم د ودانۍ جوړول بيا پکښې آسانه دي. د اقتصاد د ودي لوړه کچه له دې سببه د سوسياليزم د ودانۍ جوړول آسانوي، چي پياوړې مادي بېخبناء له وړاندي را منځته شوې او خلګ د ماشيني توليداتو سره بلد وي. ورسره هممهاله پراختيا موندلې پانګوالي، په ټولنه کي د سوسياليستي سمونونو رامنځته کول پيچلي کوي. د خصوصي مالکيت د تفکر ډول چي بورژوازي يې تبليغوي؛ د خلګو په اذهانو او فکرونو کي ډيري ريښې کړي وي. نو پر دې بنسټ، که د سوسياليستي سمونونو لپاره يوازي د توليدي ځواکونو د ودي کچه په پام کي نيسو؛ بيا به مو هم تېروتنه کړې وي.

۴ – همدارنګه د سمونونو د چټکتيا د کچي په ټاکلو کي بيلابيل عوامل اغېزه کوي. هر ډول بېړه، بېځايه تلوار او د سمبالولو له هغو شکلونو څخه ګټه اخيستنه، چي د هغو شرايط لا تراوسه برابر سوي نه وي؛ نه يوازي دا چي په ټولنه کي سوسياليستي اوښتونونه نه چټکوي؛ بلکې د هغوی کراريدلو لامل ګرځي. په ځانګړي ډول، عام اقتصاد ته د کوچنيو خصوصي ملکيتونو په ادغامولو کي بېړه، د سوسياليزم ودانۍ ته خورا ډېر زيان رسوي.

۵ – د سوسياليستي بدلونونو د سم شکل او همغږۍ د ټاکلو لپاره بايد د دغو دوو عواملو ترمنځ نه شلېدونکې اړيکه په پام کي ونيول سي. د شکلونو او کړنلارو سمه ټاکنه د سوسياليزم د ودانۍ د جوړولو کچه چټکوي او ناسمه ټاکنه بيا په لار کي ستونزي جوړوي. د بېلګي په ډول، که هر مهال په کرنه کي، سوسياليستي سمونونه د توليد د وسايلو د اشتراکي کولو د مخکيني شکلونو څخه له ګټي اخيستني (د ځمکي د يوځايي کرني لپاره رضاکاره خلګ، د کاري تعاون ډلي او نور) پرته پيل سي، دا چاره ډير کروندګر له اشتراکي اقتصاد څخه ليري کوي، د سوسياليستي بدلونونو کچه کراروي او د سوسياليزم د ودانۍ جوړولو لپاره لا زيات وخت ته اړتيا پيدا کوي.

۶ – له پانګوالۍ څخه سوسياليزم ته د اوښتون موده، يوازي د يو هيواد د اقتصادي ودي د کچي له مخي نه ټاکل کيږي، بلکې ډېرو نورو سياسي، تاريخي او نړيوالو عواملو سره هم تړلي دي. د بېلګي په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډول، په شوروي اتحاد کي د خلګو د حاکمیت له ټینګیدو څخه بیا د کرنیزو تولیداتو تر کوپراتیفي کولو پوري ۱۷ کلونه تېر سول، په داسي حال کي چي په مغولستان کي يې بیا ۳۸ کاله وخت ونیوئ، خو په نورو سوسیالیستي هیوادونو کي بیا دا موده لږ وول، لکه په بلغاریا کي يې ۱۴ کاله، د آلمان په ډموکراټیک جمهوریت کي ۱۱ کاله، په چکوسلواکیا کي ۱۲ کاله او د کوریا د خلګو په ډموکراټیک جمهوریت کي يې ۱۳ کاله ونیول. تاسي پام وکړئ، چي دا زماني توپیرونه څومره ډیر دي.
۷ – باید یادونه وکړو، چي په نورو هیوادونو کي د سوسیالیزم بریا، له پانګوالۍ څخه سوسیالیزم ته د وروسته پاته یا ګاونډیو هیوادونو د اوښتون موده هم را کموي. اټکل سته، چي په راتلونکي کي سوسیالیزم ته تلونکي نور هیوادونه به لا نوري بیلابیلي او ډول – ډول تګلاري او میتودونه وکاروي او د سوسیالیزم د ودانی په جوړولو کي به بیلابیل والی راولي.

۴ – پانګوالي خصوصي مالکیت څه ډول، په سوسیالیستي مالکیت اوړي؟

۱ – په سوسیالیستي مالکیت باندي د پانګوالي مالکیت اړول، د زیارایستونکو د سیاسي واکمنۍ له ټینګېدو سره منځته راتلای سي. دا چاره، د عام مالکیت د رامنځته کولو لپاره تر ټولو اړین شرط دی.
۲ – هماغسي چي د زیارایستونکو لپاره د سیاسي واک اخیستلو لاري – چاري بیلابېلي دي، هماغسي په ټولنیز مالکیت باندي د خصوصي مالکیت اړولو شکلونه او تګلاري هم جلا دي. دلته به د تولید د وسایلو د ټولنیز کولو عمومي قانونمندۍ او اصول وڅیړو، چي د ټولو سوسیالیزم جوړونکو هیوادونو لپاره اړین دي.
۳ – د طبقاتي ځواکونو تناسب، اقتصادي وضعیت او د زیارایستونکو د واکمنۍ له لوري، د انقلابي ګامونو د اخیستلو پر وړاندي، د پانګوالۍ د غبرګون څرنګوالی په دې برخه کي تر ټولو اغیزناک دي. که پانګوال د انقلابي تدابیرو پر وړاندي ټینګ مقاومت کوي، هغه مهال زیار ایستونکي اړ دي، د تولید وسایل په تلوار سره ملي کړي او دا کار د مالکیت د ضبطولو شکل ځانته اخلي، خو که د پانګوالۍ مقاومت شدید نه وو، هغه مهال د ملي کولو لړۍ باید په کراري سره مخته ولاړه سي. په ځانګړو تاریخي شرایطو کي، چي ملي پانګوالي، د امپریالیزم پر وړاندي مبارزې کي له ډموکراټیکي جبهې سره یو ځای کیږي، د دې شونتیا رامنځته کیږي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي پانګوالي مالکيت بايد په پراويز ډول او د دولتي پانګوالۍ په مرسته، په سوسياليستي مالکيت باندي بدل سي. په دې شرايطو کي اړينه ده، چي توليدي موسسې، ټرانسپورټ او د توليد نور وسايل، سوسياليستي دولت له پانګوالو څخه رانيسي.

۴ – دا ټکی بايد هېر نه کړو، چي د پانګوالۍ شتمنۍ يو ډول نه دي، بلکې په بيلابېلو شکلونو کي، لکه دولتي مالکيت، انحصاري – دولتي مالکيت، انحصاري مالکيت او د توليد پر وسايلو باندي لوی او منځنی خصوصي مالکيت په شکلونو کي سته. زيار ايستونکي د ملي کولو پر مهال هر شکل ته په جلا ډول سره پام کوي. د بېلګي په ډول، که د دولتي انحصاراتو او کوچنۍ پانګوالۍ، د مالکيت د خصوصي کولو پرمهال يو ډول ميتودونو څخه ګټه واخيستل سي؛ تېروتنه به وي.

۵ – د پانګوالۍ بيلابيلي موسسې، د توليداتو د تمرکز له اړخه يو له بله جلا دي. د سوسياليستي مالکيت د جوړولو پر مهال دا توپيرونو ته بايد پام وسي. د بېلګي په ډول، د پانګوالۍ په کوچنيو موسساتو کي چي د کارګرانو شمېر يې ډير نه دی؛ په ځانګړي ډول بيا په هغو ځانګو کي چي د توليداتو زياته برخه په هغو کوچنيو موسسو کي توليد کيږي، د ملي کولو د لړۍ پر مهال تلوار او بېړه، د توليدي ځواکونو د ودي کچه کرارولای سي. حتی په ځيني مواردو کي، چي په هيواد کي دننه او په نړيواله کچه د طبقاتي ځواکونو تناسب سم نه وي؛ دا ډول بېړه کولای سي، د زيار ايستونکو سياسي برياوي هم له منځه يوسي.

٦ – له خصوصي توليدي موسسو څخه، د سوسياليزم د ودانۍ لپاره ګټي اخيستني کي، لومړی پړاو کېدلای سي، کارګري کنټرول وي. کارګري کنټرول د پانګوالۍ فعاليت داسي تنظيموي، چي توليدات تر ډېره پوري د زيار ايستونکو د ګټو تابع سي. د پانګوالي موسسو زيار ايستونکي د کارګري کنټرول په واسطه، د کار د مولديت د زياتولي، توليداتو د تکامل، د محصولاتو د بيي د ټيټوالي او نورو کارونو لپاره هڅه کوي. کارګري کنټرول په ټولو هغو هيوادونو کي، چي د سوسياليزم لار يې په مخه کړې وي؛ په لږ و ډېره کچه حاکم کيږي.

٧ – له پانګوالۍ څخه سوسياليزم ته د اوښتون تر ټولو مهم شکل، چي په ټولو هغو هيوادونو کي، چي له پانګوالۍ څخه سوسياليزم ته تللي دي؛ دود هم دی، د «دولتي پانګوالۍ» اقتصادي سيستم دی. دا سيستم د توليد پر وسايلو د دوه ډوله مالکيت رامنځته کونکی دی، هم عام دولتي مالکيت او هم خصوصي پانګوالي مالکيت. سوسياليزم ته د اوښتون په انتقالي پړاو

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي، د دولتي پانګوالۍ سیستم، د پانګوالي اقتصاد عناصر (چي فعالیت ته یې په هیواد کي اجازه ورکول کېږي) د سوسیالیزم په ګټه تنظیم او کنټرولوي او له هغه څخه ګټه اخلي. د دولتي پانګوالۍ په سیستم کي د و . ا . لنین له قوله: «داسي اقتصادي سیاست عملي کیږي، چي پانګوالي ونه سي کړای، له هغه چوکاټ او شرایطو څخه چي پرولتاریا ورته ټاکلي دي؛ پښه واړوي.»[٢]

٨ – د اروپا په سوسیالیستي هیوادونو کي د ملي کولو لړۍ، د لویو انحصاري ملکیتونو د سوسیالیستي کولو سره پیل سول، چي د نازیانو سره یې فعاله همکاري کړې وه. د لویو انحصاري ملکیتونو د ملي کولو په لړ کي هغوی ته هیڅ ډول جبران ورنه کول سو.

٩ – د منځنۍ پانګوالۍ د ملکیتونو د ملي کولو پر مهال، د دولتي قوانینو سره سم باید د هغه ټوله بیه یا یوه برخه یې مالکینو ته ورکول سي. په ډېرو اروپایي سوسیالیستي هیوادونو لکه بلغاریا، چکسلواکیا، پولنډ او آلمان په ډموکراټیک جمهوریت کي، پانګوالي موسسې په داسي ډول ملي سولې، چي پخوانیو خاوندانو ته یې د دولتي پورونو پاڼي ورکول سوې. د پورونو د پاڼو په ورکولو سره پخوانیو خاوندانو ته یې په کلني ډول د موسسې د ټولي بیې څخه ٣٪ - ٦٪ ورکول کېدلې. کېدلای سوای، د پور پاڼي په میراث پاتي سي، خو خاوندانو یې پر بل چا باندي خرڅولای نسوای. داسي څوک ول هم نه، چي دا پاڼي رانیسي.

١٠ – د سوسیالیستي مالکیت رامنځته کول یوازي د لویو ځمکوالو او پانګوالو څخه د مالکیت ضبطول نه دي. دا ګامونه یوازي لومړني پړاوونه دي او د هغه په دوام د تولید هغه وسایل، چي د زیار ایستونکو لاس ته لویدلي دي، د لا ښې ودي او تکامل لپاره، د ملي اقتصاد د پلان سوي تنظیم سره پر کار اچول کیږي. دا ټولي دندي ډېر دقیق او نه ستړې کېدونکي زیار غواړي.

۵ - کروندګر څنګه د سوسیالیزم په لار کي ګامونه ایږدي؟

[٢]- په دې اړوند، زموږ په عصر کي تر ټولو ښې بېلګې د چین او ویتنام د خلقي جمهوریتونو دي. دغو دواړو هیوادونو، د کمونستو ګوندونو تر حاکمیت لاندي، سوسیالیزم ته په اوښتوني پړاو کي، د پانګوالۍ عناصر په ډېر بریالیتوب سره، د فیوډالي وروسته پاته توب د له منځه وړلو او سوسیالیزم د ودانۍ جوړولو لپاره، د اړیني تخنیکي ودي او تولیدي ځواکونو د تکامل په موخه پر کار اچولي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا موضوع د سوسیالیزم د ودانۍ د جوړولو ډېر پېچلی کار دی.

۱ – په ډېرو هیوادونو کې د کروندګرو طبقه د پام وړ شمېر، یا تر ټولو ډېر کار ځواک جوړوي. د کارګري طبقې په پلویتوب باندي له کروندګري طبقې سره د یووالي پرته، د سوسیالیزم بریا ناشونې ده. پر دې اساس، په هر هیواد کې د سوسیالیزم بریا په دې پوري تړلې ده، چې کوم شمېر کروندګر د سوسیالیزم له پروسې سره یو ځای سوي دي.

۲ – د سوسیالیزم پر لور د کروندګرو لار، د کارګرانو د لاري په نسبت توپیر کوي. علت یې هم دادی، چې د پانګوالي مناسباتو په حاکمیت کې، د کروندګرو اقتصادي او سیاسي حالت د کارګرانو په نسبت توپیر کوي. کروندګر، د کوچنیو خصوصي ملکیتونو درلودونکي دي، خو مالکیت یې بیا پر خپل شخصي کار او زیار ولاړ دی. پر دې اساس، د کروندګرو کوچنی خصوصي مالکیت نه سو کولای، د پانګوالو د مالکیت په ډول ضبط کړو. سوسیالیستي مالکیت ته، د خصوصي کروندګرو د مالکیت اړول، یوه اوږده لړۍ ده، چې یو شمېر اوښتونکي ګامونه غواړي. و . ا . لنین ویلي وه: «د کوچنیو بزګري اقتصادونو څخه نه سو کولای، یوه پلا لویه کرنیزه موسسه جوړه کړو. ناشونې ده، هغه کرنیزي چاري، چې تراوسه په نامنظم ډول سرته رسیدلې، یوه پلا عام او اشتراکي وګرځي او ځانته د لویو تولیداتو شکل واخلي.»

۴ – د سوسیالیزم ودانۍ ته د کروندګرو د خپلولو اصلي ځانګړنه په دې کې ده، چې دوی د تولید شخصي وسایل په خپله خوښه، د یوځایي تولید موسساتو ته وروړي، خو د دغو موسساتو سره د دوی په خپله خوښه یو ځای کیدل په دې مانا نه دي، چې ګواکي کروندګرو د سوسیالیزم لار په مخه کړې ده. د بېلګي په ډول، په شوروي اتحاد کې سوسیالیستي دولت، د هغو نویو تاسیس سویو موسساتو څخه چې «کالخوز» نومیدل، هر اړخیز مالي، کریډیټي، تخنیکي او سازماني ملاتړ کوي، چې دا چاره د کالخوزي نظام د ټینګیدلو سبب کېږي.

۵ – د کروندګرو پخوانی فکري ډول، چې غواړي پر خپلو وسایلو باندي په خپلو ځمکو کې کار وکړي، د دې خنډ ګرځي، چې د کرني اشتراکي کولو ته مخه کړي. ملګری و . ا . لنین په دې اړه یادونه کوي: « په تلوار او د بهرني حکمونو او فرمانونو سره د کرنیز اقتصاد بدلول، ډېر بېځایه فکر دی... د کروندګرو ملیوني ملکیتونو تر اغیزې لاندي راوستل، یوازي په پراویز ډول، په ډېر احتیاط او

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بریالیو موډلونو په وړاندي کولو سره شوني دي، ځکه کروندګر ډېر ربښتیا لیدونکي او د پخوانیو ځمکنیو اقتصادونو سره تړلي دي او یوازي د توصیو او لاربښوونو سره، د اړینو بدلونونو راوستلو ته زړه نه ښه کوي.»

پر دې بنسټ کروندګر یوازي په پړاویز ډول، د تولیداتو په کوپراتیفي کولو سره، د رضاکارۍ له اصل سره یو ځای، په دې شرط چي خپلي مادي ګټي هم پکښې ویني؛ د سوسیالیزم خواته د اوښتون پر لار ګام ایږدي.

٦ – د کروندګرو اړوند دا حللاره په ټولو سوسیالیستي هیوادونو کي تر سترګو کیږي. په هغو ځایونو کي کرنیز اقتصادونه په خپله خوښه، له کوپراتیفونو سره یو ځای سوي دي. دولتي کرنیز موسسات یوازي په هغه ځای کي جوړېږي، چي هلته د کروندګرو کوچني مالکیتونه او ځمکي نه وي او د داسي موسساتو جوړول د کروندګرو د اقتصادي زیان لامل نه سي، **خو د کوپراتیفي کولو لړۍ هم په هر هیواد کي ځانته جلا شکلونه او میتودونه لري، چي د اړوند هیواد د تاریخي، ملي او فرهنګي ځانګړتیاوو څخه سرچینه اخلي.**[٣]

٦ – سوسیالیستي ټولنه کوم پړاوونه تېروي؟

١ – سوسیالیزم، چي د کمونستي ټولني لومړی پړاو دی؛ اوږد تاریخي مزل غواړي. په دا موده کي سوسیالیزم ځانګړي ټولنیزي، اقتصادي او تاریخي دندي ترسره کوي، چي د کمونستي ټولني د جوړولو لپاره ور سپارل سوي دي. په شوروي اتحاد کي، د اکتوبر د سوسیالیستي انقلاب له بریا سره د سوسیالیزم د ودانۍ جوړول پیل سول، چي د دېرشمي لسیزي په پیل کي یې عمومي سوسیالیستي ټولنه رامنځته کړای سوه.

[٣] - د کرني د کوپراتیفي کولو، تعاوني کولو او اشتراکي کولو څخه غایي موخه داده، چي لوی کرنیز واحدونه رامنځته سي او په هغو کرنیزو واحدونو کي د عالي تخنیک او ماشینرۍ څخه په ګټي اخیستني، کرنیز تولیدات په کمي او کیفي ډول تکامل وکړي او د کروندګرو د ژوندانه او هوساینې کچه لوړه سي. په کوچنیو ځمکنیو ملکیتونو کي، له کرنیز تخنیک څخه ګټه اخیستنه او د تولیداتو د زیاتوالي سره د کروندګرو د ژوندانه ښه کېدل هغومره اقتصادي او تولیدي ګټورتوب او اغیزمنتوب نه لري. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ – د سوسياليزم د ودانۍ د جوړولو په اړه، يو شمېر داسي پوښتني کېږي، چي څه وخت پوهيدلای سو، نور په يو هيواد کي، د سوسياليستي ټولني ودانۍ جوړه سوې ده؟ يا د پانګوالۍ څخه سوسياليزم ته اوښتون څومره موده غواړي؟ ولي موږ وايو، چي په دې هيواد کي سوسياليزم جوړ سوی دی، په داسي حال کي چي هغه هيواد لا د سوسياليزم د ودانۍ جوړولو په پړاو کي وي؟ يادو پوښتنو ته سم ځوابونه هغه مهال ورکولای سو، چي د يو ټاکلي پړاو د پوره کولو، چي يو هيواد يې پوره کوي، يا د سوسياليزم د جوړولو په لار کي، د بيلابيلو هيوادونو توپيريز وضاحت ورکړو.

۳ – د سوسياليزم د ودانۍ جوړول، په اقتصاد، سياست او ايډيالوژۍ کي د يو شمېر پېچلو دندو ترسره کول غواړي. دا دندي، په مادي، تخنيکي، ټولنيزو، اقتصادي، سياسي او فرهنګي برخو کي د اوښتونونو او بدلونونو راوستل دي. د دغو بدلونونو په پايله کي ځبېښناکګر طبقات له منځه ځي، استثمار پای ته رسيږي او د کارګرانو، بزګرانو او روښانفکرانو په ژوندانه کي د پام وړ ښه والی راځي. د ټولني او وګړو ترمنځ مناسبات د همکارۍ او ملګرتيا شکل اخلي.

۴ – د انتقالي پړاو له پای ته رسېدلو سره، د هغې ټولني په بنسټونو کي د سوسياليزم جوړولو چاري پيل کيږي. د سوسياليستي مناسباتو تخنيکي او مادي بنسټونه وده کوي او پرمختللې سوسياليستي ټولنه جوړيږي. په شوروي اتحاد کي د پرمختللي سوسياليزم جوړول، د شلمي پېړۍ د ديرشمي لسيزي له پای څخه پيل او د شپېتمو کلونو تر پيل پوري وخت ونيوئ.[٤]

۵ – سوسياليستي انقلابونه، په بيلابيلو هغو هيوادونو کي، چي د ودي بيلابيله کچه لري؛ سرته رسيږي. پر دې اساس په يادو هيوادونو کي د مولديت، هوسايني او فرهنګ کچه هم يوه نه وي. د پانګوالۍ ځانګړنه داده، چي د بيلابيلو هيوادونو ترمنځ په اقتصادي کچه کي خورا زيات توپيرونه وي. د سوسياليزم بريا په يوه هيواد کي، د پياوړي مادي او تخنيکي بنسټونو د جوړولو په مانا دي!

۶ – د هيواد د سوسياليستي کولو پر مهال، د ملي اقتصاد ټولي برخي د يو واحدي اقتصادي - ماشيني ټولګي په ډول سره يو ځای کيږي. په اقتصاد کي د بريښنايي کولو چاري چټکي وي او هڅه کيږي، د

[٤] ـ دا پړاو په چين کي، له ۱۹۷۹ څخه پيل سوی او اټکل کيږي، چي تر ۲۰۴۹ کال پوري به وخت نيسي. په ويتنام کي هم له ۱۹۸۰ څخه پيل سوی او تر ۲۰۴۵ کال پوري به دوام وکړي، خو د نړيوالو سوسياليستي قدرتونو د شتون او پانګوالۍ د ګوابنونو د لږوالي پر مهال، دا کار په يوې لسيزي کي هم کېدلای سي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

توليداتو د تکامل او خلگو د هوسايني لپاره د ټکنالوژۍ تر ټولو وروستۍ لاسته راوړني پر کار ولوېږي او د خلگو د ورځ تر بلي زياتيدونکو مادي او فرهنگي اړتياوو د پوره کولو لپاره، په پلان سوي ډول سمبال سي. د سوسياليزم د ودانۍ جوړولو لپاره د وړونو سوسياليستي هيوادونو همکارۍ او ملاتړ ته هم اړتيا ده.

۷ – د سوسياليزم بريا، په سوسياليستي مناسباتو باندي د پانگوالي مناسباتو د اوښتون او د ملي اقتصاد په ټولو برخو کي د عام اقتصاد د حاکميت په مانا ده.

۸ – د سوسياليستي اقتصاد د رامنځته کولو سره، په ټولنه کي نوي جوړښتونه منځ ته راځي او د ځېښاکگرو طبقاتو پر ځای، د کارگرانو او بزگرانو او روښانفکرانو ملگري طبقات را منځته کيږي.

۹ – د سوسياليزم بريا، د فعاله پلان سوي ملي اقتصاد، چي د کار په اندازه ويش پکښي ترسره کيږي؛ د را منځته کيدلو په معنا دی. دغه راز، د سوسياليزم بريا، ډيري نوري پيچلي دندي لکه د ښار او کلي ترمنځ د توپيرونو او د جسمي کار او ذهني کار ترمنځ د توپيرونو له منځه وړل هم غواړي.

۱۰ – د سوسياليزم د بريا تر ټولو اړين شرط، د فرهنگي انقلاب برياليتوب دی. سوسياليستي ټولنه د ټولو زيار ايستونکو په گټه وده کوي، او نه يوازي د مادي اړتياوو د پوره کيدلو لوړه کچه رامنځته کوي، بلکې يو عالي ټولنيز سوسياليستي فرهنگ هم ورسره را منځته کيږي. فرهنگي انقلاب د زيار ايستونکو د گټو ځواب ويونکی دی او په ورته وخت کي د توليداتو د ښې ودي سره هم مرسته کوي، ځکه لوی ماشيني توليدات د عالي تحصيلاتو درلودونکي کارکونکي او کارپوهان غواړي. د فرهنگي انقلاب په لړ کي، د بيسوادۍ له منځه وړل، د زده کړو د کچي لوړول او ټولو ته د مسلکي او تخنيکي زده کړو ورکول اړين دي.

۱۱ – د سوسياليزم د ودانۍ جوړولو ټولي برخي له يو بل سره ډير تړاوونه لري. د بېلگي په ډول، د سوسياليزم د مادي او تخنيکي بېخبناء را منځته کول، د فرهنگي انقلاب د مخته وړلو زمينه برابروي. فرهنگي انقلاب بيا خپله د سوسياليزم مادي او تخنيکي ودانۍ د جوړولو کار چټکوي، خو هره دا لړۍ په خپلواک ډول مخته ځي او کېدلای سي له بلي لړۍ څخه مخکي يا شاته وي، خو د سوسياليزم د بريا لپاره بيا هم د ټولو بدلونونو راتلل اړين دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۲ – د سوسیالیزم بریا، د هر ډول ملي، طبقاتي، نژادي او سیاسي ظلمونو څخه د زیار ایستونکو د خلاصون او عمومي – ټولنیزي شتمنی د را منځته کولو په معنا دی. د همدغو ځانګړنو له مخي، په یوه هیواد کي د سوسیالیزم د ودانۍ جوړولو کچه ټاکل کیږي.
۱۳ – پورته یاد سوي ټول پړاوونه د تاریخ د جبر برخي دي او د هر هغه هیواد لپاره چي د سوسیالیزم پر لور یې ګام ایښی وي؛ اړین ګڼل کیږي.
ټول نوي سوسیالیستي سوي هیوادونه، د سوسیالیزم انتقالي او اوښتوني پړاو تېرولو ته اړتیا لري، چي د هغه په لړ کي پخوانۍ ټولنه په نوي ټولني بدلېږي.
۱۴ – پرمختللي سوسیالیزم ته اوښتون بیا، د ټولنیزو مناسباتو د لا ښې او زیاتي ودي په معنا دی. د پرمختللي سوسیالیزم په شرایطو کي، تولیدي ځواکونه او تولیدي مناسبات ډیري لوړي کچي ته رسیږي، چي د مخکینیو پړاوونو په نسبت د نویو کمي او کیفي ځانګړنو درلودونکي وي.

۷ – د پرمختللي سوسیالیستي ټولني ځانګړني کومي دي؟

۱ – پرمختللې سوسیالیستي ټولنه یو لړ ښکاره ځانګړني لري، چي د سوسیالیستي ټولني د ودي له نورو پړاوونو سره توپیر کوي. **څه ډول چي پورته مو یادونه وکړل، د پرمختللي سوسیالیستي ټولني تر ټولو څرګنده نښه داده، چي عالي تخنیکي وسایل، مادي هوساینه او ټولنیز – انساني فرهنګ ولري**.
۲ – پرمختللې سوسیالیستي ټولنه، کمونیزم ته د اوښتون په لار کي یو قانونمند پړاو دی، تر څو په هغه پړاو کي بیا «هر چاته د خپل اړتیا په اندازه» اصل پر ځای سي او هغه پړاو ته د رسیدلو لپاره مادي او فرهنګي زمینه برابره کړي.
۳ –د تولیدي ځواکونو د ودي له کیفي کچي (په عالي تخنیک سره سمبالیدل) سره په ټولنه کي د دې شونتیا را منځته کیږي، تر څو هغه دندي، چي د ځانګړتیا او کچي له اړخه ډیري پیچلي وي؛ ترسره کړای سي. په دې لړ کي دخلګو د مادي هوسایني او فرهنګي کچي لوړوالی تر ټولو زیات لومړیتوب لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ – د پرمختللي سوساليستي ټولني مادي او تخنيکي بنسټونه په هر اړخيز ډول وده کوي. که د سوسياليزم د ودانۍ جوړولو پر مهال ښه هڅه وسي؛ د نړيوال سوسياليستي کار د ويش سره لا ښه پرمختګونه رامنځته کيدلای سي.

۵ – د شوروي اتحاد په ملي اقتصاد کي، د تخينکي پرمختګ ټاکونکي څانګي لکه برېښنا، کيمياوي او پټروشيمي صنايع ماشين جوړوني او اوزار جوړوني تر پخوا زياته وده کړې ده او ددا برخو سره يو ځای، کرنه هم ميکانيزه سوې ده. په سوسياليستي ټولني کي د تخنيک دوامداره تکامل او نوښت ته اړتيا ده او په ښه ډول سره زمينه ورته برابرېږي.

٦ – په شوروي اتحاد کي پرمختللي سوسياليزم ته اوښتون، د زيار ايستونکو د زده کړي او فرهنګ په کچي پوري اړه لري، د بېلګي په ډول، په ۱۹۳۹ کال کي، د ښاري اوسيدونکو څخه يوازي ۲۴,۴٪ عالي او منځني تحصيلات درلودل او په کليو کي بيا دا شمېر ٦,۳٪ وو. په داسي حال کي چي په ۱۹۸۲ کال کي ۸۸٪ ښاري زيارايستونکو عالي او منځني تحصيلات درلودل او دا کچه بيا په کليو کي ۷٦٪ ته پورته سول. دا ارقام په دې مانا دي، چي د سوسياليزم په لومړني پړاو کي، لږو خلګو عالي او منځنۍ زده کړي درلودې، خو د پرمختللي سوسياليزم په پړاو کي اکثريت خلګو عالي او منځنۍ زده کړي کړي وې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ - شکل

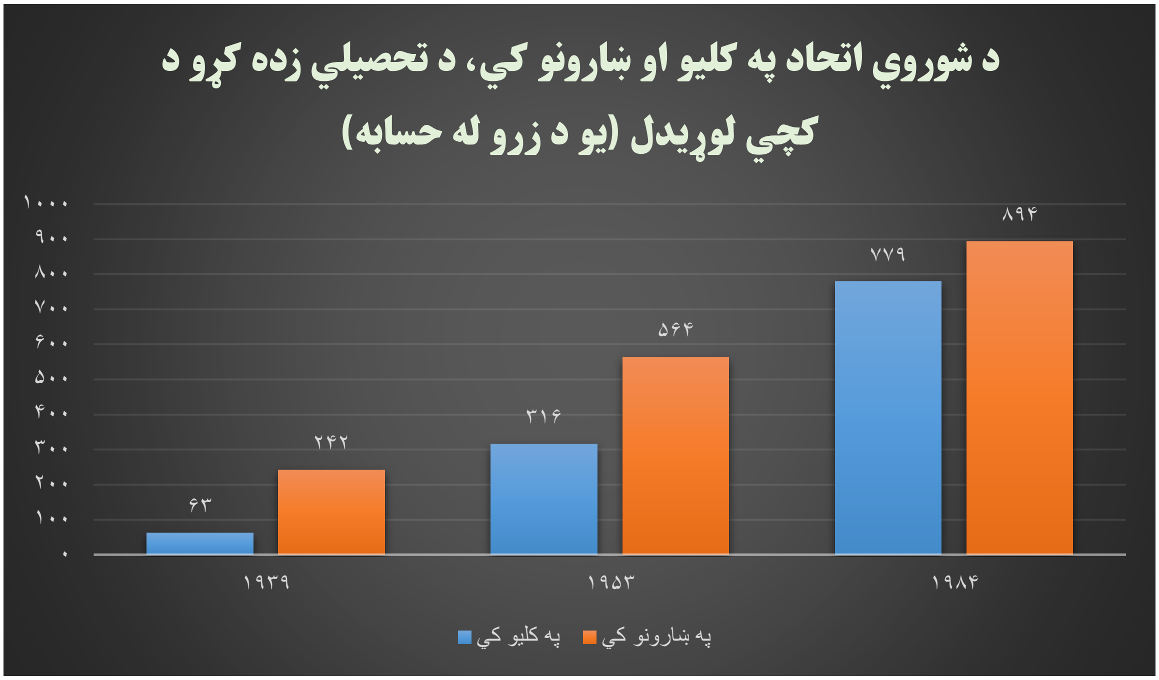

۷ – د پرمختللي سوسياليزم د ودانی جوړولو يو بله پايله د ټولني په طبقاتي جوړښت کي د بدلونونو رامنځته کول دي. په دې مانا چي د کروندګرو ډېره برخه د کوپراتيفي او کالخوزي کرني څخه د توليداتو دولتي سکټور ته ور ګرځي. البته د دې کار لپاره خورا زيات تخنيکي امکانات او ذهني جوړجاړی اړين دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- شکل

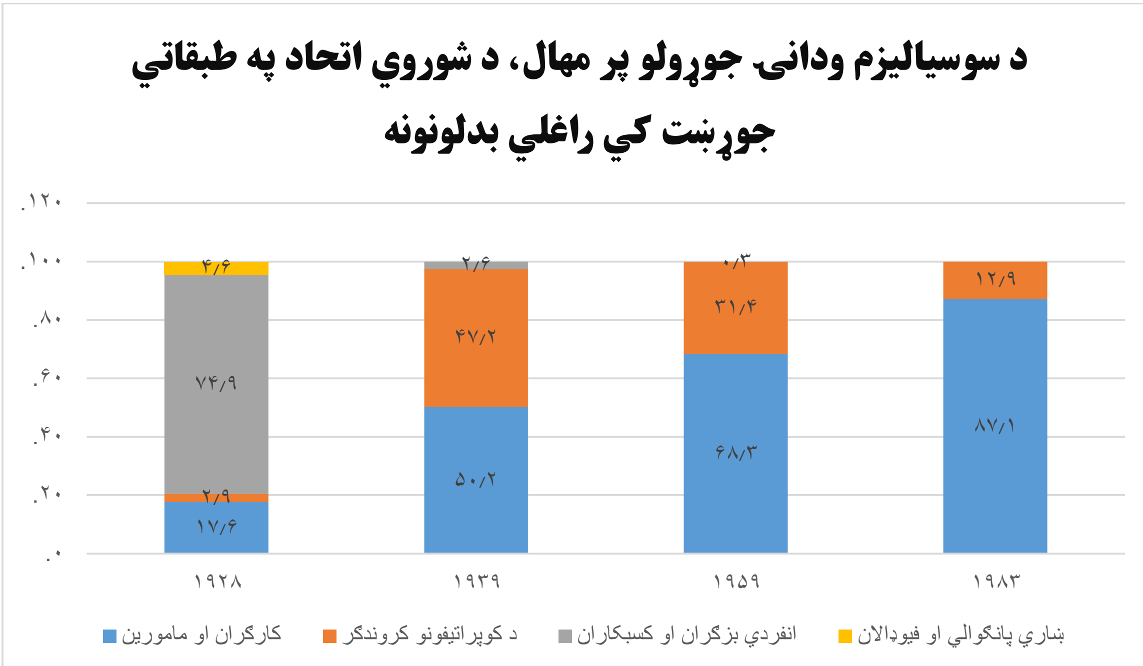

۸ – د عام مالکیت له زیاتیدلو سره، د ملي اقتصاد د پلان اداره هم زیاته وده کوي. تمه کېږي، چي یاده اداره باید اوږدمهاله پلانونه جوړ کړي او د خپلو پلانونو لپاره دقیق علمي استدلال او محاسباتي سنجشونه وړاندي کړي.

۹ – د زیارایستونکو لپاره د مادي نعمتونو په ویش کي د پام وړ بدلونونه راځي، په دې مانا چي د ترسره سوي کار کمیت او کیفیت ته په لا ښه دقت سره پام کېږي او د عامو لګښتونو ونډه، چي د خلګو اړتیاوي پوره کوي؛ لا زیاتیږي.

۱۰ – په دې ډول سره، د ټولنیز ژوندانه په ټولو برخو کي، ژور بدلونونه راځي او د دغو بدلونونو سره کېدلای سي د پرمختللي سوسیالیستي ټولني په اړه خبري وسي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم څپرکی،

د سوسیالیزم اقتصادي سیستم

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ – له څه څخه، د سوسیالیزم اقتصادي بنسټونه جوړیږي؟

۱ – د پانګوالي ټولني پر خلاف، په سوسیالیستي ټولني کي دا بنسټ د خصوصي مالکیت پر اساس نه، بلکې د تولید پر وسایلو له عام مالکیت څخه جوړ سوی دی. د پانګوالی تر حاکمیت لاندي نه یوازي ځمکي، د هستوګني څو پوړیزه ودانۍ، ورکشاپونه، مغازې، رستورانتونه او هوټلونه، بلکې فابریکې، کارخانې، کانونه او بانکونه هم کېدلا سي، په جلا وګړو پوري تړلي وي او نور کارپوهان، کارګران او انجینران په هغو موسساتو کي ټاکل کیږي.

۲ – د خصوصي مالکیت خاوندان او څیښناکګر، د کارکونکو د کار یوه زیاته برخه ځانته خپلوي، په داسي حال کي چي دا عواید خپله په کارګرانو پوري تړلي دي. د بېلګي په ډول، که یو پانګوال د یوې جوړې جامو لپاره (د ټوکر د بیې د خیاطۍ ماشین د رغولو، بریښنا د لګښت، د ځمکي اجارې، د کارګرانو د مزد تادیې په پام کي نیولو سره) ۲۰ ډالره ولګوي، دا جامې په ۳۰ ډالره پلورل کیږي، چي په پایله کي ۱۰ ډالر خالص عاید د پانګوال جیب ته لویږي. اوس تاسي حساب وکړئ، چي یوه فابریکه به په یوې اونۍ، یوې میاشت او یوه کال کي، څومره جامې تولید کړای سي؟ خو په سوسیالیستي ټولني کي بیا ټول عواید بیرته په خلګو او کارګرانو پوري اړه لري او پر همدوی ویشل کیږي.

د حیرانتیا خبره نه ده، چي د خصوصي مالکیت خاوندان د سوسیالیزم سرسخته دوښمنان دي، ځکه سوسیالیزم د دوی لوی استثماري خصوصي مالکیت له منځه وړي او د تولید پر وسایلو عام خصوصي مالکیت رامنځته کوي.

۳ – سوسیالیستي مالکیت پر دوه ډوله دی، یعنې دولتي مالکیت او کالخوزي یا کوپراتیفي مالکیت. همداسي د هغو مسلکي او عامو سازمانونو شتمني (لکه د سپورټي سازمانونو اړین وسایل او اوزار، چي د چارو د مخته وړلو لپاره یې پکاریږي) هم په سوسیالیستي مالکیت کي راځي. هیڅ څوک حق نه لري، دا ملکیتونه، د خپلو شخصي ګټو لپاره وکاروي.

۴ – باید ووایو، چي په هره طبقاتي ټولنه کي د تولید پر وسایلو د مالکیت د شکل څرنګوالی د هغې ټولني ټولنیز او اقتصادي جوړښتونه او د بیلابیلو ډلو ګټي او زیانونه راښیي. **د کمونستي او کارګري**

(c) ketabton.com: The Digital Library

گوندونو لپاره، د تولید پر وسایلو باندي د مالکیت د وضعي تحلیل او په هغه باندي پوهېدل، هم له سوسیالیستي انقلاب څخه وړاندي او هم وروسته، ډېر اړین دي. دا تحلیل زموږ سره مرسته کوي، چي اقتصادي تاکتیک او ستراتیژي په علمي ډول سره جوړه سي او د ډېرو لږو ضایعاتو سره، په عمل کي پلې سي.

۵ – په صنایعو، کرني او خدماتو کي د تولید د وسایلو اړوند، د سوسیالیستي ټولني د ټولو غړو د حقوقو یوشان والی، له انسان څخه د انسان هر ډول استثمار له منځه وړي. بانکونه، موزیمونه، ښوونځی، سټډیومونه، روغتونونه، سوداګریزي موسسې او ډیر ښاري هستوګنیز اپارتمانونه، ټول په حکومت – یعنې په ټولو خلګو پوري اړه لري. په دې مانا، چي ټول خلګ د عامو تولیداتو د اغیزمنتوب او ګټورتوب پلویان دي، تر څو په پلان سوي ډول، د دوی ورځ تر بلي ډیریدونکي مادي او معنوي اړتیاوي پوره کړي.

٦ – د سوسیالیزم په شرایطو کي، د عامي شتمنۍ د ډیرولو یوازینۍ سرچینه د چا له استثمار پرته د ټولني په ګټه کار او زیار دی، چي د انسان لپاره مادي هوساینه او هر اړخیزه پیژندنه هم رامنځته کوي. د دغو عواملو په شتون کي، د تولیدي او سوداګریزو رازونو یا د تکړه استادانو له لوري د خپلو مهارتونو پټول له منځه ځي. د دې برعکس، په کار کي د اصولي او سالمي سیالۍ لپاره زمینه برابره سوې وي، چي سوسیالیستي سیالۍ ورته وایي. د دغو سیالیو ګډون کونکي هڅه کوي، په ښه ترینه تولیدي بڼي سره، د عامو شتمنیو په زیاتوالي کي سیالي وکړي.

۷ – د سوسیالیستي نظام له حاکمیت سره، هر کار د انسان او دده د ګټي لپاره ترسره کیږي. خلګ له ماشومتوب څخه نیولې تر بوډاتوب پوري په دې مسئله باندي پوهیږي. د بېلګي په ډول، هغه مهال، چي مور او پلار د خپلي دندي په ځای کي په کار لګیا وي؛ د هغوی اولادونه د ډیرو لږو پیسو په بدل کي، په وړوکتونونو او شیدو ځایونو کي روزل کیږي او هلته تکړه روزونکي او ډاکټران پر ماشومانو پام کوي.

دا چي د روغتیا یادونه مو کړې ده، باید ووایو، چي په ټولو سوسیالیستي هیوادونو کي، د ټولو لپاره روغتیایي خدمات وړیا دي. که څوک ناروغ سي؛ کولای سي د یوې ټلیفوني اړیکي په نیولو سره په وړیا ډول یو ډاکټر کور ته ور وغواړي، تر څو اړونده مرسته ورسره وکړي. که روغتون ته د ناروغ وړل

(c) ketabton.com: The Digital Library

اړین وي؛ ډاکټران يې روغتون ته وړي او ترهغه مهاله چي په پوره ډول سره رغېږي؛ درملنه يې کوي.
د ناروغۍ پر مهال، د خپل میاشتني معاش ٪۱۰۰ حقوق لري.
ښکاره ده، چي زيار ايستونکي انسانان د پانگوالي مناسباتو پر مهال، داسي حقوق نه سي درلودلای.

۸ – سوسیالیستي حکومت، چي د عمومي ښوونځيو، تخنيکي زده کړو ځايونو، او نورو موسساتو مالک دی؛ ماشومانو او ځوانانو ته په وړيا ډول زده کړي ورکوي او د هغوی لپاره، د هغوی په خپله خوښه ټاکل سوې ځانگه کي د زده کړو زمينه برابروي.
د عالي ښوونځيو او منځنيو مسلکي ښوونځيو زده کونکي له حکومت څخه معاش هم اخلي، چي د هغه معاش اندازه د زده کونکو له نمراتو او ټولگيو له مخي توپير کوي.

۹ – خلگ، چي د توليد د وسايلو مالکين دي، د خپل کار د کمي او کيفي اندازې له مخي مزد اخلي.
بايد يادونه وکړو، چي نقدي مزد، که څه هم د خلگو د عايد تر ټولو اصلي برخه ده، د عايد يوازينۍ سرچينه نه ده. د خلگو د ژوندانه ډيري اړتياوي د عامي استهلاکي برخي لخوا پوره کيږي. د دې ځانگړي سوي استهلاکي برخي څخه د زده کړي او روغتيا ترڅنگ د خلگو نوري اړتياوي هم پوره کيږي، چي وروسته به يې يادونه وکړو.

۲ – د سوساليزم د اقتصادي قانون بنسټيز ماهيت څه دی؟

۱ – د عيني اقتصادي قوانينو له ډلي څخه، چي بشريت د هغه مطابق خپل د تکامل لار پيدا کوي، د هغې ټوني بنسټيز اقتصادي قوانين ځانگړې ونډه پکښي لري. دا قانون د ټولني اصلي خوځښت ورکونکی او د ټولني حاکم توليدي ډول بيانوي.

د بېلگي په ډول، د پانگوالۍ د بنسټيز اقتصادي قانون سره سم، د توليد وسايلو د مالکينو له لوري د اضافي ارزښت خپلول دي. د پانگوالو اصلي موخه داده، چي د خپلو کارگرانو لخوا اعظمي عايد لاس ته راوړي او دا عايد بيا دوران ته ولوېږي، تر څو دوی ته لا زياته گټه راوړي. پر دې اساس په پانگوالي نظام کي د زيار ايستونکو د اړتياوو پوره کول د توليد موخه نه ده، بلکې د پانگي د زياتوالي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره کار پکښې کیږي. د رانیونکو له لوري، د توکو اخیستل او استهلاک، د یو پانګوال لپاره یوازي په دې خاطر د لیوالیتا وړ دي، چي د عایداتو د خپلولو او پانګي د زیاتولو لپاره یې په درد خوړل کیږي.
۲ – سوسیالیزم، د تولید موخه په بنسټیز ډول بدلوي او هغه د زیارایستونکو او ټولو خلګو د ورځ تر بلي زیاتیدونکو اړتیاوو پوره کول ګرځوي، چي د دولت له لوري ترلاسه سوي عایدات د هغوی په ګټه ویشل کیږي. فریدریش انګلز لیکلي ول، چي: «سوسیالیزم د دې زمینه برابروي، تر څو د عامو تولیداتو له لاري، د ټولني ټولو وګړو ته نه یوازي ورځ تر بلي ښه کیدونکي مادي شرایط برابر کړي، بلکې د هغوی جسمي او معنوي اړتیاوو د پوره کیدلو لپاره د آزاد تکامل لار پرانیزي.»
ملګری و. ا. لنین هم وایي، چي په سوسیالیستي ټولنه کي تولیدات «د ټولني لپاره د هوساینې او ټولني د هر وګړي د آزادانه تکامل لپاره ترسره کیږي.»
۳ – د شوروي اتحاد او نورو سوسیالیستي هیوادونو په اساسي قوانینو کي هم راغلي دي، چي په یادو هیوادونو کي د تولید موخه، په ښه ډول سره د انسانانو ورځ تر بلي زیاتیدونکو مادي او معنوي اړتیاوو پوره کول دي. دا موخه، په منطقي دول د تولید پر وسایلو د عام مالکیت څخه سرچینه اخلي.
۴ – پوښتنه کیږي، چي د تولیداتو لپاره یادي سوي موخي د کومو لارو – چارو په واسطه لاس ته راځي؟ په واقعیت کي همدا پوښتنه او د هغه د ځواب محتوا د سوسیالیزم بنسټیز اقتصادي قوانین تشکیلوي. دا قانون عبارت دی له: « د عامو تولیداتو د اغیزمنتوب او کار د کیفیت د ښه والي سره، د انسانانو ورځ تر بلي زیاتیدونکو مادي او معنوي اړتیاوو په ښه ډول پوره کول، چي د ملي اقتصاد د چټکي ودي او علمي او متناسبي پلان جوړوني سره لاس ته راځي.»

۳ – د تولید پر وسایلو باندي د سوسیالیستي مالکیت د شکلونو دوه ګونی والی، کوم ګډ ټکي او کوم توپیرونه لري؟

۱ – څه ډول چي مخکي مو یادونه وکړل، د سوسیالیستي مناسباتو پر مهال د تولید د وسایلو مالکیت دوه شکلونه لري، چي یو عمومي دولتي مالکیت دی او بل کالخوزي – کوپراتیفي مالکیت. د دغو

(c) ketabton.com: The Digital Library

شکلونو عمومي ماهيت دادی، چي توليد سوي محصولات يا په ټولي ټولني او يا د يوه کوپراتيف په زيار ايستونکو پوري اړه لري او يوه انسان ته د بل انسان د زيار ورکول ناشونی کوي.

۲ – دولتي چارواکي پر دې باندي څارنه کوي، چي د دولتي او کوپراتيفي ملکيتونو ټول خدمات د ټولني په ګټه وکارول سي. مادي نعمتونه په داسي ډول ويشل کيږي، چي د هغه يوه برخه مستقيماً د نقدي عايد په ډول او بله برخه د عامو اړتياوو د پوره کولو لپاره ولګول سي، يعنې په هر حال کي بايد ټول د خلګو په ګټه وکارول سي.

۳ – په دولتي او کوپراتيفي سکټورونو کي، ګډ سوسياليستي اصول دي، چي هغه اصول حتمي او يوځايي کار، د توليداتو پلان سوې وده او هر چاته د کار په اندازه ويش دی.

۴ – خو د دولتي مالکيت او کوپراتيفي مالکيت ترمنځ، د پام وړ توپيرونه هم سته، چي هغه توپيرونه، د توليداتو د اشتراکي کولو کچي او توليدي ځواکونو د ودي کچي دي.

۵ – د عام مالکيت اساسي شکل، دولتي مالکيت دی، چي د کارګرانو، بزګرانو او روښانفکرانو په ګډون د ټولو خلګو ګډ مالکيت جوړوي. که څه هم په دولت پوري تړلي د توليد وسايل د جلا موسساتو ترمنځ، چي خپلواکه اقتصادي واحدونه دي؛ ويشل کيږي. پر دې اساس د خلګو عمومي مالکيت د هيواد د ټولو زيار ايستونکو ګډ مالکيت دی او ټول خلګ د ټولو عامو توليداتو خاوندان دي.

۶ – د خلګو د عمومي مالکيت مشري کونکې ونډه له دې څخه هم ښکاري، چي ټول توليد سوي مادي نعمتونه بيرته د خلګو د لګښت لپاره ځانګړي کيږي. تر ټولو لويي صنعتي، کرنيزي، رغنيزي او نوري موسسې، چي د علم او ټکنالوجۍ د تکامل لپاره کار کوي؛ په دولت پوري تړلي دي. دغه راز ځمکي، کانونه، سيندونه، ځنګلونه او بندونه هم د کوپراتيفونو مالکيت نه دي، بلکې د دولت انحصاري مالکيت جوړوي. په دې ترتيب سره، د ټولو عامو توليداتو وده، د ملي عايد د کچي زياتوالی او د خلګو د مادي او فرهنګي حالت سمون او ښه والی، د دولتي مالکيت په کار پوري تړلی دی.

۷ – کوپراتيفي مالکيت د دولتي مالکيت سره لږ توپير لري. د توليد اړوند وسايل په اړوند کالخوز او کوپراتيف پوري اړه لري، نه په حکومت پوري. البته د کوپراتيفونو او کالخوزونو ځمکي د حکومت وي، خو په وړيا ډول کالخوزونو ته د کرني لپاره ورکول سوي وي او کالخوزونه پکښې د کرني او

(c) ketabton.com: The Digital Library

مالدارۍ چارې د خپلو کارکونکو او تولید له خپلو وسایلو سره مخته وړي، چې هغه بیا په دولت اړه نه لري.

په دې مانا، چې په کوپراتیفي او کالخوزي موسساتو پورې اړوند ودانۍ، تاسیسات، ټراکټورونه، کمباینونه، د حاصلاتو ټولولو ماشینونه، تخنیکي وسایل، د مالدارۍ حیوانات، کرنیز تخمونه، نیالګي، حیواني خوراکونه او نور د کرنیز تولید وسایل په حکومت یا ټولې ټولنې پورې نه، یوازې په اړوند کالخوز پورې اړه لري.

۸ – کلوپونه، هوساځایونه، وړکتونونه، ماشومانو ته د شیدو ورکولو مرکزونه، مغازې او نور تاسیسات، چې د کالخوزونو په بودجې جوړ سوي دي؛ یوازې په اړوند کالخوز پورې اړه لري. هغه نقدي عایدات، چې پر دولت باندې د کالخوزي محصولاتو د خرڅولو سره لاس ته راځي؛ هم په کالخوز پورې اړه لري او خپلو غړو ته به یې ویشي.

۹ – د کالخوزونو عواید، د هغو غړو ته په نقدي او جنسي ډول ویشل کیږي او ویش یې د دولتي موسساتو په ډول، د کار د کمیت او کیفیت او د کالخوزچیانو د زیار له مخې ترسره کیږي.

۱۰ – د عمومي دولتي مالکیت او کالخوزي مالکیت ترمنځ توپیر په دې ډول دی. د یادوني وړ ده، چې د سوسیالیستي مالکیت د دوو ډولونو ترمنځ دا توپیرونه په کرارې سره له منځه ځي، ځکه په کالخوزونو کې د مزد د ورکړې شرایط، دولتي موسساتو ته ورته کیږي. په همدې ډول سره، د ژوندانه د اوزارو او تفریح له حسابه، د کلیوالي زیار ایستونکو د ژوند کچه د ښار خلګو ته نژدې کیږي. ښاري کارګران چې خپل خوراکي توکي له کالخوزونو څخه لاسته راوړي؛ د کالخوزونو د اقتصاد او تخنیک ودې ته هیله من وي او د کالخوزونو کروندګر بیا چې د ښار د تخنیک او وسایلو څخه ګټه اخلي؛ د دولتي مالکیت ودې او پرمختګ ته لېواله وي.

۱۱ – په سوسیالیستي ټولنې کې د مالکیت د دوه ګوني والي ترڅنګ، د بیلابیلو ټولنیزو سازمانونو مالکیت هم سته، لکه د مسلکي اتحادیو او سپورټي سازمانونو ملکیتونه، چې په هغوی پورې اړه لري. [۵]

[۵]- د مالکیت نور شکلونه، هم په بیلابیلو سوسیالیستي ټولنو کې سته، د بېلګې په ډول، په صنعتي تعاوني مالکیت کې، څو کسان یوه فابریکه یا شرکت جوړوي او حکومت له هغوی څخه مادي او تخنیکي ملاتړ کوي، خو د دې کار لپاره محدودیتونه دادي، چې له انسان څخه د انسان ځبېښاک، استثمار او اقتصادي بې بند و باري را منځته نه کړي، په دې شرایطو کې بیا دولت د مداخلې حق لري. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ – په سوسیالیستي نظام کي کوم شیان د وګړو شخصي شتمني جوړولای سي؟

تر دې ځایه پوري مو د عام مالکیت په اړه خبري وکړې، دلته به په دې اړه ورغږېږو، چي په سوسیالیستي ټولني کي په عامو وګړو پوري کوم شیان اړه درلودلای سي؟

۱ – د سوسیالیزم دوښمنانو یو مهال دا رواغ تبلیغول، چي کمونستان د خصوصي مالکیت د حق له منځه وړلو سره، پر هر څه باندي عام مالکیت رامنځته کوي. د شلمي پېړۍ د پانګوالۍ ورځپاڼو به په دې اړه لیکني کولې، چي ګواکي په روسیه کي، ټول خلګ پر سل کسیزه بسترو باندي د ګډو ښځو او نارینه وو سره یو ځای پریوځي او د ټولو خلګو توکي او لوښي ګډ دي. ساده خلګو به دا درواغ منل هم.

۲ – خو اوس ټولو ته دا درواغ مالوم دي او یو ماشوم هم پوهیږي، چي د سوسیالیزم تر مناسباتو لاندي د تولید عام وسایل، چي د نورو خلګو د ځبېښاک لامل سوي وي؛ ملي کیږي او سوسیالیستي حکومت د خلګو په ځاني شتمنیو او توکو کار نلري.

د ځاني مالکیت په اړه باید ووایو، چي تر سوسیالیستي نظام لاندي ددا مالکیت حق ساتل سوی وي او د دولت له لوري یې ساتنه کیږي. د ځاني مالکیت په لړ کي، د شخصي استهلاک او ورځنیو اړتیاوو توکي، لکه (پوښاک، فرنیچر، موټر او د کور تخنیکي وسایل او نور) او د کورني اقتصاد مرسته کونکي وسایل (تر ډېره په کلیو کي) هغه پیسې چي د کار او زیار په واسطه لاس ته راغلي او ذیرمه سوي وي او نور ډېر هغه شیان، چي د انسان د شخصي مادي او کلتوري اړتیاوو د پوره کولو لپاره پکارېږي؛ راځي.

۳ – هغه نوي کورونه، چي د دولت لخوا جوړیږي او بیا وروسته خلګو ته ویشل کیږي؛ په دولت پوري اړه لري او د هستوګنځایونو تخنیکي ترمیم او کتني هم د دولت مسئولیت دی. په شوروي اتحاد کي، د کورونو کرایې د ۱۹۲۸ کال راهیسي هیڅ توپیر نه دی کړی او د کارګرانو او مامورینو یوازي ۳٪ میاشتنۍ عاید د کورونو د اجارې لپاره جلا کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ – دغه راز په کوپراتیفونو کي هم د کور جوړولو چاري رواني دي. حکومت د کوپراتیفونو ټولو غړو ته په آسانه شرایطو باندي اوږدمهاله پورونه ورکوي او د ځمکي د اجارې پیسې هم نه ورڅخه اخلي. په کلیو کي ډیر کورونه شخصي دي، خو نن ورځ په کوپراتیفونو کي هم ډیر عام کورونه جوړیږي او کالخوز درلودونکي اړ نه دي، چي د خپل شخصي کور لپاره لګښت وکړي.
۵ – حکومت د کوچنیو کورنیو اقتصادونو او تشبثاتو د ودي لپاره، د کلیو خلګو ته د مالدارۍ، بڼوالۍ او سبزیجاتو د کرلو او نورو چارو لپاره وړیا ځمکي هم ورکوي. له دغو ځمکو څخه لاسته راغلي محصولات نه یوازي خپله د کورنۍ غړي کارولای سي، بلکې هغوی دا تولیدات په کلیو او ښارونو کي، د دولت لخوا په ټاکلي بیو سره پلورلای هم سي.
٦ – په سوسیالیستي ټولني کي، د وګړو د شخصي مالکیت سرچینه د هغوی شخصي کار دی.
د یوې شمېرني له مخي، د شوروي اتحاد د خلګو واقعي عواید د هرو پنځلسو کلونو وروسته دوه برابره سوي دي. خلګ د دغو عوایدو ډیره برخه، په اوږد مهال کي، کاریدونکو توکو لکه موبل، فرنیچر، تلویزیون، یخچال، موټر، کښتۍ، غالۍ او خپلو شخصي کورونو په رانیولو باندي لګوي.
٧ – د وګړو شخصي مالکیت او د هغه د میراث حق په سوسیالیستي ټولني کي، د دولت لخوا ساتل کیږي. سوسیالیستي ټولنه هڅه کوي، تر څو په وګړو پوري شخصي تړلي توکي، د ټولني د نورو غړو د زیان سبب ونه ګرځي او د لوی خصوصي مالکیت حرص رامنځته نه کړي.
٨ – د عامو تولیداتو او عامو ملکیتونو له ودي سره، د وګړو شخصي مالکیت هم ډیریږي او د ټولني د هر وګړي د هوساینې کچه پورته کیږي. په عام مالکیت پوري، د شخصي مالکیت دا ډول تړلتیا، دا شونې کوي، چي عامي او شخصي ګټي یو له بل سره همغږي سي او هر څوک د عامي شتمنۍ له زیاتوالي سره لېواله وي. [٦]

[٦] ـ د کلاسیکي پانګوالۍ اقتصاد پوهان، لکه آدام سمیټ، په دې عقیده ول، چي په ټولنه کي د یوه چا د ملکیتونو او شتمنۍ له زیاتېدلو سره، د ټولني نورو وګړو ته هم ګټه رسیږي، خو د معاصري پانګوالۍ له ودي سره ددا باور ناسم والی ثابت سو او د نننۍ ټولني عیني واقعیتونه ښیي، چي د یوه وګړي د پانګي او شتمنۍ د ډیریدلو لپاره د نورو وګړو د کاري محصول لوټلو او اخیستني ته اړتیا ده او د دغي اړتیا له مخي، پانګوالي ټولنه، د «فرد» او «ټولني» ترمنځ د جګړې ډګر ګرځي. هماغسي چي توماس هابز ویلي وه، په پانګوالي ټولني کي، د ټولو پر وړاندي د ټولو جګړه روانه وي. خو سوسیالیزم نه «فرد» د «ټولني» او نه «ټولنه» د «فرد» لپاره زیانمنه کوي، بلکې داسي عیني شرایط رامنځته کوي، چي د فرد او ټولني د ګټي ټکر له منځه پکښې ولاړ سي او د یوه تکامل د بل د زیان لامل نه سي. د فرد او ټولني د ګټي د جوړجاړي لپاره، د کلاسیکي پانګوالۍ د اقتصاد پوهانو، په ځانګړي ډول د آدام

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ – ولي د سوسیالیستي اقتصاد پلان سوې وده شونې ده؟

۱ – هر څوک د راتلونکي لپاره خپل عواید او لګښتونه سنجوي. کورنۍ درلودونکی کس اړ دی، چي په خپل پلان کي، د کورنۍ د نورو غړو اړتیاوي هم په نظر کي ونیسي او خپل پلانونه ورسره همغږي کړي. حتی د یوې کورنۍ په چوکاټ کي هم د بودجې لپاره پلان جوړونه کله – کله ستونزمنه وي.
نو څه ډول کولای سو، د یوه لوی دولت په کچه د راتلونکي عواید او لګښتونه وسنجوو، په داسي حال کي چي په هغه هیواد کي له شخصي دوکانونو څخه نیولې، تر لویو شرکتونو پوري ملیونونه اقتصادي واحدونه وي؟ ښکاره خبره ده، چي د دوی ټولو دقیقه سنجونه ناشونې ده. د پانګوالي نظام تر حاکمیت لاندي، زرګونه اقتصادي واحدونه یو د بل پر وړاندي فعالیت کوي، د تولیداتو ترمنځ ګډوډۍ وي او پانګوال په یو ناپایه سیالۍ کي سره ښکېل وي.
۲ – د سوسیالیستي ټولني وضعیت، د پانګوالي ټولني په نسبت ډېر توپیر کوي. ځکه په دې ټولنه کي ټول صنعتي او کرنیز موسسات او د خلګو عام ملکیت سره یو ځای وي. په دې ځای کي د پلان سوي اقتصادي ودي اړتیا او شونتیا سته. د تولید وسایل یو مالک لري، چي هغه دولت دی، دولت د تولیداتو د ودي لوری ټاکي او د هغه د ګټو څخه کاراخیستل، د ټولو خلګو لپاره شونی کوي.
۳ – د یوه هیواد د اقتصاد لپاره د پنځه کلن پلان جوړول ډېره سخته دنده ده، خو د دې کار لپاره لسګونه علمي او اقتصادي موسسې او ادارې لګیا وي. دا شونتیا وي نه سو سنجولای، چي په صنعتي موسساتو کي به خامخا کوم نوښت راځي، یا به د کرنیزو محصولاتو لپاره اقلیمي شرایط څه ډول وي، یا به نړیوال وضعیت پر کوم لوري روان وي؟ ځیني داسي پېښې، چي تېښتي ورڅخه نه وي، ناغوښتل سوي پایلي منځته راوړي، خو دا پیښې تصادفي او موقتي وي.
۴ – د کالخوزونو او صنعتي موسساتو ترمنځ راکړه – ورکړه په توکو – نقدو پیسو سره ده. سوسیالیزم د توکو د مناسباتو لمن تنګوي. د بېلګي په ډول، په سوسیالیستي ټولني کي ځمکي، صنعتي موسسې،

سمیټ هیله یوازي په سوسیالیستي ټولني کي پوره کېدلای سي. دا چي څه ډول، د فرد او ټولني ګټي په جوړجاړي کي سره راځي؛ د کتاب په همدغه پاراګراف کي یې عیني میکانیزم تر ټولو ښه تشریح سوی دی. په دې اړه، د لا زیاتو معلوماتو لپاره ولولئ: «د انقلابي انسان څېره» (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ودانی، کرنيز فارمونه او نور رانيولای او خرخېدلای نه سي. په سوسياليستي ټولنه کي توکي د «استهلاکي ارزښت»[۷] له مخي منځته راځي او ګټه ورځخه اخيستل کيږي.

۵ – د استهلاکي ارزښتونو په ډول د توکو په مبادله کي، د توکو بل اړخ، چي ارزښت دی، ځرګندېږي. د توکي ارزښت، د عام کار ترسره سوی لګښت په ځان کي نغاړلی وي. توکي، د استهلاکي ارزښتونو له مخي، يو له بل سره کيفي توپيرونه لري، خو د ارزښتونو له حسابه بيا يو ډول دي، ځکه د پيسو په وسيله اندازه او يو له بل سره پرتله کيږي.

٦ – توکي، د استهلاکي ارزښت په توګه، د استهلاک لپاره دي، خو د ارزښت په توګه بيا خرڅلاو ته ځانګړي سوي وي. د توکو دا دوه اړخيز ماهيت، د رانيونکي او خرڅونکي ترمنځ د ګټو د ټکر رامنځته کيدلو لامل کيږي. خرڅونکی د توکي مبادلوي ارزښت او رانيونکی د هغه استهلاکي ارزښت په پام کي نيسي. په دې ځای کي، په سوسياليستي او پانګوالي ټولني کي د توکو اړوند جلا - جلا چلند کيږي.

۷ – سوسياليستي ټولنه، يوازي د توکي ارزښت (چي پانګوال ورته لېواله دي) ته نه بلکې، د هغه استهلاکي ارزښت ته، چي د انسان د بيلابيلو اړتياوو د پوره کولو وس ولري؛ لېواله ده.

خو د توکي ارزښت هم د سوسياليستي ټولني لپاره اړين دی، ځکه د هغه له مخي د انسان کار ارزول کيږي او د هغه د توليد لپاره د اړين ټولنيز کار کچه ښيي. پر دې اساس نو په سوسياليستي ټولني کي، د پانګوالي ټولني برعکس، د توکي دوه اړخونه (يعنې د هغه مبادلوي ارزښت او استهلاکي ارزښت دواړه) يو د بل پر وړاندي نه سره درېږي، بلکې يوې واحدي موخي ته، چي هغه د زيار ايستونکو او ټولني د ټولو وګړو د اړتياوو پوره کول دي؛ خدمت کوي.

---

[۷] - استهلاکي ارزښت، د توکو مصرفي او لګښتيز ارزښت ته وايي. د استهلاکي ارزښت له مخي عرضه کيدل، په دې مانا چي توليدات نه د مبادلې او هغه ځخه پيدا کېدونکي ګټي – وټي په موخه، بلکې د ټولني د اړتياوو د پوره کولو لپاره وړاندي کيږي. په دې اړه لا زيات توضيحات د سياسي اقتصاد علم په نورو کتابونو کي سته. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷ – د علم او ټکنالوجۍ د پرمختګ له اغېزو سره، د کارکونکو په ځانګړتیاوو کې کوم بدلونونه راځي؟

په دې مطلب باندې پوهېدل څکه اړین دي، چې پوه سو، په ټولنه کې د عامو تولیداتو د کارکونکو د وړتیاوو د کچې لوړېدل څه ونډه لري؟

۱ – موږ د کتاب په پیل کې یادونه کړې وه، چې د هر ټولنیز نظام تولیدي ځواکونه دوې اړینې برخې لري، چې وګړي او د تولید وسایل یعنې د کار اوزار دي، چې هغه توکي یا خلګ خپلوي او یا یې مزدوران وي.

په سوسیالیستي نظام کې وګړي هم د تولید د وسایلو مالکین دي او هم یې کارکونکي.

۲ – څه ډول، چې تاسې خپله پوهیږئ، د تولیدي ځواکونو وده د دوه ګونو عناصرو د ودې په واسطه ټاکل کیږي. د بېلګې په ډول، ټولنه کولای سي، د بریښنایي لوکوموټیفونو او اکسکواټرونو چلونکي په دې شرط وروزي او له هغوی څخه په سم ډول ګټه واخلي، چې په هیواد کې یې د بریښنایي اورګاډي کرښې، بریښنایي لوکوموټیفونه او اکسکواټرونه وي. دا خبره د نورو توکو او وسایلو په اړه هم کره ده. هرکله چې اړوند تخنیک په لاس کې نه وي؛ تر ټولو تکړه کادرونه، د باالقوه تولیدي ځواکونو په ډول بیکاره پاته کیږي.

۳ – د دوی ترمنځ سرچپه تړاو هم سته. د بېلګې په ډول د یو نوي ماشین رامنځته کېدل، د روزل سویو کارکونکو شتون غواړي تر څو وکولای سي، هغه ماشین په اغیزناکه ډول وکاروي. نوي تخنیکي وسایل، د روزل سویو کادرونو پرته بېکاره توکي دي. څه ډول چې وینو، تخنیک او بشري ځواکونه یو له بل سره نه شلېدونکي اړیکي لري. د هیواد د تولیدي ځواکونو د ودې کچه، نه د پرمختللي عناصرو له مخې، بلکې د وروسته پاته عناصرو له مخې ټاکل کیږي، چې کومو وروسته پاته عناصرو د بلې برخې وده کراره کړې ده او د ټولو تولیدي ځواکونو د ودې پر وړاندې یې خنډ جوړ کړی دی.

۴ – تخنیکي پرمختګ، په بشري ځواکونو کې د ژورو بدلونونو د راتللو پرته نه سي راتللای. د نویو موسساتو جوړول، د زړو ماشینونو پر ځای د نویو ماشینونو ځای پر ځای کول او د نویو صنعتي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځانګو رامنځته کول، د نويو او ښو تخصصاتو او وړتياوو درلودونکي کارکونکي غواړي او پخواني کارونه له منځه وړي. د علم او ټکنالوجۍ د ودې په شرايطو کې، هر کار کونکی نه يوازې دا چې بايد خپلې وړتياوې زياتې کړي، بلکې د زړې حرفې او دندې له منځه تلو سره نوې دنده هم ونيولای سي. د بېلګې په ډول، که په يوې خاصې صنعتي څانګې کې ماشينونه په هرو ۷ – ۱۰ کلونو کې نوي کيږي؛ نو يو کارګر بايد په ۳۰ کلونو کار کې، درې يا څلور ځله بيا وروزل سي.

۵ – د تخنيکي پرمختګونو تر اغيزې لاندې، د انجينرانو او تخنيککارانو کلتوري کچه هم لوړه ځي او د کارګرانو په منځ کې، د منځنيو زده کړو درلودونکي کچې خلګ هم زياتيږي. د بېلګې په ډول، په شوروي اتحاد کې، په ۱۹۸۰ کال کې، د کارپوهو کارګرانو شمېر د ټول هيواد د کارګرانو نيمايي ته رسيدی، په داسې حال کې، چې په ۱۹۲۵ کال کې دا کچه د هرو شپږو کارګرانو څخه يو کارګر ته رسيدل.

۶ – د کارګرانو د بيلابيلو برخو ترمنځ د کار تناسب هم بدليږي. د ماشيني کارګرانو کچه او سلنه وده کوي او درانه لاسي کارونه کمېږي، خو لاسي کار په يوه پلا هم له منځه نه ځي. دا مهال داسې کارګران زيات پکاريږي، چې ښه تخنيکي پوهه ولري.

۷ – د ملي اقتصاد بيلابيلې څانګې په يو شان ډول وده نه کوي. درانه صنايع، چې نورې ټولې برخې د هغه پر اساس وده کوي؛ بايد په ډيرې چټکۍ سره وده وکړي او د درانو صنايعو په منځ کې، د کيمياوي صنايعو، بريښنايي انرژۍ او ماشين جوړونې برخې ډيرې اړينې دي. د دې کار لپاره تکړه او وړ کارکونکي پکار دي.

۸ – د بشري ځواکونو د ځانګو په بدلونونو کې، د هغو خلګو مطلق او نسبي شمېر کموالی، چې په کرنه کې کار کوي؛ ډېر اړين دي. د تخنيک پرمختګ، چې د کرنيز کار مولديت ډېر چټکوي؛ په کرنې او مالدارۍ کې، د کارکونکو د شمېر د کموالې او د ملي اقتصاد په نورو ځانګو کې د هغوی د بوختيا لامل ګرځي. د بېلګې په ډول، د کرنې او ځنګل ساتنې کارکونکي، چې په ۱۹۴۰ کال کې يې د شوروي اتحاد ۵۴٪ کارکونکي جوړول، په ۱۹۸۱ کې يې شمېر ۲۰٪ ته کښته سو.

۹ – د سوسياليزم د ودانۍ په جوړولو کې له پرمختګونو سره، د هغو کسانو شمېر چې په خدماتي کارونو باندې لګيا وي؛ زياتيږي. د زيار ايستونکو د کلتوري او تخنيکي کچې لوړول، عامه روغتيا، د علومو چټکه وده، فرهنګ، هنرونه او د ژوندانه د هوساينې لپاره د نورو خدماتو برخې نوي او لا زيات

(c) ketabton.com: The Digital Library

کارکونکي غواړي. د بېلګي په ډول، په شوروي اتحاد کي، د هغو کسانو شمېر چي په ۱۹۴۰ کي يې د مادي توليداتو په څانګو کي کار کوئ؛ ٪۸۷ وو، خو دا شمېر په ۱۹۸۱ کي ٪۷۳ ته را کښته سو، په داسي حال کي چي د توليداتو په برخه کي د کارکونکو شمېر څو برابره زيات سوی هم دی.

۸ –ټوله ائيز عام محصول له څه شي څخه جوړ دی او څه ډول منځته راځي؟

۱ – د توليداتو په بهير کي، داسي محصولات منځته راځي، چي د ټولني اړتياوي پوره کوي. له هغه ځايه چي مادي او معنوي نعمتونه په دوامداره ډول لګول کيږي؛ د هغوی توليد هم بايد په نه درېدونکي توګه دوام وکړي او بيا –بيا توليد سي.

۲ – ټوله ائيز عام محصول، په يوې ټاکلي مودي کي د توليداتو کچه ده. دا محصول د مادي توليداتو په ساحه کي، تر ډېره په عامو موسساتو (دولتي او کوپراتيفي) کي رامنځته کيږي. ددا محصول ځيني برخي په کوچنيو کورني اقتصادونو کي هم توليد کيږي. د مادي توليداتو په برخه کي، صنايع، کرنه، ځنګل ساتنه، ودانۍ، مادي –تخنيکي تدارکات، باروړونکی ټرانسپورټ، اړيکي او ډېري نوري برخي راځي.

۳ – په خدماتي برخو (د عامي روغتيا بنسټونه، ښوونه او روزنه او کلتوري چوپړونه) کي عام محصول نه توليد کيږي. د خدماتي برخو لپاره دولتي لګښتونه، په مادي توليد کي د رامنځته سوي ګټي -وټي څخه جلا او ځانګړي کيږي. د خدماتي برخي کارکونکي، که څه هم په مستقيم ډول په توليد کي برخه نه اخلي، خو د ټولنيزي هوسايني د کچي په لوړولو کي کار کوي او د هوسايني د کچي لوړېدل خپله د عام ټولنيز توليد برخه ښه کولای سي. له دې اړخه، ټولنه د ملي اقتصاد د ټولو برخو ودي ته اړتيا لري، خو د مادي توليداتو برخه تر ټولو اړينه ده.

۴ – د توليداتو وده او د زيار ايستونکو خلګو د مادي هوسايني د کچي لوړېدل تر ډېره پوري د عامو محصولاتو په زياتوالي پوري تړلې ده. نه يوازي د هغه ډېروالی، بلکې د هغه د جوړښت تکامل د ډېر اهميت وړ دی، ځکه هر مهال چي ښه جوړښت ولري، په پراخه کچه د اړتياوو پوره کول شوني کيږي. د عامو محصولاتو په ترکيب کي، د توليد وسايل او استهلاکي توکي راځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ – د تولید وسایل عام ملکیت او شتمني ده. دا وسایل لکه (ټراکټورونه، سیسټمونه، کمباینونه...) د تولیداتو په ساحه کي پاتیږي او د انسان د لاس په واسطه، د ټولني د غړو د اړتیاوو د پوره کولو لپاره پر کار لوېږي. استهلاکي توکي (لکه پوښاک، خوراکي توکي او نور) د تولیداتو له ساحې څخه وځي او د شخصي استهلاک برخه گرځي او د زیار ایستونکو د مادي او فرهنگي ژوندانه د کچي د لوړولو په چوپړ کي وي.

٦ – د ټوله ائیز عام محصول هغه برخه، چي د تولید له وسایلو څخه جوړه ده، د اقتصاد په علم کي لومړنی سکټور یا لومړنۍ برخه ورته وایي او د عام محصول هغه برخه، چي په استهلاکي توکو کي رامنځته کیږي، دوهمي سکټور، یا دوهمه برخه نومېږي. ټول عام تولیدات هم دا دوو برخو ته ځانگړي کیږي، څه ډول چي د هغه اوله برخه د عام تولید وسایل او دوهمه برخه یې بیا د شخصي استهلاک یا ډله ائیز استهلاک (د کورونو، ښوونځیو، تیاترونو، کتابتونونو، کلوپونو، سټډیومونو او نورو) توکي تولیدوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ - شکل

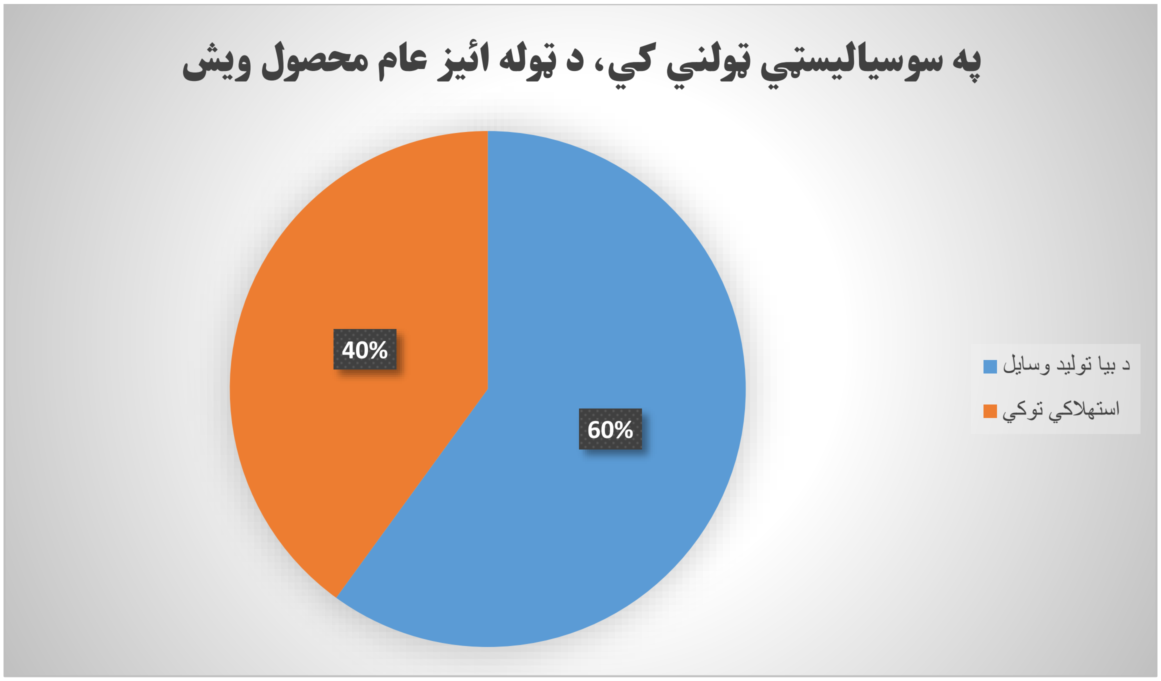

۷ – لکه څرنگه چي په سوسیالیستي نظام کي، د توکو – پیسو مناسبات بیاهم ساتل کیږي؛ ټوله ائیز محصول باید یوازي د هغه د ظاهري او طبیعي شکل له مخي نه، بلکې د هغه د ارزښت له اړخه هم وارزول سي. دا چاره د دې لامل کیږي، چي اقتصادي چارواکي د محصول ټولي برخي د نقدي واحد په ډول څان ته معلوم کړي. عام محصولات، چي هر مهال د دې لیدلوري له مخي وارزول سي، د ټولو مادي تولیداتو او محصولاتو ټوله ائیز نقدي ارقام او شمیرې په لاس راکوي. دا محصول درې برخي په څان کي رانغاړي. اوله برخه یې، د جبران برخه ده. دا برخه د تولید د وسایلو د استهلاک له مخي حسابیږي، چي د کار په بهیر کي تولید کېدونکي محصول ته ځي، خو ټوله ائیز عام محصول بیا هغه ارزښت په بر کي نیسي، چي په یوهب ټاکل سوې موده کي، د انساني کار په وسیله رامنځته سوې وي. دا ارزښت، په خپل نوبت سره، په دوو برخو باندي ویشل کیږي. دا برخي عبارت دي له، د استهلاک حساب (چي د اړین محصول ارزښت ښیي او د عامو څانگو کارکونکي د دغه ارزښت له مخي خپل معاش اخلي) او د ذیرمي حساب (چي د تولیداتو د ودي اضافي او کارآمده محصول جوړوي.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸ – باید یادونه وکړو، چي ټوله ائیز عام محصول نه سو کولای عمومي عاید وشمېرو، ځکه هغه د تولید لګول سوي وسایل حسابوي، چي په تېره زمانه کي رامنځته سوي دي. د عام محصول د ارزښت دا برخه، په لومړي او دوهمه برخه کي د استهلاک سویو تولیدي وسایلو بیا ځایولو ته لیږل کیږي. د عام محصول دا برخه، د جبران برخه جوړوي. د ټوله ائیز محصول پاته برخه، چي نوی لګول سوی کار ښیي؛ د ټولني ملي عاید جوړوي.
۹ – که په پانګوالي اقتصاد کي د ملي محصول یوازي یوه برخه زیار ایستونکو ته ورکول کیږي، خو په سوسیالیستي نظام کي د ملي محصول او ملي عاید ټوله برخه په زیار ایستونکو پوري اړه لري.

۹ – د پانګونو اغیزمنتوب په څه کي دی؟

۱ – د پانګوني اقتصادي اغیزمنتوب په دې کي دی، چي د تولیداتو او عام استهلاک کچه په ثابت او چټک ډول سره وده وکړي. د نوي تخنیک رامنځته کول هغه مهال ګټور دي، چي د کار مولدیت زیات کړي او د کار او پیسو له ډیر کم لګښت سره، د مادي نعمتونو تولید زیات کړي. د ټولي پانګوني په نسبت، په یوې موسسې یا یوې څانګي کي، د خالص عاید زیاتوالی د تولید اقتصادي اغیزمنتوب ښیي. هر څومره چي د یوې موسسې د خالص عاید کچه زیاته وي او پانګوني ته یې اړتیا لږ وي؛ هماغومره یې اقتصادي اغیزمنتوب زیات دی.
۲ – د پانګوني اقتصادي اغیزمنتوب، په عمل کي د تر ټولو ګټوري –اقتصادي لاري ټاکل دي. په دې شرط چي د تولیداتو حجم ثابت وي؛ مناسبه پانګونه ښه ده، خو لږه پانګونه شاید په راتلونکي کي ډیر جاري لګښتونه وغواړي. د بېلګي په ډول، د اوبو برېښنا د یوې فابریکې د جوړولو لپاره، نسبت د حرارتي بریښنا یوې فابریکې ته، زیاته پانګونه غواړي، په داسي حال کي چي د حرارتي بریښنا جاري لګښتونه بیا زیات دي. په دې ځای کي د پانګوني نسبي اغیزمنتوب ټاکل کیږي.
۳ – د تخنیک او ماشینرۍ وده اړینه ده. په پانګوالي نظام کي، د ماشین څخه ګټه اخیستنه یوازي هغه مهال ګټوره ده، چي پانګوالو ته ډیره ګټه راوړي، خو په سوسیالیستي ټولني کي، له ماشین څخه ګټه اخیستنه پراخه ده. په دې ځای کي ماشینونه، په ټولو هغو ځایونو کي چي د انسان د کار د کموالي او سپکوالي سره مرسته کوي؛ کارول کیږي. ترڅنګ یې په سوسیالیزم

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي تولنيز عوامل هم اړين دي. د بېلګي په ډول، په سوسياليستي ټولني کي ماشين يوازي د کار او وخت د سپما لپاره نه، بلکې له درنو کارونو څخه د انسانانو د خلاصون لپاره هم کارېږي.

۱۰ – ملي عايد څه ډول ويشل کيږي؟

د بحث له پيل وړاندي بايد په دې پوه سو، چي ملي عايد د ملي اقتصاد له کومو څانګو څخه توليديږي؟ په دې ځای کي به د شوروي اتحاد د ملي عايد برخي وښيو.

۴ - شکل

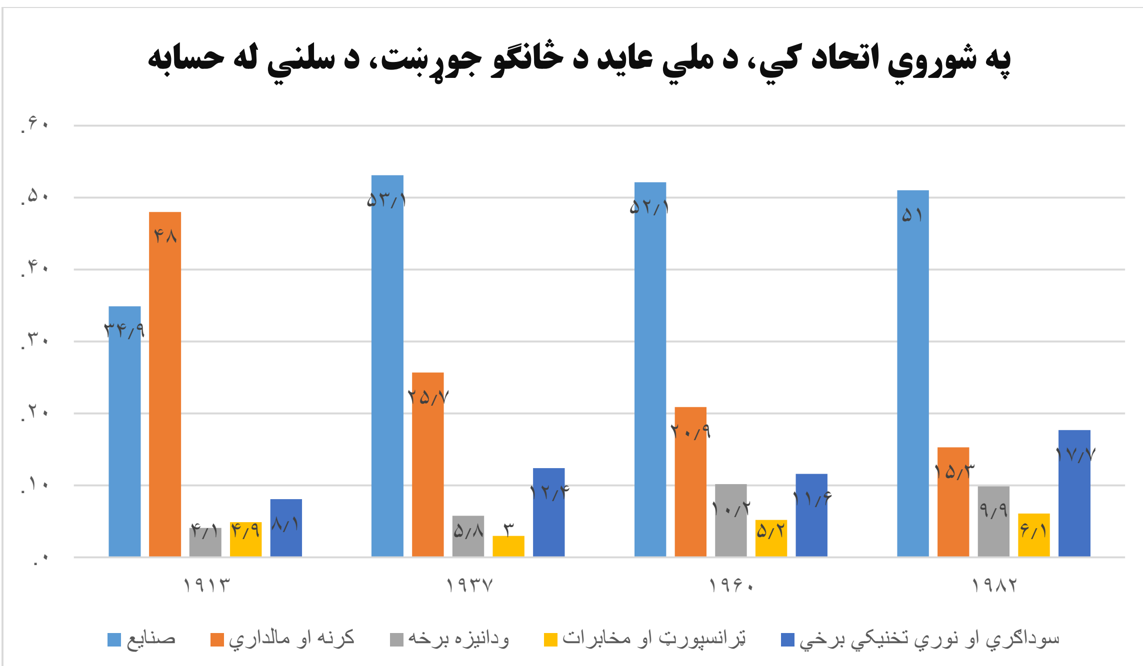

له پورته شکل څخه معلومېږي، چي د سوسياليستي نظام د واکمنۍ سره په ملي عايد کي د پام وړ اندازه زياتوالی او بدلون راغلی دی.

۱ – په ۱۹۱۳ کال کي، کارګرانو، بزګرانو او مامورينو د هيواد ۵۳٪ ملي عايد لاس ته راوړی، په داسي حال کي چي پانګوالو، ځمکوالو او نورو ځبيښاکګرو طبقاتو بيا، چي د ټولو اوسيدونکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږمه سلنه برخه يې جوړول؛ د ټول ملي عايد ۴۷٪ اخيستل. د ۱۹۱۷ کال د سوسياليستي انقلاب څخه وروسته، د عايداتو هغه برخه، چي د نورو له ځبېښاک څخه لاس ته راتلل؛ ډيره کمه سول، خو په ۱۹۲۸ او ۱۹۲۷ کلونو کي لا هم ۸٪ ملي عايد د ځبېښاکګرو لاس ته ورتلی، خو د ۱۹۳۰ کلونو له پيل سره، ملي عايد ټول په زيار ايستونکو پوري اړوند سو.

۲ – د ملي اقتصاد د پلان سوي ودي له کبله، ملي عايد هم ډيره وده کوي. د بېلګي په ډول، په ۱۹۸۲ کال کي، په شوروي اتحاد کي لاس ته راغلی ملي عايد ۵۲۳,۴ مليارده روبله وو، چي د ۱۹۴۰ کال په پرتله ۱۵,۲ برابره زيات وو، خو پوښتنه داده، چي دا دومره زيات شمېر عايد څه ډول ويشل کيږي؟

۳ – د ملي عايد ويش پر دوه ډوله ده، يعنې لومړنی ويش او بيا ويش. په لومړني ويش کي، حکومت، دولتي او کوپراتيفي موسسې او د ټولني ټول غړي چي د مادي توليداتو په برخه کي کار کوي؛ برخه اخلي. پر دې بنسټ ملي عايد پر درو برخو ويشل کيږي: ۱) د حکومت او حکومتي موسساتو عايد ۲) د کوپراتيفي موسساتو عايد ۳) د مادي توليد د کارکونکو شخصي عايد.

خو د ملي عايد ويش دلته پای ته نه رسيږي، بلکې ياد عوايد بياځلي هم ويشل کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ - شکل

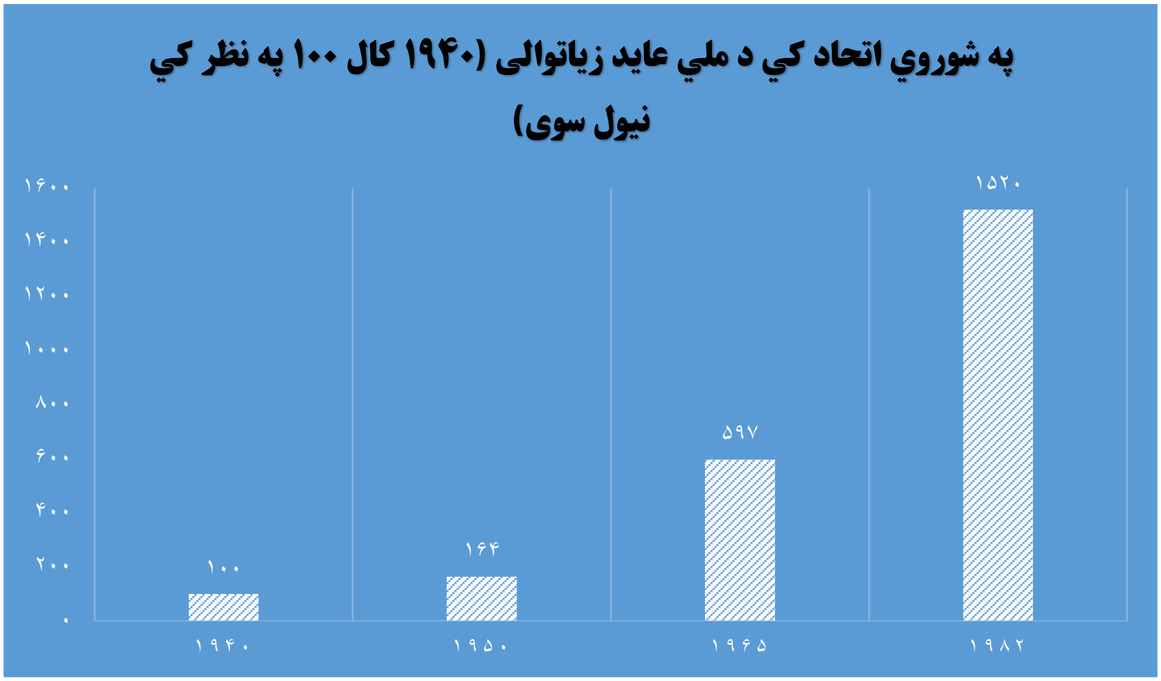

۴ – ملي عايد د دولتي بودجې، خدماتو د کچي او په پای کي، د ټولنيزو سازمانونو لخوا بياځلي ويشل کيږي. علت يې دادی، چي د ملي عايد د ويش په اول پړاو کي، د ټولني هغه غړي، چي له مادي توليداتو څخه بهر کار کوي، لکه د ټولنيزو سازمانونو کارکونکي، دولتي کارکونکي، د خدماتو څانگي، د وسله والو ځواکونو غړي، تقاعد سوي کارکونکي، محصلين او نور هغه زده کونکي، چي معاش اخلي په لومړني ويش کي برخه نه لري.

۵ – د خدماتي برخو کارکونکي، د خپل ملي عايد برخه د دولتي بودجې يا ټولنيزو سازمانونو له حساب څخه، يعني د عايد د بيا ويش له بهير څخه اخلي.

٦ – لکه مخکي چي مو يادونه وکړل، د عايد يوه زياته برخه، د هغو ضايعاتو د جبران لپاره، چي د توکو په توليد، انتقال او ساتني باندي لگيږي؛ حواله کيږي. پر دې بنسټ، عمومي لاسته راغلی عايد، د استهلاک او ذيرمي د لگښتونو څخه د وتلو پيسو له مخي محاسبه کيږي.

۷ – په سوسياليستي ټولني کي، ډير خدمات په وړيا ډول د عامي څانگړي سوي بودجې لخوا وړاندي کيږي، لکه وړيا زده کړي او روغتيايي خدمات او د کتابتونونو، تفريح ځايونو او نورو څخه وړيا گټه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخیستنه. هغه پیسې، چې د خدماتي چوپړونو څخه لاسته راځي؛ یوه برخه یې د کارکونکو معاشونو او بله برخه یې د خدماتي سازمانونو په ګټي او دولتي فنډونو پوري تړاو پیدا کوي.

٦ - شکل

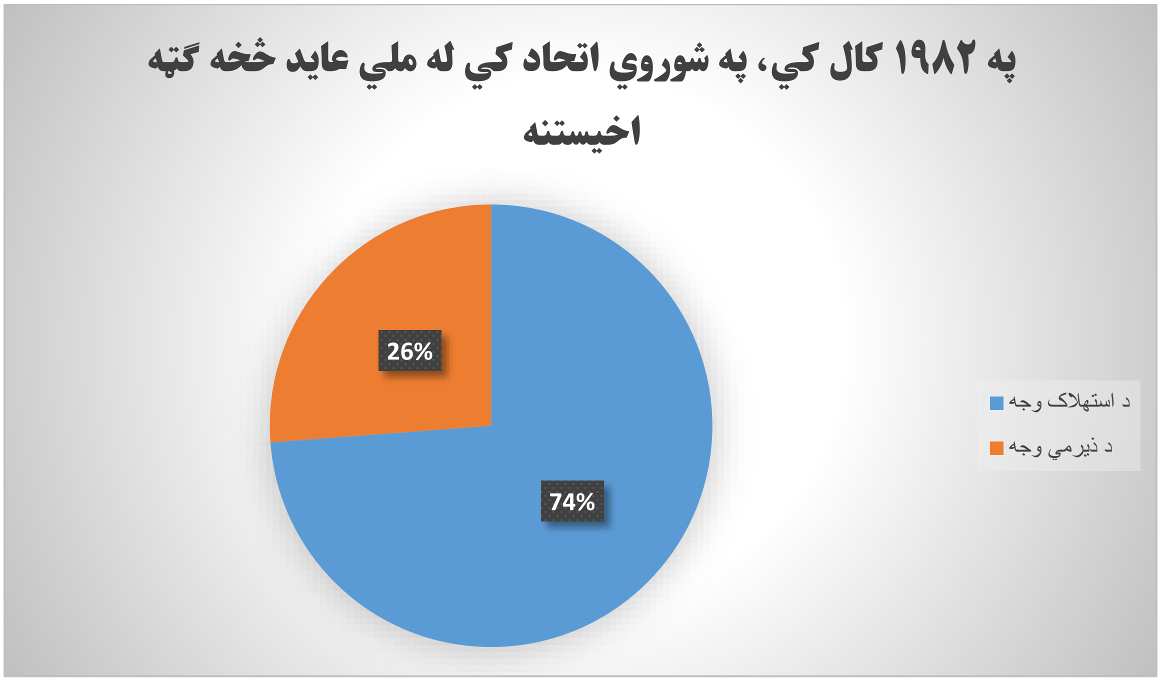

۸ – د پلان له مخي، د ملي عاید لومړنی او دوهمي ویش، د ذیرمي او استهلاک د وجي ترمنځ د تناسب له مخي تنظیم کیږي. سوسیالیستي ټولنه ټول ملي عاید د استهلاک حساب ته نه استوي، بلکې د هغه ډیره برخه د استهلاک وجي ته لېږي. پاته شتمنی، د خلګو د اړتیاوو د پوره کولو لپاره د تولیداتو د ودي او پراختیا لپاره لګېږي. پر دې بنسټ، د شوروي اتحاد د ملي عاید ٪۷۵ د استهلاک او ٪۲۵ نور د ذیرمي لپاره کارول کیږي. تجربو ښودلې ده، چي دا ډول تناسب رامنځ ته کول، د خلګو د مادي هوساینې د کچي د لوړوالي او تولیداتو د ودي لامل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

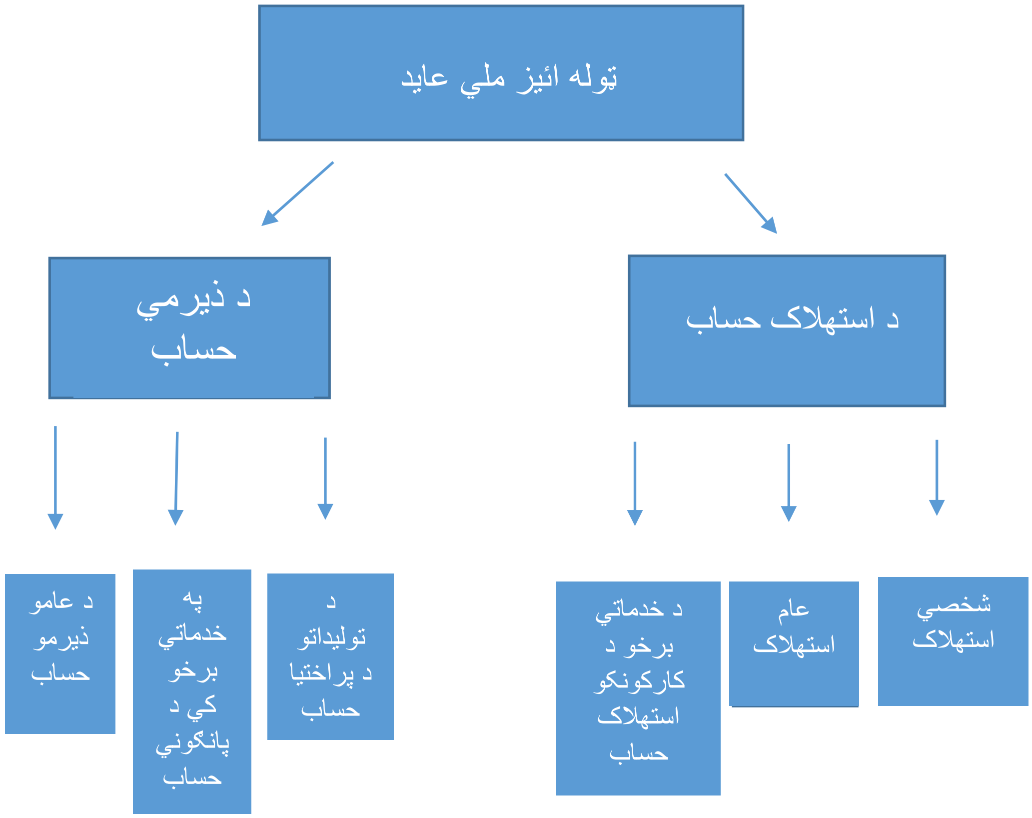

۹ –له ذیرمي څخه موخه، د تولیداتو د بهیر، یا نورو نااټکل سویو پېښو رامنځته کیدلو پر مهال د زیار ایستونکو خلګو د اړتیاوو د پوره کولو لپاره د امکاناتو شتون دی. سوسیالیستي ټولنه، د بشري ټولنیز ژوندانه ټولي خواوي په پام کي نیسي.

۱۱ – د کار له مخي ویش په څه مانا دی؟

۱ - څه ډول چي پوهیږئ، په سوسیالیستي نظام کي مادي او کلتوري نعمتونه د ټولني د غړو ترمنځ، د هغوی د کار له مخي ویشل کیږي؟ د تولیدي ځواکونو د ودي اوسنۍ کچه نه سي کولای، دومره زیات مادي او معنوي نعمتونه تولید کړي، چي د اړتیا وړ ویش ته ورسیږي. د دې سربېره، د پېچلي او اسانه کار، دروند او سپک کار او لاسي او ماشیني کار ترمنځ ډېر توپیرونه هم سته. د خلګو پوهه هم هغه کچي ته نه ده رسیدلې، تر څو مادي نعمتونه د دوی د اړتیا له مخي ورته وویشل سي. پر دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اساس، ټولنه باید پرته له دې، چي د کار د کچي او د استهلاک معیار په پام کي ونیسي؛ مادي او معنوي نعمتونه د لګول سوي کار له مخي وویشي. یا په بله مانا، د هغه محصولاتو شمېر، چي یو کارکونکي ته د هغه د شخصي استهلاک لپاره ورکول کیږي؛ په سیده ډول سره له هغي ونډې سره تړلې ده، چي د عامو تولیداتو څخه یې د خپل کار او زحمت له مخي اخیستي دي.

۲ – سوسیالیزم د تولیداتو د ودي اغیزناکي انګیزې منځ ته راوړي او د مادي انګیزې ترڅنګ یې اخلاقي انګېزه هم ټولو ته ورپېژندلې ده، خو اخلاقي انګېزه بسنه نه کوي او د کارکونکو مادي انګیزې په پام کي نیول هم ډېر اړین دي.

د کار له مخي ویش، ټول خلګ په عام تولید کي، د برخي اخیستلو لپاره هڅوي.

۳ – په سوسیالیستي ټولني کي د ویش قانون له مخي: الف) د مساوي کار په ترڅ کي باید د هر ډول، جنسي، قومي او نورو توپیرونو پرته مساوي مزد ورکول سي. ب) پېچلو او درنو کارونو ته، د سپکو او اسانه کارونو په نسبت ډېر مزد ورکول سي.

۴ – ځیني داسي وایي، چي د کار له مخي ویش ټولنیزه نابرابري رامنځته کوي او د مخنیوي لپاره یې باید ټولو ته مساوي مزد ورکول سي. اوس به وګورو، چي آیا دا حلاره معقوله ده؟ مساوي ویش نه یوازي دا چي عادلانه نه دی، بلکې ټولني ته زیان هم لري. دا ډول ویش، د سوسیالیزم د دندي، چي هغه د زیار ایستوکو د هوسایني د کچي لوړوالی دی؛ سره په ټکر کي دی، ځکه د تولیداتو د کرار والي لامل ګرځي.

۵ – د سوسیالیزم د ودانۍ جوړولو پر مهال، ځیني هیوادونو هڅه کړې وه، چي ویش نه د کار له مخي، بلکې د کورنیو د غړو د شمېر له مخي ترسره سي. تجربو وښودل، چي د کار له مخي د ویش نه ترسره کول، تولیداتو ته زیان رسوي. مساوي او ورته مزد ورکول، د کارکونکو د کار او مولدیت سره مرسته نه کوي، بلکې د دوی انګیزه له منځه وړي، نوښتونه لړوي، د کار سره لیوالتیا کموي او له کار څخه تښتېدونکو لټانو او خواریکښو دواړو ته یو ډول عاید ورکوي.

٦ – په استهلاک کي رامنځته سوې نابرابري د وخت په تېریدو سره له منځه ځي. لومړی، د تولیداتو د ودي او زیار ایستونکو د فرهنګي کچي د لوړیدلو او ذهني او جسمي کار ترمنځ د توپیرونو د کمولو سره دا چاره آسانه کیږي. دا چاره د دوی مزدونو ترمنځ د سته توپیر د کموالي او عمومي معاشونو د لوړوالي لامل ګرځي. دوهم، دا د عام استهلاکي حساب له زیاتوالي سره، د استهلاکي نعمتونو د کچي

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوړېدل د دې لامل کيږي، چې په عوايدو کي نسبي يو شان والی راسي. **مارکسيزم – لنينزم برابري، د ټولو يو شان شخصي اړتياوي او د ټولو يو شان جسمي او ذهني استعداد ورته والی نه بولي، بلکې برابري د توليد د وسايلو پر وړاندي د ټولو خلګو د حقوقو مساوي والي، د ځبېښاک له منځه وړل، د خپل استعداد سره سم، هر چاته د دندي ترسره کولو حق ورکول او د کار په نظر کي نيولو سره د مزد لاسته راوړل برابري بولي.** [8]

۱۲ – د کاري ورځي اوږدوالی څومره دی؟

۱ – په کاري وخت کي زياتوالی يا کموالی د فراغت د وختونو د زياتوالي يا کموالي لامل کيږي. د کار وخت، د فراغت د وخت سره نه شليدونکي اړيکه لري. د انساني کار مولديت او د انفرادي استعدادونو وده بيا تر ډيره بريده د کار او فراغت د وختونو له تناسب سره تړاو لري.
هر زيار ايستونکی انسان او ټوله ټولنه، په عمومي ډول سره د کاري وخت څخه د اغيزمني ګټي اخيستني او د کار د اوږدوالي، مولديت او چټکتيا ترمنځ د معقولانه تړاو سره ليوالتيا لري.
۲ – د کاري ورځي اوږدوالی د هيواد د مادي او تخنيکي بنسټونو د ودي د کچي له مخي ټاکل کيږي. که څه هم ټولنه په ټوله کي، د کاري ورځي د کموالي او فراغت د وخت د زياتوالي غوښتونکې ده، خو دا هيله يوازي هغه وخت پوره کيدلای سي، چي د کاري ساعتونو د کموالي سره هم مهاله توليدات وده وکړي.
۳ – سوسياليستي ټولنه د خلګو د هوسايني د کچي د لوړيدلو لپاره، د اضافي وخت کار هم رامنځ ته کوي، تر څو په هغه کي اضافي محصول رامنځ ته سي او د زيار ايستونکو د زياتيدونکو اړتياوو په موخه ولګول سي.

---

[8]ـ له برابری څخه د مارکسيستي پوهاوي په اړه، تر ډيره دا ناسم باور تبليغ سوی، چي ګواکي په مارکسيستي – لنينستي فلسفې کي ټولو خلګو ته د يو شان عايد ورکول برابري ګڼل کيږي، چي دا باور له بنسټه ناسم او په دې ځای کي يې ښه سپيناوی سوی دی. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ – د کاري ورځي اوږدوالی، نه یوازي دا چي د ضروري او اضافي وخت ترمنځ تناسب رامنځته کوي، بلکې د کار او فراغت د وخت ترمنځ هم جوړجاړی رامنځته کوي. د فراغت وخت، د انساني شخصیت د هر اړخیز تکامل لپاره ډیر اړین دی.[۹]

۵ – سوسیالیستي ټولنه د قانون جوړوني په وسیله، کاري وختونه ټاکي. په قانون کي د کاري ورځي اوږدوالی، کاري اوونۍ او د رخصتۍ ورځي د معاش د ورکولو له حقوقو سره یو ځای راغلي وي.

د دغه دولتي قوانینو ترپښو لاندي کولو ته، د کارکونکي او د موسسې د مشر تر منځ د خپلواک جوړجاړي سره لا هم اجازه نسته.

اضافه کار، یوازي په استثنایي ځایونو کي د کار له قوانینو سره سم کېدلای سي. د اضافه کارۍ مزد، د لوړي تعرفې له مخي ورکول کیږي. دغه راز، د هري تولیدي موسسې رئیس، باید د صنفي اتحادیو د سیمه ائیزو کمیټو سره په جوړ جاړي کي د کار د پیل او پای، تفریح او غرمې وختونه وټاکي.

٦ – د حکومت له لوري، د کاري ورځو او رخصتیو تنظیم په کالخوزونو کي نه مراعات کیږي. په کرنیزو موسمونو کي د کالخوزچیانو او کروندګرو کار د دولتي مامورینو په نسبت هم د ورځي د اوږدوالي او هم د اوونۍ د کاري ورځو له مخي زیات وي، خو د کروندګرو د کاري ورځي اوسط بیا تر دولتي مامورینو لږ دی.

۷ – د کاري ورځي د ساعتونو ټاکل، په بیلابیلو څانګو کي په پام کي نیول کیږي. په هغو برخو کي چي کارونه درانه وي؛ کاري ورځ لنډه وي. د بېلګي په ډول، په شوروي اتحاد کي د تولیدي صنایعو کار په اوونۍ کي ۴۰,٦ ساعته دی، خو د سکرو په کانونو کي کار بیا ۳۵,۵ ساعته وي.

۸ – په سوسیالیستي ټولنه کي ډیره هڅه کیږي، چي د کاري ورځي ساعتونه د معاشونو له کښته والي پرته لږ سي. په دې مانا چي د کاري ورځي د ساعتونو له کموالي سره، د مولدیت چټکتیا باید ډیره سي. شمېرني ښیي، که د ورځني کار ساعتونه ۷ یا ۸ ته کښته سي، د کار مولدیت ٪۱۲,۵ ډیریږي، که کاري ورځ ٦ – ۷ ساعتونو ته کمه سي، د کار مولدیت باید ٪۱۷ لوړ سي او که ٦ – ۵ ساعتونو ته را لنډه

[۹]- سوسیالیستي ټولنه، د انساني شخصیت د هر اړخیز تکامل لپاره د فراغت لا زیات وخت رامنځته کوي، تر څو انسان هغه وختونه، په بیلابیلو سپورټي، فرهنګي، کلتوري، هنري، علمي او نورو برخو کي ولګوي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

سي، بیا باید ٪۲۰ مولدیت زیات سي. د دې څخه ښکاري، چې د تولیداتو زیاتیدل د کاري وختونو د کمولو سره تړلي دي.[۱۰]

۱۳ - په سوسیالیستي ټولني کي د فراغت له وختونو څخه څه ډول ګټه اخیستل کیږي؟

۱ - د فراغت وختونه هغه مهال کېدلای سي، عامه شتمني وګڼل سي، چي د انساني استعدادونو له هر اړخیزي ودي سره مرسته وکړي او د ټولي ټولني لپاره د مادي او معنوي نعمتونو د لا زیاتوالي سبب وګرځي.
د کاري وخت کمول او د فراغت د وختونو زیاتول، د انسان د فرهنګي او تخنیکي کچي د لوړیدلو سره مرسته کوي او همدا چاره بیا په خپل وار سره، د کار د مولدیت د زیاتوالي او کاري وختونو د کموالي سبب کیږي. په دې ډول سره، د فراغت وختونه، نه یوازي دا چي ښه پایله لري، بلکې د تولیداتو د زیاتیدلو عامل هم ګڼل کیږي.
۲ - د فراغت وختونه، د کاري ځواک د بیا جوړولو لپاره کېدلای سي پر دوو برخو وویشو. یوه برخه یې باید د هغه ځواک د بیا جوړولو سره مرسته وکړي، چي د کاري وخت پر مهال لګول سوي وي، په داسي حال کي چي بله برخه یې بیا باید کاري ځواکونو ته وده ورکړي. د فراغت وختونه هم باید د انسانانو ترمنځ د ملګرتیا اړیکو د زیاتیدلو، علمي، تخنیکي، ادبي، هنري او فرهنګي پوهي د لوړولو او په علمي، تخنیکي او هنري ډګرونو کي د نوښتونو د رامنځ ته کېدلو لامل سي.
۳ - د ښارونو او کلیو ترمنځ د توپیرونو له منځه وړل، د کلي خلګو ته هم د ښار د خلګو په ډول، د فراغت وختونو د ښه تېرولو سره مرسته کوي. د کلیوالي زیار ایستونکو د مادي او تحصیلي کچي لوړوالی او په کلیوالي سیمو کي د ډیرو ښوونځیو، سینماګانو او فرهنګي مرکزونو جوړول او د ټلویزیون، ټکنالوجۍ او ټرانسپورټ را منځته کیدل، د ښار او کلي ترمنځ د پراویزي یو کېدلو لامل کیږي.

---

[۱۰]- په پخوانیو سوسیالیستي هیوادونو، لکه سوسیالیستي چکسلواکیا کي کاري ورځي په اونۍ کي ۴ او کاري ساعتونه په ورځ کي ٦ ته ټیټ سوي ول. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ – دلته باید د ښځو او نارینه وو ترمنځ د فراغت د وختونو څخه د ګټې اخیستنې د تناسب د نشتوالي په اړه هم بحث وکړو. د کور ډیر کارونه، لکه د خواړو برابرول، دړماشومانو چارو ته رسیدګي او د هستوګنیز ځای پاکول د ښځو تر غاړي دي. د کور د کارونو د لږ ماشیني کېدلو له امله د ښځو فارغه وخت لږ وي، خو د ټولنیزو موسساتو لکه د جامو مینځل ځایونو، وړکتونو، ماشومانو ته د شیدو ورکولو مرکزونو او کور د کارونو د لا ډیر ماشیني کېدلو، لکه د برقي جاروګانو، جامو مینځلو د عصري ماشینونو او خواړو پخولو د نوي ماشینونو سره د ښځو لپاره هم د فراغت وختونه زیاتیږي، د کور د چارو مخته وړل آسانه کیږي او ښځي د فراغت د وختونو څخه د معقولي ګټې اخیستني موکې پیدا کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريم څپرکی،
د سوسياليستي ټولني اقتصادي سيستم او د هغه د تکامل تګلاري

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شوروي اتحاد د اساسي قانون پنځلسمه ماده:

«د اقتصادي پلانونو پر بنسټ، د اقتصادي او ټولنيزو چارو مخته وړل، د څانګو او سيمو د اصولو په نظر کي نيول سره، د مرکزي اداري په لارښوونه، د توليدي بنسټونو د اقتصادي ځانواکۍ سره په همغږۍ چاري مخته وړل کيږي. په دې لړ کي، د اقتصادي حسابونو، عايد، وروستۍ بيي او نورو اقتصادي وسايلو او انګيزو څخه ګټه اخيستل کيږي.»

د اساسي قانون ځيني ياد سوي حکمونه، هغو خلګو ته، چي د سوسياليستي اقتصاد د اصولو سره پېژندګلوي نه لري، ځيني توضيحات غواړي. موږ دلته هڅه کوو، چي د سوسياليستي ټولني د اقتصادي سيستم اړوند تر ټولو مهمو پوښتنو ته ځوابونه ورکړو.

۱ – د اقتصاد مرکزي پلان جوړونه، څه ډول د اقتصادي بنسټونو د ځانواکۍ سره يو ځای ده؟

څه ډول چي په تېر څپرکي کي مو يادونه وکړل، د توليد پر وسايلو عام مالکيت د دې شونتيا رامنځ ته کوي، چي اقتصادي وده د يو واحد مرکزيت له لوري، په پلان سوي ډول، د ټولي ټولني په ګټه سمبال سي.

۱ – مرکزي پلان جوړونه، د اقتصادي پراختيا ددغو اساسي دندو لپاره ترسره کيږي:

- د سوسياليستي اقتصاد د جلا څانګو ترمنځ، د تناسب رامنځ ته کول
- د هيواد د ټولنيزي او اقتصادي ودي لپاره د دولتي پلان د اړينو شاخصونو رامنځ ته کول
- د علم، ټکنالوجۍ، پانګوني، توليدي ځواکونو د ځای پر ځای کولو، د کاري مزد د ورکولو، بيو د ټاکلو او مالي چارو اړوند د واحدو سياستونو مخته وړل

(c) ketabton.com: The Digital Library

- د ملي اقتصاد مرکزي اداره کول یوازي د مرکزي مقاماتو د لاربښوونو سره مخته نه ځي. د هیواد اقتصاد د بیلابیلو څانګو، موسساتو او تولیدي برخو ترمنځ له تړاوونو څخه جوړ دی، ځکه خو اقتصاد باید هم د ټول هیواد په کچه او هم د جلا - جلا کړیو ترمنځ همغږی سي.

۳ - په سوسیالیستي نظام کي، د پلان سوي اقتصاد موخي او شکلونه خپله د زیار ایستونکو لخوا ټاکل کیږي او د مستقیمي او ټوله ائیزي ډموکراسۍ څخه ګټه پکښي اخیستل کیږي.

۴ - د زیار ایستونکو حق، تر پلان مخکي د خلګو لخوا په ټولپوښتنو کي، د دولتي پراختیایي پلان په مسودو کي پر ځای کیږي. دا کار په عمل کي څه ډول ترسره کیږي؟

د پلان جوړولو چارواکي، د تېرو دورو د شمېرنو د تحلیل له مخي، د هیواد د اقتصادي پراختیا ترمنځ مهم تناسبونه پیدا کوي او د هغه له مخي راتلونکی پلان جوړوي. هغوی د صنایعو او کرني، د تولید د وسایلو او استهلاکي وسایلو او نورو ترمنځ اړین تناسبونه مومي او ټاکي. د پلان بیلانسونه، د توکو، بشري ځواکونو او مالي ذیرمو د بیلابیلو اړخونو په پام کي نیولو سره محاسبه کیږي او د اوسنیو اړتیاوو، تمو او شونتیاوو سره یو ځای ارزول کیږي. مرکزي چارواکي دا ټول لومړني اټکلونه، د ملي اقتصاد په واحد بیلانس کي لنډوي او د هغه مسودو له مخي، د اقتصادي پراختیا اصلي اړخونه ټاکي. دا مسوده، د تصویب کېدلو څخه څو میاشتي وړاندي د رسنیو له لاري خپریږي. د خپریدلو وروسته، کارګران، مامورین، د کولکټیفونو کارکونکي او نور په رسنیو کي پر هغه باندي بحثونه کوي. د بېلګي په ډول، په شوروي اتحاد کي د ۱۹۸۱ - ۱۹۸۵ پنځه کلن پلان په اړه بحثونو کي، ۱۲۱ ملیونه کسانو برخه واخیستل او د پلان په اړه يې خپل نظرونه ورکړل. ورسره د شوروي اتحاد خلګو، د پلان د دقیقوالي او سمون لپاره مرکزي چارواکو ته یو ملیون لیکلي وړاندیزونه ولېږل.

۵ - د خلګو له لوري تر ارزوني وروسته، پلان د مخصوصو کارپوهانو د کمیسیون له لوري ارزول کیږي، لازم سمونونه پکښي راځي او بیا د شوروي اتحاد د خلګو عالي شورا ته، چي د دولتي ځواک تر ټولو عالي مقام دی، د تصویب لپاره استول کیږي.

د تصویب وروسته، یاد پلان، د یو قانون په ډول، چي مخکي د ټولو موسساتو د کارکونکو لخوا ارزول سوی وو؛ هغوی ته د اجراآتو لپاره استول کیږي. په دې بهیر کي ډموکراټیک مرکزیت په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښه ډول سره ځان ښيي، چي په لړ کي يې د هيواد هر وګړی کولای سي، د ټول هيواد د اقتصاد په چارو کي ګډون وکړي. [۱۱]

۶ – توليدي بنسټونه، د واحد دولتي پلان سره په جوړجاړي کي، خپل اوږدمهاله پلانونه له ډيرو شاخصونو سره، لکه د توليداتو وروستۍ بيه، د پرسونل شمېر، د اقتصادي توليداتو د اغيزمنتوب د کچي د لوړېدلو، د کارکونکو مادي هڅوني، د کار د نويو ميتودونو د ودي او ورته نورو په اړه، خپلواکه ډول سره پلان جوړوي.

۷ – د هغو تناسباتو ترڅنګ، چي بايد په ټول هيواد کي رعايت سي؛ فرعي تناسبونه هم سته، چي يوازي ځينو ځانګو، موسساتو او توليدي ساحو پوري اړوند کيږي. په اول مورد کي، مرکزي پلان سوې اداره او په دوهم مورد کي، يوازي يوه توليدي کړۍ د ملي اقتصاد د واحد پلان په نظر کي نيولو سره يو ځای په پام کي نيول کيږي.

۸ – د پلان جوړوني په چارو کي، د ډموکراټيک مرکزيت اصل، په زيار ايستونکو کي د اختيار درلودلو احساس روزي او د ملګرتيا د سيالیو د ودي، يعنې سالمي سوسياليستي سيالۍ کچه زياتوي.

۲ - په سوسياليستي توليدي موسساتو کي د کار مزد په څه ډول ورکول کيږي؟

۱ – د دوهم څپرکي په پيل کي مو، په يو پانګوال توليدي بنسټ کي د يوې جوړې جامو د توليد په اړه بحث کړی وو. هغه مهال مو وويل، چي د فابريکې خاوند له هغو جامو څخه، چي بيه يې ۳۰ ډالره ده، ۱۰ ډالره ځانته اخلي. د هر هغه توکي ارزښت، چي په يوه پانګواله توليدي موسسې کي توليديږي، د همدې اصل له مخي ويشل کيږي. کارګرانو ته هغه څه، چي د توليد د وسايلو خاوند، د ځمکي د

---

[۱۱] ـ پانګوالي رسنۍ او پروپاګندهکونکي دا دعوه کوي، چي ګواکي په سوسياليستي نظام کي، يوازي د مرکزي دولت لوړ پوړي چارواکي اقتصادي پلان جوړوي او هماغه پلان له لوړ څخه کښته تطبيقوي، چي په واقعيت کي د دې خلاف په اقتصادي پلان جوړولو کي د ډموکراټيک سنټرياليزم د زرينو اصولو سره سم، د ټولني د فرد – فرد څخه نظر اخيستل کيږي او وروسته د علمي شاخصونو او تناسبونو په پام کي نيولو سره ټول غونډيږي او د خلګو د شوراګانو او ولسي واکمنۍ د بنسټونو تر رايي اخيستني او تائيد وروسته عملي کيږي. دا تګلاره، د پانګوالۍ تر بې بند و باره اقتصاد او سياسي جوړښتونو، په مراتبو ډيره علمي، منطقي، عقلاني او ډموکراټيکه ده. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اجارې او خامو موادو د لګښتونو، تخنيک د زورووالي، بريښنا د لګښت، ټرانسپورټ او نورو څخه پاتيږي؛ ورکوي.

۲ – په پانګوالي نظام کي مزد، د پانګوالو له څيښناک وروسته يو محدوده پاته برخه ده، خو د سوسياليستي ټولني وضعيت له پانګوالي ټولني سره توپير کوي. په سوسياليستي ټولني کي د کار مزد، چي توليدي سوسياليستي مناسبات بيانوي؛ د ټولني په ګټه د کار معيار او د ټولني لپاره د توکو د استهلاک معيار په پام کي نيول کيږي. د مزد اندازه، په عامو توليداتو کي د يو کارکونکي د کار له اندازې سره تړاو لري. د توليداتو د ودي او تکامل او توليدي بنسټونو د ګټي له زياتوالي سره، د کارګرانو او مامورينو معاشات هم لوړيږي او په هغو نعمتونو، کي چي د عام استهلاک په حساب کي ټولني ته وړاندي کيږي؛ هم زياتوالی راځي.

په سوسياليستي ټولني کي د کار مزد، د کار د مودې يا د کار د حاصل له مخي ورکول کيږي. مزد ځکه په دوه ډوله ورکول کيږي، چي د کار کچه او کيفيت د کاري وختونو او يا توليد سويو محصولاتو له مخي ټاکل کيږي.

۳ – دا چي د کار عمومي معيار وخت دی؛ له دې مخي څخه د مزد ورکولو اساسي شکل زماني دی. دا مزد د کار کونکو د کاري مودې او وړتيا له مخي ورکول کيږي. زماني مزد بيا پر دوه ډوله دی، ساده زماني مزد او د انعام ورکولو زماني مزد.

۴ – بايد يادونه وکړو، چي ساده زماني مزد، د کار کيفيت او پايلي سره چندان اړيکه نه لري. د دې نيمګړتيا د له منځه وړلو لپاره زماني او انعامي مزد ټاکل کيږي، چي د هغه له مخي د ثابت معاش سربېره، په ښه کړل سويو شاخصونو ته د رسيدلو سره، کارکونکو ته انعامونه هم ورکول کيږي. دا شاخصونه بيا د ملي اقتصاد په بيلابيلو څانګو کي جلا - جلا دي. انعامونه ډير مهال، تر پلان د ډيرو لاسته راوړنو، کيفي شاخصونو د ښه والي، د سون توکو، بريښنا او خامو موادو د سپما او نوي تخنيک د رامنځته کولو سره ورکول کيږي.

۵ – زماني مزد هغه وخت ورکول کيږي، چي د کار پايلي په ښه ډول سره نه سنجول کيږي، خو په هغو کارونو کي بيا چي نه کاري موده، بلکې کاري کيفيت اړين دی؛ بيا مزد د کار د کيفيت له مخي ورکول کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

٦ – په پای کی ویلای سو، زماني مزد هغه مهال ورکول کیږي، چي د کار چټکتیا نه د کارگر په لاس، بلکې د ماشین په واسطه ټاکل کیږي. د بېلگي په ډول، د اتوماتو لینونو په تولید کي ماشین په خپله اندازه تولید کوي او کارگر د تولید د کچي په زیاتوالي کي کومه ونډه نه لري، نو په دې مورد کي د کار د حاصل له مخي نه، باید د کاري مودې له اړخه مزد ورکول سي.

٧ – په سوسیالیستي صنایعو کي د کار د محصول له مخي، مزد تر ټولو زیات وي. د کار د حاصل او ثمر له مخي، مزد ورکول کارکونکي خورا زیات هڅوي او د کار مولدیت کي لوړوالی راولي. د دې شکل بله گټه داده، چي د کارگر مزد، دده له لوري د تولید سویو محصولاتو سره تړلي دي. هغه کارگر چي ثمري مزد اخلي؛ ډیره هڅه کوي، چي په خپلو مهارتونو کي زیاتوالی راولي، د کار اوزارو ته تکامل ورکړي او له هغه څخه په ښه ډول گټه واخلي، تر څو د خپل انفرادي کار په گټه کي زیاتوالی راولي.

٨ – مهالنی او د محصول له مخي مزد هم په فردي او هم په ډله ائیز ډول ویشل کیدلای سي. د میخانیزه کارونو د ښه مخته وړلو لپاره، ډلي رامنځته کیږي، چي هر غړی یې په څو مسلکونو کي بلد وي او ټول د یو بل سره همکاري کوي. په دې ځای کي د تولیداتو بریالیتوب، نه یوازي د یوه کارگر، بلکې د څو کارگرانو لپاره گټه رامنځ ته کوي.

٩ – مهالنی او د محصول له مخي مزد دواړه خپلي گټي او زیانونه لري. د مزدونو د ورکولو شکل، د تولیداتو د تخنیکي کچي او کار له شکل سره تړاو لري. د بېلگي په ډول، د محصول له مخي مزد، تر مهالني مزد کارکونکی ښه هڅوي، خو د زیات او چټک تولید ترسره کول بیا د کار په کیفیت او دقیق والي کي پوښتني پیدا کوي.

١٠ – په ځینو سوسیالیستي هیوادونو لکه هنگري، جرمني او چکسواکیا کي بیا د مزد مختلط او گډ شکل خورا زیات دی او پر یوه وخت باندي هم مهالنی او هم د محصول له مخي مزد ورکول کیږي. په دې سره، د کار د کمیت ترڅنگ، کیفیت، دقیق والی او نور اړخونه ټول په پام کي نیول کېدلای سي.

١١ – سوسیالیستي تولیدي بنسټونه، کولای سي په خپلواکه ډول، د معاشونو ویش ترتیب کړي، خو دا کار ښه اقتصادي تحلیل او د چارو د اغیزمنتوب ارزونه ورڅخه غواړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳ – په مادي هڅوني کي انعامونه څه ونډه درلودلای سي؟

۱ – په هري توليدي موسسې کي د ځانګړو شاخصونو له مخي توليد ترسره کيږي او هره موسسه ځانته جلا شاخصونه لري. دغو شاخصونو ته د رسيدلو لپاره په کارکونکو کي بايد انګيزه رامنځته سي. يوازي د مهالني مزد ورکول، بيلابيل شرايط او غوښتني په پام کي نه سي نيولای. په همدې خاطر، د انعامونو د ورکړي له سيستم څخه ډيره ګټه اخيستل کيږي. د انعامونو لپاره په هره سوسياليستي توليدي موسسې کي ځانته جلا حساب وي.
۲ – د انعامونو سيستم خپله د اړوند توليدي بنسټ له لوري رامنځته کيږي، تر څو د توليداتو ځانګړني او شرايط په ښه ډول سره په نظر کي پکښي ونيول سي.
۳ – توليدي لړۍ د ماهيت له اړخه څخه يو ډول نه دي. په دې برخه کي ځيني کارونه لکه کان کيندنه ډير سخت دي. په هره توليدي موسسه کي ځانته جلا اړخونه، شاخصونه او اړتياوي وي. د انعامونو ورکولو څخه موخه داده، چي ځيني کارکونکي د خامو موادو او انرژۍ لږ لګښت، خو مناسب توليد ته لېواله کړي.
۴ – د انعامونو ورکولو په سيستم کي، هغه موده، چي له مخي يې جايزه ورکول کيږي، ډير اهميت لري. انعامونه د مياشتني، درې مياشتني او کلني کار په نظر کي نيولو سره ورکول کيږي.

۴ – عام استهلاک حساب څه دی او څه ډول ګټه ورڅخه اخيستل کيږي؟

۱ – په سوسياليستي نظام کي، د دې ترڅنګ چي د کار له مخي ويش ترسره کيږي، ځيني نور نعمتونه خلګو ته د عام استهلاکي حساب څخه هم ورکول کيږي. دا حساب، د ټولو خلګو د ټولنيزو او فرهنګي اړتياوي په پام کي نيولو سره تنظيم او خلګو ته د دوی د ژوندانه د لا ښې هوسايني لپاره ورکول کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ – د عام استهلاکي حساب ډېره برخه له دولتي بودجې څخه برابرېږي. دولتي موسسې او سازمانونه له خپلو لاسته راغلو عوایدو څخه د اقتصادي هڅوني فنډونه لکه د کور جوړوني فنډ او نور رامنځته کوي. په کالخوزونو کي بیا فرهنګي، خدماتي او مادي مرستو فنډونه وي.
۳ – له عام استهلاکي حساب څخه د ټولني ټولو اوسیدونکو ته په تحصیلي مرکزونو او روغتونونو کي مکمل وړیا خدمات برابرېږي. د ډېرو اولادونو لرونکو میندو، معیوبینو، متقاعدینو او زده کونکو ته د هغوی تنظیم سوي معاشات ورکول کېږي او وړکتونونه، کتابتونونه، کلوپونه، سپورټي تاسیسات او نور اړین ځایونه د هغه حساب په مرسته جوړیږي.
۴ – سوسیالیستي ټولنه، د ډېرو لګښتونو سربېره، عام استهلاکي حساب په دې برابروي، چي د زیار ایستونکو خلګو د ژوند کچه لوړه سي. د بېلګي په ډول، د هستوګنځی د پیسو دریمه برخه زیار ایستونکي ورکوي، په داسي حال کي چي دوې برخي یې د دولت له بودجې څخه ورکول کېږي.
۵ – له عام استهلاکي حساب څخه، د ټولو اوسیدونکو لپاره وړیا روغتیایي خدمات رامنځته کېږي. د ناروغ بستر ته، د ډاکټر په ورتللو سره ۳۰ روبله [د ۱۹۸۲ کال په ارزښت، چي د هماغه کال ۱۹۳۵ افغانۍ کیدلې] لګښت راځي، دغه راز په روغتون کي د ناروغ ساتلو ورځنی لګښت هم ۲۰ روبله راځي. د ماشومانو د شیدو ورکولو په مرکزونو کي د یوه ماشوم د ساتلو کلنۍ لګښت ۶۰۰ روبله [۳۸۷۰۰ افغانۍ د ۱۹۸۲ کال په ارزښت] او په وړکتون کي ۵۰۰ روبله [۳۲۲۶۹ افغانۍ د ۱۹۸۲ کال په ارزښت] راځي، میندي او پلرونه د دې لګښتونو یوازي پنځمه برخه ورکوي او پاته نور ټول لګښتونه یې حکومت پر غاړه اخلي.
۶ – د ښوونځی د یوه زده کونکي لپاره، د شوروي حکومت کلني لګښتونه تر ۲۰۰ روبله [۱۲۹۰۰ افغانیو] ډېر دي، خو د شوروي اتحاد خلګ د زده کړو لپاره هیڅ پیسې ورکولو ته اړ نه دي.[۱۲]
په ۱۹۸۲کال کي د هیواد په عمومي ښوونځیو کي ۴۴,۲ ملیونه زده کونکي، په مسلکي منځنیو ښوونځیو کي ۸,۵ ملیونه او په عالي تحصیلاتو کي ۸,۵ ملیونه محصلینو زده کړي کولې، چي ټولو نه

[۱۲]ـ په سوسیالیستي نظامونو کي، عام روغتیایي خدمات، د ډاکټر له لومړنۍ کتني څخه نیولې، تر عملیاتونو او اوږدمهالي درملني پوري ټول وړیا دي. همدغسي د وړکتون څخه نیولې، د دوکتورا تر کچي پوري زده کړو کي، زده کونکي او زده کړیالان پیسو ورکولو ته هیڅ اړ نه دي، بلکې د حکومت له لوري خپل معاشونه هم لري. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوازي دا چي د خپلو زده کړو لپاره يې لګښتونه نه کول؛ بلکې د دولت له لوري ورته معاشونه هم ورکول کېدل.

۷ – په سوسياليستي ټولني کي معلولينو، زړو او هغو کسانو ته، چي د کار کولو وړتيا نه لري؛ ته په ډېر ارزښت کتل کيږي او له عام استهلاکي حساب څخه هغوی ته د هوسا ژوندانه ښه امکانات برابريږي.

۸ – د عام استهلاکي حساب ډېره برخه، د خلګو کار ته له پام پرته ويشل کيږي. له دې وجي څخه عام کتابتونونه، سټوډيمونه، جمنازيمونه، پارکونه، روغتونونه او نور تاسيسات هم جوړيږي. عام استهلاکي حساب بيا د ټولني ټولو غړو ته، په يو شان ډول، د مهارتونو د تکامل، روغتيايي خدمتونو او په وړکتونونو کي د ماشومانو د روزلو زمينه برابروي.

۹ – د عام استهلاکي حساب او کار له نظره ويش، له يو بل سره نه شلېدونکي اړيکي لري، ځکه په عام استهلاکي حساب کي، د ډېرو تادياتو کچه، په عامو توليداتو کي له کار سره تړلي دي. د بېلګي په ډول، د تقاعدئ معاش کچه او د ټولنيزي بيمي د معاشونو مرسته، د انسان د مزد د منځنۍ کچي، کاري سابقې او د رخصتۍ سره د مزد ورکول د زيار ايستونکو له کاري شرايطو او وړتياوو سره تړلي دي.

۱۰ – عام استهلاکي حساب، چي د مادي نعمتونو د ويش نسبتاً پرمختللی شکل دی، په ډېري چټکۍ سره وده کوي. د بېلګي په ډول، په شوروي اتحاد کي، د ۱۹۷۱ – ۱۹۷۵ کلونو ترمنځ د خلګو سړي سر عايد ۲۴٪ او عام حساب ۴۰٪ زياته سول. د اويايمي لسيزي په دوهمه نيمايي کي، د خلګو سړي سر عايد ۱۸٪ او عام استهلاکي حساب ۳۰٪ لوړ سو.

۱۱ – د عام استهلاکي حساب، چټک زياتوالی په دې معنا نه دی، چي د کار له مخي د ويش اهميت لږ کيږي، خو د عام استهلاکي حساب شتون، د ټولنيز عدالت او برابرئ د رامنځته کيدلو لامل ګرځي او ټولو خلګو ته يو شان موکې برابروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ – په کرنه کي، د کاري مزد ورکول څه ډول وي؟

۱ – اوس تاسو پوهېږئ، چي په سوسياليستي ټولني کي هر څوک د خپل توان په اندزاه کار کوي او هرچاته بيا د کار په اندازه مزد ورکول کيږي. په کرنيزو کوپراتيفونو کي هم همداسي ده او هر کولکتيف خپل فنډ لري او د هغه فنډ څخه د کار په اندازه مزد ويشي.
۲ – په کرنيزو کالخوزونو کي هڅه کيږي، د کلني محصول پر ځای، چي د محصول کچه هم پکښې نامالومه وي؛ د کالخوز کروندګرو ته ګرانټي سوي منظم مياشتني معاشونه ورکول سي.[۱۳]
۳ – د ګرانټي سوي معاش سرچينه، د کالخوز خرڅ سوي مواد دي. کالخوزونه خپلو کارکونکو ته په نقدي او جنسي ډول (کرنيزو توکو په ورکولو سره) معاش ورکوي. که چيري يو کالخوز په يوه موده کي ګرانټي سوی معاش ورنه سي کړای؛ اړ دی، چي د کرنيز بانک څخه اوږدمهاله پور واخلي.
۴ – هر کالخوزچي ته د ټاکل سويو چارو د مخته وړلو سره، معاش ورکول کيږي او د کار د کميت او کيفيت د ډيروالي سره، يې په معاش کي هم ښه والي راځي.
۵ – په کالخوزونو کي د نقدي مزد ورکول، کروندګر، کارګرانو او روښانفکرانو ته نژدې کوي او د بزګرانو، کارګرانو او روښانفکرانو ترمنځ په ټولنيزو توپيرونو کي کموالی راولي. د ۱۹۴۰ کال راهيسي، د کارګرانو او بزګرانو په سړي سر عايد کي ۴,۱ پلا ډيروالی راغلی دی، په داسي حال کي چي په همدې موده کي د کالخوزچيانو عوايد ۷,۳ برابره زيات سوي دي. د تقاعدي معاشاتو ورکول او بيمه هم، د کالخوزچيانو د ژوندانه شرايط آسانه او روښانفکرانو او کارګرانو ته د دوی ژوند ور نژدې کوي.
۶ – په کالخوزونو کي، هم د صنعتي موسساتو په ډول کاري مزد، د کار د وروستيو پايلو په نظر کي نيولو سره ورکول کيږي. ميخانيکي ډلو، د مالدارۍ فارمونو او نورو ته په ورته ډول معاش ورکول کيږي.
۷ – هري ټاکلي کرنيزي ډلي ته، اړين تخنيکي توکي، کيمياوي کوډونه او نور ورکول کيږي، تر څو خپله پلان سوې دنده ترسره کړي. دا چي د دوی د کار پايله، د کال په پای کي ښکاره کيږي؛ نو د

[۱۳]ـ د يوه کالخوز حدود، تر ۲۰۰۰ جريبه متر مربع ځمکي پوري رسيږي. هر کالخوز ځان ته يوه مديريتي اداره، مامورين، محاسبين، دفتري توکي او نور کارکونکي لري او اړوند چاري د هغو له مخي مخته وړل کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورکول سویو معاشونو او کار پایله په پای کي ارزول کیږي او حسابونه یې چاڼوي. د وروستیو پایلو له مخي، د مزد ورکړه، کارکونکي د کیفیت لوړولو ته هڅوي، متقابل او ځاني کنټرول رامنځته کوي او دا چاره په وروستي تحلیل کي، د کار د مولدیت د ودي، تولیداتو د اغیزمنتوب او خلګو د هوسایني د کچي د لوړیدلو لامل کیږي.

٦ – اقتصادي حسابونه څه ته وایي؟

١ – هره دولتي موسسه، د خپل تاسیس پر مهال، خپل اړین توکي ترلاسه کوي. تولیدي موسسې باید خپل ټول لګښتونه، د عوایدو څخه پوره او جبران کړي. د دې سربېره باید هره صنعتي موسسه ګټه ولري، تر څو د هغه په واسطه وکولای سي تولیداتو ته وده ورکړي.

اقتصادي حسابونه همدې ته وایي. د تولید د لګښتونو جبرانول، د محصولاتو د پلورلو او ګټي راوړلو څخه دا شونتیا رامنځته کوي، چي حکومت د اقتصادي انګیزو وسایل په اغیزمنه توګه وکاروي. هر څومره چي یوه صنعتي موسسه، خپل وسایل په ښه ډول سره کاروي؛ په هماغه اندازه یې د عوایدو د لوړیدلو او اقتصادي وضعیت د ښه والي او کارکونکو د مزدونو د لوړوالي لامل کیږي.

٢ – د یوې موسسې اقتصادي حسابونه د یو لړ اصولو له مخي، لکه عملي اقتصادي ځانواکي او نورو باندي ولاړ دي. هره موسسه له حکومت څخه د لازم مبلغ د ترلاسه کولو سره، په خپلواکه ډول تولیدات سمبالوي او په دولتي بانک کي جاري حساب پرانیزي، د لګښتونو لپاره اړین مبلغ له هغه څخه اخلي او پاته نور عواید هغه ته ور زیاتوي.

٣ – اقتصادي موسسې، د اقتصادي هڅوني له فنډونو څخه خپلو کارکونکو ته انعامونه ورکوي او هغو ته کورونه، کلوپونه، سپورټي ځایونه او وړکتونونه باندي جوړوي.[١٤]

٤ – اقتصادي موسسې مادي مسئولیتونه هم لري. دا مسئولیتونه هغه مهال راجع کیږي کله چي یوه موسسه د تړون له مخي خپلي کړي ژمني پر ځای نه کړي. په هغه صورت کي به اړونده موسسه تاوان

[١٤]ـ په پخوانیو سوسیالیستي هیوادونو کي دا دود وو، چي هره فابریکه به خپلو کارکونکو ته کورونه، وړکتونونه، ښوونځی، کلوپونه، ورزشي ځایونه او نور د ژوندانه د هوسایني بنسټونه له خپلو عوایدو څخه جوړوي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

او جریمه ورکوي، یا به د ورکول سوي کریډیټ په بدل کې ډیره ربحه ورکوي. دا ډول کنټرول په چارو کې د دقیق والي لامل کیږي.

۷ - د یوې موسسې عاید څه ډول کاریږي؟

۱ – ګټه، یعنې تر لګښتونو د عوایدو ډیروالی، د سوسیالیستي تولیدي موسساتو تر رامنځ ته کیدلو ډیر مخته هم وه، خو د ګټې ماهیت بیا په دې کې دی، چې څه ډول ترلاسه سوې ده او د چا په ګټه باید وکارول سي. په سوسیالیستي ټولني کې، د پانګوالي ټولني خلاف ګټه نه یوازې پر انفرادي وګړو، بلکې په ټولې ټولني پوري اړه لري. نو ګټه څه ډول ویشل کیږي او د کومو موخو لپاره کاریږي؟

۷ - شکل

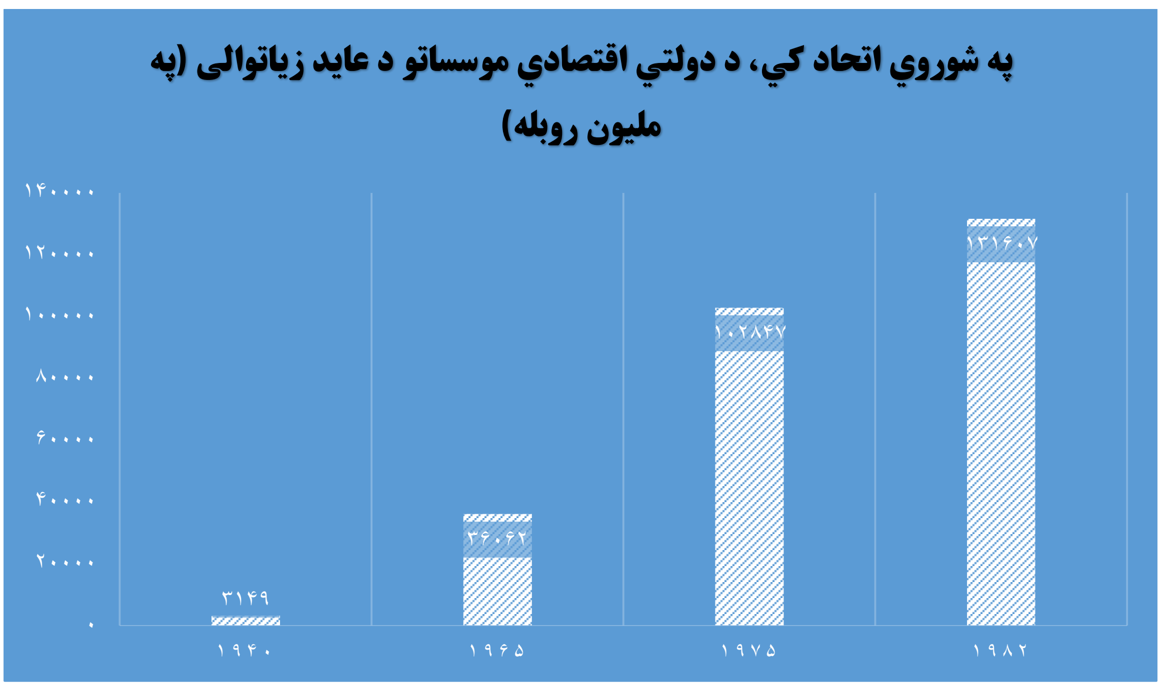

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲ – د ګټې یوه برخه مرکزي دولت ته لېږل کیږي. دا ګټه بیا سوسیالیستي دولت د عامي روغتیا، پوهني، علومو، ټکنالوجۍ، فرهنګ، چاپېریال ساتني، سټاډیمونو، پارکونو او تفریحي ځایونو په جوړولو لګوي. یا په بله مانا د ټولي ټولني په ګټه کاریږي.

۳ – د ګټې بله برخه (چي په اوسط ډول د صنعتي موسستو ۴۱٪ ګټه جوړوي) هماغو موسساتو ته پاتیږي، تر څو هغوی یې په دریو برخو کي ولګوي:

- د تولیداتو د ودي برخه
- مادي هڅوني برخه
- د ټولنیزو او فرهنګي کارونو برخه او هستوګنځایونو جوړول

۴ – د تولیداتو د ودي بودجه هم د ګټې او هم د استهلاک لپاره د ځانګړو سویو پیسو څخه جوړیږي. دا فنډ، د نوي تخنیک لپاره د پانګې اچوني، د اوزارو د عصري کولو، ټکنالوجۍ د تکامل او کاري شرایطو د ښه والي لپاره لګېږي.

۵ – د مادي هڅوني او ټولنیزو او فرهنګي کارونو بودجه د دولتي پلان سره په همغږۍ لګول کیږي. که چیري د موسسې کارکونکي تولیدي پلان په ښه ډول سره سمبال کړای سي، په دې فنډ کي د حکومت لخوا هم غوښینه مرسته ورسره کیږي. حکومت هري موسسې ته په دې برخه کي د فنډ کچه ټاکي او هره موسسه باید خامخا د دې برخې لپاره ټاکل سوې کچه پوره کړي.

٦ – د ټولنیزو او فرهنګي چارو لپاره ټاکل سوی فنډ او بودجه د کارکونکو د روغتیايي او ژوندانه حالت د ښه والي، فرهنګي او علمي تکامل، استراحت ځایونو او سناټوریمونو په جوړولو، کانټینونو په سمبالولو، سپورټي مرکزونو او نورو د جوړولو لپاره لګول کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸ - شکل

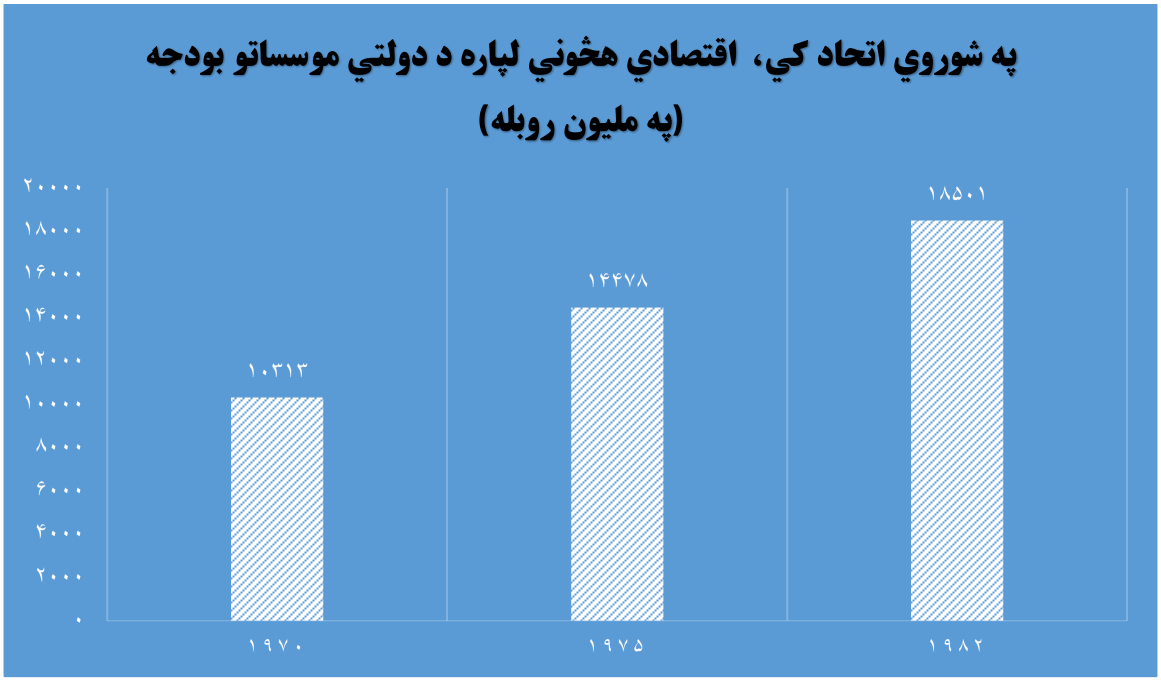

دا ټول فنډونه، کارکونکي د توليداتو ښه والي ته هڅوي.

۷ – د شوروي اتحاد د صنايعو ګټه په ۱۹۸۲ کال کي، د ۱۹۸۱ کال په نسبت، ۱۲,۷ مليارډه روبله زياته سوې او ۸۷,۸ مليارډه روبله ته رسيدلې وه. دا کچه د تېر کال په پرتله ۱۴٪ زياته وه. د هغې جملې څخه ۳۶ ميليارډه روبله يعنې ۴۱٪ بيرته موسساتو ته ورکول سوې، ۱۸,۵ مليارډه روبله يا ۲۱٪ يې د اقتصادي هڅوني فنډ ته وليږل سوې. يعنې د هرو پنځو روبلو ګټې څخه يو روبل بيرته اقتصادي هڅوني فنډ ته ليږل سوی. په دې لړ کي، ۷,۲ ميليارډه روبله د مادي هڅوني بودجې، ۷,۲ ميليارډه ټولنيزو او فرهنګي چارو بودجې او ۲,۴ مليارډه روبله د توليداتو د ودې بودجې ته ځانګړي سوي وې.

۸ – په دې ډول سره موږ پوه سولو، چې د هري اقتصادي موسسې فنډونه، د هغوی په ګټې پوري اړه لري او ګټه بيا د عوايدو او لګښتونو ترمنځ د توپير څخه منځ ته راځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸ – وروستۍ بیه څه ته وایي او د توکو بیه په سوسیالیستي ټولني کي څه ډول ټاکل کیږي؟

۱ – وروستۍ بیه، د یو محصول د تولید او خرڅلاو اړوند د یوې موسسې لګښتونو ته وایي. په وروستۍ بیي کي، د خامو او دوهمي توکو وروستي لګښتونه، نفتو، انرژۍ، برېښنا او د کار نورو توکو، همداسي د موسسې استهلاکي ځانګړي سوې پیسو، د پرسونل معاشاتو او نورو لګښتونو مجموعې ته وایي.

۲ – د دغو لګښتونو سربېره، تولیدي موسسه د کارکونکو د روزني، ټولنیزي بیمې او نوري برخي هم په پام کي نیسي او د هغه له مخي د محصول لګښتونه معلوموي.

۳ – ښکاره خبره ده، چي توکي یوازي په وروستي بیه باندي نه خرڅېږي، پر دې اساس نو حکومت د هر محصول لپاره د عمده پلورني بیه ټاکي، چي د وروستۍ بیې سربېره، د پلان مطابق اجازه لرونکې ګټه هم پکښي حسابېږي. صنعتي موسسې خپل محصولات په همدې بیه بیا خرڅوي.

۴ – د تولید د وسایلو بیه، د صنعتي عمده پلورني په بیه وي او هڅه کیږي، بیه یې ټیټه وساتل سي.[۱۵]

۵ – سوسیالیستي ټولنه په ټینګه سره په دې هڅه کي ده، چي د بیو ټاکل، د عام کار د منځني حد لګښتونه پوره کړي. دا موخه څه ډول ترلاسه کیږي؟

دولت دا ټاکي، چي د هري موسسې ځانته محصول باید تر عامو لګښتونو ډیر نه سي، ځکه د هغه پرته اړونده موسسه د محصولاتو له خرڅلاو سره نه سي کولای خپل هغه لګښتونه ترلاسه کړي، چي د بیا تولید د دوران او خپلو کارکونکو لپاره اړتیا ورته لري. حکومت د اجازه ورکول سوي ګټې او دوراني مالیاتو هغه کچي ټاکي، چي د نورو موسساتو سره ورته وي.

۶ – د بیلابیلو صنعتي محصولاتو بیي یو له بل سره تړاو لري. د بېلګي په ډول، د یوه موټر بیه، د هغه د ماشین، اوسپیني، هنداري او نورو برخو په بیو پوري تړلې دی، چي د نورو موسساتو لخوا د موټر جوړوني فابریکو ته ورکول کیږي. د تولید په ټکنالوجۍ او تولیدي بهیر کي د تویو توکو د کاروني

---

[۱۵]ـ تولیدي وسایل، چي د بیا تولید د پروسې لپاره کارېږي؛ په سوسیالیستي ټولني کي د تولیداتو د هڅوني او مادي هوساینې د زیاتوالي په خاطر په ټیټه بیه عرضه کیږي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره، بيي هم بدلېږي. په دې ډول سره، د عمده پلورني د بيو د تکامل سره، هم د عام کار اړين لګښتونه او هم د محصولاتو د توليد او خرڅلاو د شرايطو بدليدل په پام کي نيول کيږي.

۷ – د عمده پلورني بيه، د بيلابيلو څانګو ترمنځ د تناسب سره تړاو لري. د بېلګي په ډول، د تودوخي انرژۍ لپاره اړتيا کېدلای سي، د سکرو، نفتو، طبيعي ګازو، انرژۍ او لرګيو د سوځلو له لاري پوره سي. د اوښتونکو محصولاتو بيي داسي ټاکل کيږي، تر څو د مادي سرچينو د ګټې اخيستني تر ټولو معقول شکل وهڅول سي. د بيو د ټاکني سره د بدلېدونکو توکو، اقتصادي اغيزمنتوب هم په پام کي نيول کيږي. د لږ موندل کېدونکو محصولاتو د عمده پلورني بيه داسي ټاکل کيږي، تر څو د هغوی د ګټې اخيستني اعظمي ګټورتوب په لاس راوړل سي.

۸ – د بيو د ټاکني څخه موخه داده، تر څو د علم او ټکنالوجۍ پرمختګ وهڅوي. بيي په داسي ډول ټاکل کيږي، چي د نويو ماشينونو توليد هم د توليدونکو او هم د مستهلکينو لپاره ګټور تمام سي. توليدونکي هغه مهال نويو محصولاتو ته لېواله کيږي، چي د هغوی د خرڅلاو پيسې، اضافي لګښتونه جبران او ښه ګټه لاسته راوړل تامين کړي.

۹ – د بېلګي په ډول، د ماشين جوړوني فابريکې توليد، يو زاړه ماشين بيه ۴ زره افغانۍ ده. فابريکه هغه په ۴,۵ زره افغانۍ خرڅوي. ۴ زره يې لګښتونه او ۵۰۰ د فابريکې ګټه ده. څه وخت وروسته فابريکه داسي يو بل ماشين جوړوي، چي د استهلاک او کاري دوام موده يې تر پخواني ماشين دوه چنده زياته ده، خو د هغه ماشين د جوړولو لپاره فابريکه ٦ زره افغانۍ لګښت کوي. فابريکه اړ ده، چي د هغه بيه هم ٦ زره او اووه سوه افغانيو ته پورته کړي، تر څو ٦ زره لګښتونه او ۷۵۰ د ګټې لپاره ورته پاته سي. په دې ځای کي مستهلک هم د نوي ماشين د رانيول سره ۲۲۵۰ افغانۍ ګټه کوي.

په دې ډول سره، په سوسياليستي ټولني کي د توليدونکي او لګښت کونکي، دواړو ګټې په عادلانه ډول خوندي او په پام کي نيول کيږي.

۹ – د پرچون پلورني بيه څه ډول ټاکل کيږي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱ – د پرچون پلورني بیه، هغه وروستۍ بیه ده، چي حکومت یې د خلگو د شخصي استهلاک لپاره ټاکي او پر هغوی یې خرڅوي.
۲ – د پرچون پلورني بیه د توکو د وروستۍ بیي، مالیاتو، لګښتونو او مجوزي ګټې له وروستۍ بیي څخه ټاکل کیږي.
۳ – په حکومتي او کوپراتیفي سوداګرۍ کي، د پرچون پلورني څو ډوله بیي کارول کیږي. په شوروي اتحاد کي، په ټول هیواد کي د ډیرو توکو بیي یو شان دي. د بیو دا یو شان والی په هغو توکو کي دی، چي د تولید لپاره یې په ټول هیواد کي تر ډیره یو شان لګښتونه راځي او د خلګو اساسي ضرورتونه جوړوي.
۴ – هغه توکي چي د یوه هیواد له یوه سر څخه یې بل سر ته انتقال ګران پریوځي، د سیمه ائیزي پرچون پلورني په بیه باندي عرضه کیږي. دا بیي تر ډیره پوري د خوراکي توکو او ځیني نورو هغو صنعتي توکو اړوند دي، چي له یوه ځای څخه بل ته یې انتقال شونی نه وي.
۵ – د ځینو سبزیجاتو او میوه جاتو ته بیا موسمي بیي ټاکل کیږي، چي د یوه موسم په نسبت بل موسم ته توپیر کوي.
٦ – په سوسیالیستي ټولني کي هڅه کیږي، د خلگو په ګټه باندي، د پرچون پلورني د بیو ثبات وټاکل سي، خو د توکو په تولید کي د لږ و ډیر بدلونونو له راتللو سره دا بیي هم اوړي، خو هیڅکله هغي کچي ته نه رسیږي، چي د خلګو د رانیولو، لګښت او استهلاک وس دي را ټیټ سي. د بېلګي په ډول په شوروي اتحاد کي د نانوایي د ډوډۍ بیه هماغه د ۱۹۵۴ کال بیه ده، دغه راز د لبنیاتو او غوښي اوسنۍ بیه هم د ۱۹٦۲ کال بیه ده. په وروستیو ۲۸ کلونو کي، که د ځینو توکو بیه ۹٪ لوړه سوې ده، خو په څنګ کي یې بیا د خلګو عاید د تېرو اته ویشتو کالو راهیسي ۲,۵ برابره (۲۵۰٪) زیات سوی، دغسي د کالخوزچیانو مزد بیا په وروستیو دیارلسو کلونو کي ۱,۷ برابره (۱۷۰٪) ډیر سوی دی.
۷ – سوسیالیستي حکومت د توکو د بیو د آګاهانه ټاکلو او اړولو سره، نه یوازي د توکو بیي، بلکې د مشخصو توکو اهمیت د انسان په ژوندانه کي په نظر کي نیسي. په همدې موخه، د توکي قیمت کېدلای سي د هغه تر ارزښت کښته یا پورته وټاکل سي او په دې ډول سره خپله دنده د نعمتونو د بیا ویش په برخه کي ترسره کړي. د بېلګي په ډول، د قصابۍ غوښي، شیدې او د لبنیاتو نور ډولونه، کبان او نور، تر وروستۍ تمام سوي بیي کښته خرڅېږي. دغه راز، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماشومانو جامې، د ماشومانو اړوند کتابونه، د لوبو وسایل، کتابچې او د قرطاسیې نور توکي، درمل، نخي ټوکران او نور توکي تر خپل ارزښت په ټیټه بیه خرڅیږي، خو په بله خوا کي بیا ځیني توکي، تر تمام سوي بیې په مراتبو ګران خرڅیږي، لکه زر، د حیواناتو طبیعي پوستونه، الکولي مشروبات او نور تجملي توکي.
۸ – د عام استهلاک د قیمتونو کچه د هیواد د اوسیدونکو د هوساینې کچه ټاکي، خو دا هوساینه تر ډیره له عاید سره هم تړلې ده.

۱۰ ـ د خلګو اصلي عایدات له څه څخه وي؟

۱ – د خلګو عاید له هغو پیسو څخه جوړیږي، چي د کار د مزد، تادیاتو او عام استهلاکي حساب له محصولاتو څخه لاسته راغلی وي. که چیري د لومړنیو توکو او هستوګنځی بیې لوړې وي، د لګښت کچه کمیږي او د لګښت د کچې له کمېدو سره سم د هوساینې کچه هم زیانمنه کیږي. په سیاسي اقتصاد کي د واقعي عایداتو مفهوم، د مادي او معنوي نعمتونو هغه شمېر ته کاریږي، چي د ټولني غړي کولای سي، د کار د مزد او عام استهلاکي حساب څخه د لاسته راغلي محصول له مخي هغه لاس ته راوړي.
۲ – د مادي او فرهنګي نعمتونو دا شمېر، نه یوازي د خلګو په عوایدو بلکې د استهلاکي توکو په بیو، د خدماتو په تعرفو (لکه طبیعي ګاز، بریښنا، ټلیفون، عام ټرانسپورټ او نور) د زده کړو او روغتیایي خدمتونو لګښتونه، هستوګنځی کرایې، د بیمې تادیاتو، د بیکارۍ د مهال مرستي معاش او نورو سره هم تړلي دي. د یادوني وړ ده، چي په سوسیالیستي هیوادونو کي بیکاري نسته او زده کړي او روغتیایي خدمتونه وړیا دي.
۳ – د ګرانو لوستونکو به خامخا پیاد وي، چي په کتاب کي، د عام استهلاکي حساب د بحث پر مهال موږ یادونه وکړل، چي د هستوګنځی د ساتني او ترمیم د لګښتونو دریمه برخه د حکومت له لوري ورکول کیږي او له درو برخو څخه یوازي یوه برخه یې حکومت ورکوي. ستاسي به دا هم خامخا پیاد وي، چي د هستوګنځی کرایه، په اوسط ډول د کارګرانو او مامورینو د کورنۍ بودجې درې سلنه جوړوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ – سوسیالیستي ټولنه، په بیلابیلو تاریخي پړاوونو کي، د زیار ایستونکو د واقعي عوایدو د لوړولو لپاره بیلابیل شکلونه او میتودونه لکه د استهلاکي توکو د پرچون پلورني د بیو ټیټول، د معاشونو لوړول، د هستوګنځۍ د شرایطو ښه کول، د رخصتۍ ورځي زیاتول، د ثابت مزد سره د کاري ورځي کمول او د وړیا چوپړونو برابرول پر کار اچولي دي او ورځ تر بلي لا زیاته پراختیا ورکوي. دا شکلونه، د ټولنیز تکامل په بیلابیلو پړاوونو کي بدلیږي.

۵ – د واقعي عوایدو دوامداره زیاتوالی زیار ایستونکو سره مرسته کوي، تر څو خپلي زیاتیدونکي مادي او معنوي اړتیاوي پوره کړي او خپل ځان ته په هر اړخیز جسمي او عقلي ډول تکامل ورکړي.

ځیني «ځان انقلابي ښودونکي» د خلګو د ژوندانه د سطحي ښه کیدل د «بورژوازي کیدلو» سره ورته او د هغوی ځانغوښتنه یې بولي، خو دا کسان په واقعیت کي د خلګو اساسي غوښتنو په اړه بې پروا دي. کارګره طبقه، له کروندګرو سره په یووالي کي، د هیواد چاري د دې لپاره په لاس کي اخلي، تر څو لوږي، ناروغیو، بیسوادۍ او جهالت ته د پای ټکی کښیږدي. د سوسیالیزم لوی انساني مفهوم په همدې ټکي کي دی.

٦ – د خلګو د هوسایني کچه پر کوم لور ځي؟ په اوسني پړاو کي به کوم شکل تر ټولو زیات اغیزمن وي؟ دا مسایل بیا د کمونیزم د ودانۍ جوړولو تیورۍ او پراټیک لپاره ډیر اهمیت لري.

۷ – په اوسني پړاو کي، د خلګو د عوایدو د زیاتوالي لپاره ښه لار، د کاري مزد ډیرول دي. د دې میتود څخه ځکه ګټه اخیستل کیږي، چي مادي نعمتونه خپله نه رامنځته کیږي بلکې د خلګو د کار او زیار په واسطه منځته راځي. په همدې موخه، سوسیالیستي دولت هڅه کوي د کار له مخي ویش وهڅوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹ - شکل

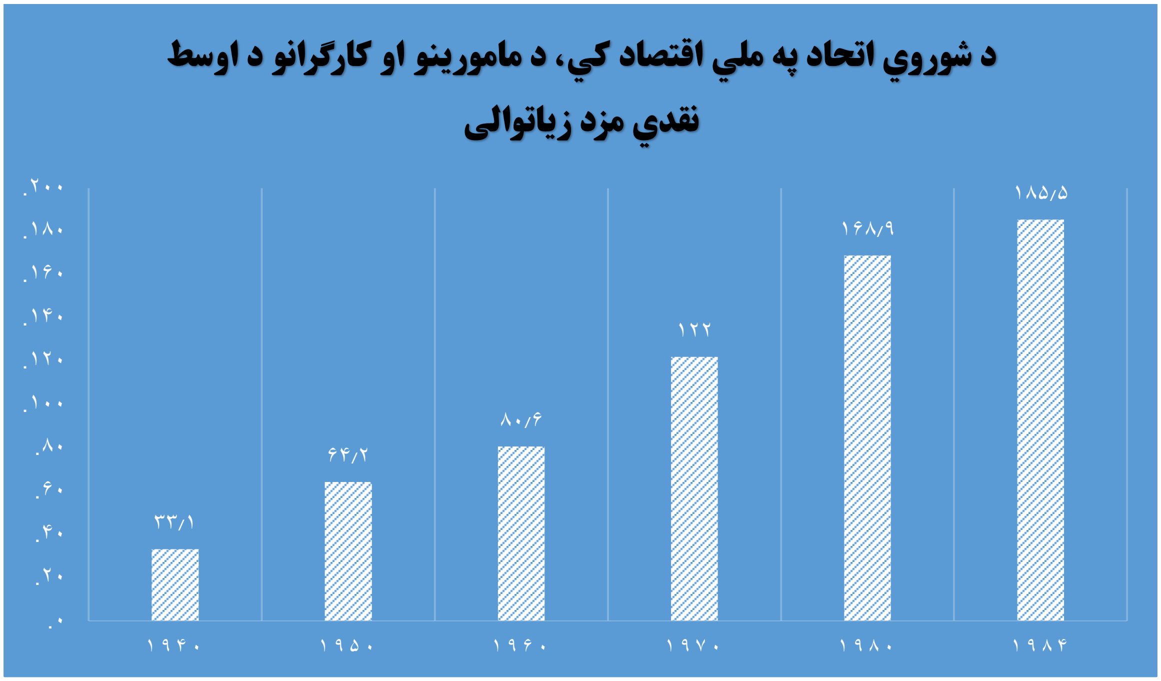

۸ – تر دوهمي نړيوالي جگړې وروسته موده کي، د زيار ايستونکو د مادي هوسايني د لوړولو لپاره د استهلاکي توکو د پرچون پلورني د بيو د ټيټوالي څخه گټه اخيستل کيدل، خو له دې تکلاري څخه د لوړ مزد درلودونکو کارکونکو ډيره گټه اخيستل. د بېلگي په ډول، که د يو شمېر توکو بيه ۱۲٪ ټيټه سوې وای، نو د ۱۰۰ روبله معاش اخيستونکي ته يې ۱۲ روبله گټه رسول، خو د ۳۰۰۰ روبله اخيستونکي ته يې بيا ۳٦ روبله گټه وررسول. د همدې لپاره حکومت هڅه وکړل، د پرچون پلورني بيي ثابتي وساتي او د لږ مزد کارکونکو معاشات لوړ کړي.

۹ – د مادي هوسايني د کچي لوړيدل د توليداتو له پراختيا سره تړلي دي. د مادي توليداتو ساحه، چي ټول استهلاکي توکي په هغه کي توليد کيږي، په داسي ډول سره وده کوي، تر څو د زيار ايستونکو د ژوندانه شرايط په ښه ډول سره سمبال سي. د ښووني او روزني، عامي روغتيا، علومو، فرهنگ او ټکنالوجی برخي په ښه ډول سره وده وکړي. دلته داسي اړيکه موندل کيږي، چي د خلگو د هوسايني د کچي لوړيدل يوازي پايله نه، بلکې د توليداتو د ډيريدلو لامل هم دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱ – پیسې څه ونډه لري او کومې دندې ترسره کولای سي؟

۱ – پیسې په واقعیت کې د متاعي تولیداتو د ودې پایله ده. له پیسو پرته، متاعي مناسبات هم ناشوني وه. په سوسیالیستي نظام کې، د متاعي مناسباتو ځانګړی ماهیت، د پیسو په خاصو ځانګړتیاوو او دندو کې دي، چې دلته به ځیني هغه عوامل وڅیړو.

۲ – په سوسیالیزم کې پیسې دا کارونه کوي: د ارزښت معیار ټاکل، د دوران وسیله ګرځېدل، د تادیاتو وسیله ګرځېدل، سوسیالیستي ذیرمه او پس انداز رامنځته کول او نړیوالي پیسې.

۳ – پیسې د ارزښت د معیار په توګه، د زرو د خیالي مقدار په ډول ښکاره کیږي. ټول توکي د پیسو په شکل کې، خپل ارزښت ښیي. دا دنده د بیې په ټاکنه کې ترسره کیږي او د هغه په وسیله د ټولو توکو د مبادلې تناسبات تثبیتیږي او د یوې جلا موسسې او ټولي ټولني لپاره د یوه توکي د تولید لګښتونه ټاکل کیږي. د پیسو دا دنده د بیو د اندازه په واسطه ترسره کیږي. د بیو د اندازې کولو بنسټونه بیا د زرو د هغه شمېر، چې د دولت په واسطه د هیواد په پولي واحد کې تثبیت سوي دي، رامنځته کیږي. مانا دا چې هر هیواد د هغه زرو د شمېر له مخې، چې په خپلو اسعارو کې یې تثبیت کړي دي، خپل ځان ته د بیو مقیاسونه لري.

۴ – پیسې، د ارزښت د معیار په توګه، د زرو د ټاکل سوي شمېر سره د خیالي مطابقت له مخې، د زرو د ټاکل سوي شمېر په ډول ښکاره کیږي. پیسې په خپلې دې ځانګړني کې، تر ډېره پوري د پرچون پلورني توکو د دوران په ډول کار او د توکو په مبادله کې د منځګړي دنده ترسره کوي.

پیسې د دوران د وسیلې په توګه دا شونې کوي، چې د توکو د دوران پلانونه تر کنټرول لاندې ونیول سي، د توکو پر تولید او دوران باندې اغېزه کوي، د پیسو دوران تنظیم سي او عرضه او تقاضا یو د بل سره په جوړجاړي کې راسي.

۵ – دا چې پیسې، له دوران څخه د توکي تر وتلو وروسته هغه ته داخلیږي، له دې مخې څخه د تادیې وسیله هم ده. توکي، د خرڅونکي څخه د اخیستونکي لاس ته ورځي او پیسې سرچپه لار وهي. که دا سرچپه حرکت، د یوې ټاکل سوي مودې وروسته سره ترسره سي، هغه مهال بیا پیسې د پور د مسئولیتونو د ادا کولو دنده ترسره کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیسې، په بیلابیلو شکلونو او ځایونو کې په بیلابیل ډول، د تادیې د وسیلې په توګه دنده ترسره کوي، د بېلګې په ډول: د هغو توکو او خدمتونو د پیسو تادیه کول، چې اوسیدونکو د پور په ډول اخیستي دي، د یوې موسسې په واسطه د بانکي کریډیټ اخیستلو او ورکولو پر مهال، یا د زیار ایستونکو د مزد د ورکولو، د تقاعدي معاشونو او محصلینو د معاشونو ورکولو او مالیاتو، تادیاتو، بیمې او نورو برخو کې د حسابونو د چاڼولو پر مهال. د دې دندې پر اساس، د سوسیالیزم د مالي او کریډیټي سیستم دندې وده کوي. پیسې، د تادیې د وسیلې په ډول، په واقعیت کې د ملي اقتصاد د ودې مهمه برخه ده. پیسې، چې د هغه په واسطه، مالي او کریډیټي مناسبات عمل کوي، د تولیدي پلان د تطبیق د څارنې او د موسسو او څانګو ترمنځ د مادي ارزښتونو د بیا ویش لپاره، تر څو تولیدات د ټولنې په ګټه لا ښه وده وکړي؛ کارېږي. سوسیالیستي دولت، چې د بېلګې په ډول، د یوې موسسې د کارکونکو کاري مزد کنټرولوي، هممهاله د موسسې نور اړخونه او تر ټولو زیات د تولیدي پلان په تطبیق باندې هم پام کوي.

٦ – پیسې د ذیرمې د وسیلې په ډول، عامه او انفرادي شتمني ښیي، خو د پیسو دا دنده په سوسیالیستي ټولنې کې د نورو ټولنو سره توپیر کوي. دوه ډوله سوسیالیستي ذیرمې سته، عامه او انفرادي. ټولنه د دولت په شتون کې، د پانګونو، عام استهلاکي حساب د ذیرمو ډیرولو او خدماتي برخو د کارکونکو د مزد ورکولو لپاره ذیرمه کوي.

ځانته جلا موسسې هم خپلې پیسې ذیرمه کوي، خو نه د نقدو پیسو په ډول، بلکې د دولتي بانک د حسابونو په ډول. هغوی خپل ټول پولي عواید په بانک کې ایږدي او دا چاره د دې شونتیا رامنځته کوي، چې هغه عواید د ټولي ټولنې په ګټه وکارېږي. په دې ډول سره، ټولې سوې پیسې په خزانې نه بدلیږي، بلکې په دوران کې وي، په تولیداتو کې برخه اخلي او ټولنې ته ګټه رسوي.

٧ – له هغه ځایه چې پیسې د ځانته جلا هیوادنو له پولو څخه وځي، نړیوال بازار ته رسیږي، د نړیوالو پیسو دنده هم ترسه کوي. پیسې په نړیوالو بازارونو کې خپل ملي شکل له لاسه ورکوي او د زرو په ډول، چې د عمومي مبادلې وسیله ده؛ ځان ښیي. د نړیوالو پیسو دنده، د بهرنۍ سوداګرۍ په دوران کې د سوسیالیستي او پانګوالي هیوادونو ترمنځ توپیر کوي، ځکه په دې برخه کې پیسې د ټولنیزي او اقتصادي محتوا له مخې، بیلابیل مناسبات رامنځته کوي. سوسیالیستي دولتونه، د پانګوالي هیوادونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره د اقتصادي راکړي – ورکړي او عملیاتو پر مهال د زرو او بهرنیو اسعارو څخه ګټه اخلي، خو د سوسیالیستي هیوادونو په منځ کي بیا د زرو دوران ته اړتیا نسته او معاملې په غیر نقدي ډول د هوکړه سویو تدارکاتو له مخي ترسره کیږي.

۱۲ – د پیسو دوران څه ډول پلان او تنظیمیږي؟

۱ – د دوران د وسیلې په توګه، د پیسو د دندي سرته رسولو پر مهال، په کاغذي نوټونو، فلزي سکو او زرو باندي د هغوی د اوښتون شونتیا او اړتیا سته. دا ګام له اقتصادي نظره په دې معقول دی، چي د زرو دوران د پیسو په توګه د دوران لګښتونه زیاتوي او د حکومت د زرو د ذیرمو د پاشلتیا لامل نه ګرځي.
په کاغذي نوټونو باندي د زرو اړول، د پیسو پر دوران باندي د حکومت تنظیم او کنټرول آسانه کوي، ځکه کاغذي نوټونه په آسانۍ سره، دوران ته اچول کېدلای او بیرته ایستل کېدلای سي او حرکت یې تر کنټرول لاندي راځي.
۲ – خو د کاغذي نوټونو او سکو په واسطه د زرو بدلول یوازي هغه مهال د ټولني اقتصاد ته ګټه کوي، چي دا تعویض د پیسو د دوران له قانون سره سم ترسره سي. د یاد قانون محتوا داده، چي هغه شمېر پیسې، چي د دوران لپاره اړیني دي؛ هغه د توکو د قیمتونو د مجموعې او د پولي واحدونو د دورانونو له ویش سره سم وي.
۳ – دا قانون په هر ټولنیز او اقتصادي نظام کي، په ځانګړي ډول کار کوي. د بېلګي په ډول، په پانګوالي تولیداتو کي، چي خپل په خپله او په غیر منظم ډول وده کوي؛ د پیسو دوران د پلان له مخي نه سي تنظیمېدلای. پانګوالي دولتونه تر اړتیا زیاتي پیسې دوران ته اچوي. په دې کي هیڅ د حیرانتیا خبره نسته، چي له دې کار سره د پیسو ارزښت کمیږي. دا یوازي یو هغه دلیل دی، چي موږ ته وښیي، ولي پانګوالي اقتصاد هر وخت د اسعارو له بحران سره مخ وي.
یوازي په سوسیالیستي نظام کي، د تولیداتو د بیو تنظیم، له دوران څخه د پیسو ایستل او نور شوني کیږي او د ټولي ټولني په ګټه د پیسو شمېر او د دوران چټکتیا رامنځته کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴ – د توکو تولید او پلان سوی دوران او د ثابتو بیو ټاکل، چي توکي د هغه سره سم عرضه کیږي، په سوسیالیستي ټولني کي د پیسو ثبات رامنځته کوي. په ثابتي بیي باندي، د توکو عرضه کول زیار ایستونکي په دې ډاډمنوي، چي هم نن او هم سبا له هغه مزد سره چي ترلاسه کړی یې دی؛ هغومره توکي، چي اندازه یې له وړاندي مالومه ده؛ ترلاسه کولای سي.

۵ – سوسیالیستي هیوادونه، چي د خلگو د نقدي عوایدو کچي او خرڅیدونکو توکو ته پلان جوړوي او دواړو د تطبیق زمینه برابروي؛ د توکو د بیو ثبات ساتي. ثابتي بیي، په خپل وار سره د دې شاهدي ورکوي، چي په دوران کي دننه پیسو شمېر، د توکو د نورمال دوران لپاره بسنه کوي.

٦ – په سوسیالیستي نظام کي، د پیسو د دوران بله ګټه د هغه مرکزیت دی، چي د دولتي بانک په واسطه د خزانې د وحدت د اصل له مخي، سمبالیږي. پیسې د ډیرو موسساتو او انفرادي وګړو څخه، واحد دولتي بانک ته ورځي او د هغه له طریقه بیاځلي موسساتو او وګړو ته ویشل کیږي. د دولتي او کوپراتیفي موسساتو او سازمانو ترمنځ غیر نقدي محاسبې ترسره کیږي. په داسي حال کي چي نقدي پیسې تر ډیره پوري د سوسیالیستي موسساتو، خلګو او همدارنګه انفرادي وګړو ترمنځ بدلیږي – را بدلیږي، نقدي پیسې د سوسیالیستي موسساتو تر منځ په حسابونو کي، یوازي په استثنایي توګه، د جزئي تادیاتو د ادا کولو لپاره کارېږي.

۷ – په شوروي اتحاد کي، دولتي بانک نوټونه، د سلو، پنځوسو، شلو، لسو او پنځو معادل، دوران ته اچول سوي دي. دغه راز بانک، تورو پیسو د اړتیاوو د له منځه وړلو لپاره، د پنځو، درو او یوه روبل او یو روبل معادل فلزي سکې او کیپک (۱۰۰ کیپک یو روبل کیږي) عرضه کړي دي. د کاغذي نوټونو او فلزي سکوکو دا ډول بیلابیل والی، محاسبې آسانه کړي او د اتوماتو سیستمونو په واسطه د سوداګرۍ له دودېدلو سره مرسته کوي. [١٦]

۸ – د پیسو ډیره برخه د مزد له لاري دوران ته اچول کیږي او د پرچون پلورني د سوداګرۍ له لاري بیرته له دوران څخه را ایستل کیږي. د سوداګریزو موسساتو پیسې، دولتي بانکونو ته د ورتلونکو پیسو

[١٦]- د ختیځي اروپا سوسیالیستي هیوادونو د ښه اقتصادي وضعیت له امله، حتی د سلو او پنځوسو بانک نوټونه هم نه ول چاپ کړي. د بېلګي په ډول، په سوسیالیستي بلغاریا کي تر ټولو لوړ بانکنوټ د ۲۰ په ارزښت وو. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډیره برخه جوړوي. د مزدونو او هغو توکو، چې د دولتي سوداګرۍ له لارې عرضه کيږي، ترمنځ تناسب ډېر مهال د اضافي پيسو استولو او يا له دوران څخه د مازادو پيسو را ايستل ټاکي.

۹ – د خلګو د عوایدو او لګښتونو بیلانس، چې د مالي ارګانونو له لوري ترتیب کیږي، د ملي اقتصاد د پلان یو برخه جوړوي. یاد بیلانس د نقدو پیسو کلنۍ حرکت په ټول هیواد او سیمو کې ښیي. د پولي عوایدو او لګښتونو بیلانس د خلګو د تقاضا د ټاکلو او د هغوی د احتمالي سپما، چې دوی یې د پس انداز په حسابونو کې اچوي، ښیي او د پولي دوران د لا دقیق سیاست د عملي کولو لپاره زمینه برابروي.

۱۳ – مالي چارې څه ونډه لري؟

۱ – د توکو له تولید سره، د توکو او پیسو د حرکت لپاره بیلابیلو شکلونو ته اړتیا سته، لکه مالي چارې، کریډیټ او نور.

۲ – مالي چارې هغو پولي مناسباتو ته وايي، چې د پیسو حرکت په سیده ډول، د توکو د حرکت سره نه یو ځای کیږي، د بېلګې په ډول مالیات، کریډیټ، بیمې او نور. د توکو او پیسو د خوځښت ترمنځ د مستقیمي اړیکې نه شتون، د مادي ارزښتونو د ویش ځانګړنه ده. له دې مخې څخه، مالي مناسبات تر ټولو وړاندې د توکو او خدماتو ویش او بیا ویش رامنځته کوي او په دې ډول سره د هغه په تولید، مبادلې او استهلاک باندې اغېزه کوي.

۳ – له دې کبله، چې د تولید قاطع وسایل او د تولید سویو محصولاتو ډیره برخه په ټولې ټولنې پورې اړه لري، سوسیالیستي حکومت د پیسو ډیره برخه په خپل لاس کې متمرکزه ساتي. حکومت، دا پیسې د ملي اقتصاد په بیلابیلو څانګو کې ویشي او د هغه څخه ګټه اخیستنه تر خپل کنټرول لاندې راولي. په دې ډول سره سوسیالیستي مالي مناسبات دوې اصلي دندې، چې ویش او کنټرول دي، ترسره کوي. دواړې دندې یو له بل سره، نه شلېدونکې اړیکې لري، ځکه د ګډو اقتصادي بنسټونو یعنې عام مالکیت درلودونکې دي.

۴ – د سوسیالیستي مالي چارو یو بله ځانګړنه په پلان سوي ډول د هغو کارونه ده. مالي چارو ته د پلان جوړوني شونتیا په دې کې ده، چې عام تولیدات د پلان له مخې، مونډل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت د مالي سیستمونو په واسطه، د پولي مبالغو اخیستل له وړاندي څخه لا ټاکي او په هغه سره کولای سي، د تولیداتو پراختیا او د ملي اقتصاد نوري برخي په فعاله ډول سره تر اغیزې لاندي راولي.

۵ – مالي سیستم، تر ټاکلي کچي پوري، د ټولني د اقتصادي سیستم جوړښت ښیي. د بېلګي په ډول، د ملي اقتصاد لومړنۍ کړۍ تولیدي موسسې دي. همدا تولیدي موسسه بیا د مالي سیستم لومړنۍ کړۍ هم ګڼل کیږي. د پولي لګښتونو او ذیرمو اړوند پولي مناسبات د سوسیالیستي اقتصاد د هر سکټور، په هري تولیدي برخي کي ښکاره کیږي. په دې ځای کي دی، چي د کار د مزد پولي بودجه او د موسسې او ځانګي ګټه رامنځته کیږي. دا عوامل، د تولیدي موسسو او ملي اقتصاد د جلا برخو ترمنځ مالي مناسبات جوړوي.

۶ – د تولیداتو د نه دریدونکي نوي کېدلو پر مهال (یعني د بیا تولید په لړۍ کي) د پولي ذیرمو مرکزي بودجه، چي په ټولو خلګو پوري اړه لري؛ رامنځته کیږي، دا بودجه د تولیداتو د ودي، خدماتي بنسټونو د جوړولو او نورو عامو اړتیاوو د پوره کولو لپاره اړین دي. دا پولي مناسبات د مرکزي دولت مالي چاري مخته وړي.

۷ – د مالي مناسباتو خاص شکل، کریډیټ دی. د مادي ارزښتونو د دوران پر مهال (لکه خام مواد او تیار سوي محصولات) چي په سوسیالیستي موسساتو کي تولید کیږي، په هغه کي پولي شمېري د موقت وخت لپاره پریښودل کیږي. د هغه سره هممهاله، د موقتي اړتیاوو د له منځه وړلو لپاره اضافي پیسو ته اړتیا را منځته کیږي. پر دې بنسټ، د پیسو حرکت رامنځته کیږي، خو په غیر نقدي ډول. دا پولي مناسبات، د کریډیټ بنسټونه جوړوي. ځانګړنه یې په دې کي ده، چي پیسې د هغه لومړني خاوند ته چي پور ورکونکی دی؛ ورګرځي.

۸ – په دې ډول سره مالي چاري دا درې برخي په ځان کي رانغاړي:

الف) د سوسیالیستي ملي اقتصاد د تولیدي موسساتو او ځانګو مالي چاري، چي د مالي سیستم لومړنۍ کړۍ جوړوي

ب) د مرکزي دولت مالي چاري، چي د مالي سیستم رهبري کونکې کړۍ ده

ج) کریډیټ، چي په عامو تولیداتو کي په موقتي ډول ورکول سوي مبالغ ښیي

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۴ - کریډیټ ولي اړین دی او ونډه یې څه ده؟

۱ – د پیسو او توکو د مناسباتو څرنګوالی، د کریډیټ څرنګوالی ټاکي. د پانګوالی په شرایطو کي کریډیټ د پور پانګه یا استقراضي پانګه رامنځ ته کوي. په سوسیالیستي ټولني کي پانګه نسته. په دې ډول سره، کریډیټ، په ملي اقتصاد کي په موقتي او پلان سوي ډول د یو شمیر پیسو ورکول دي. دا پیسې سوسیالیستي موسساتو ته د پورونو په ډول ورکول کیږي، تر څو هغوی یې خپلو تولیداتو د زیاتولو فنډونو کي وکاروي. کریډیټ په سوسیالیستي ټولني کي، د ټولي ټولني په ګټه، د پولي شمېر د بیا ویش یو خاص شکل دی.

۲ – په سوسیالیستي ملي اقتصاد کي، آزاد پولي مبلغونه، د تولیدي فنډونو په لړ کي (اساسي او دوراني) منځ ته راځي. د اساسي تولیدي فنډونو ارزښت (د سیستمونو، اوزارو او ودانیو لپاره) په پړاویز ډول، د تولید سوي محصول قسطونو ته ورګرځي، خو د دغو فنډونو بیا ځلي نوي کول، د اوږد مهال وروسته په جنسي ډول ترسره کیږي. پر دې بنسټ، د تولیدي موسسې د فنډونو څخه انتقال سوی ارزښت، په موقت ډول راوځي. استهلاکي په پړاویز ډول غونډیږي او یوازي د یوې ټاکلي مودې وروسته، د ماشینونو او نویو اوزارو د رانیولو او بنسټیزو بیارغونو لپاره کاریږي. په دې ډول سره، د فنډونو د دوران پر مهال یو موسسه کله – کله آزادي پیسې لاس ته راوړي. د بېلګي په ډول، هغه شمیر پیسې، چي د خامو موادو او انرژۍ لپاره ځانګړي سوي دي، ځیني وختونه ذیرمه کیږي، ځکه د دغو مادي ارزښتونو رانیول یوازي، د ټاکلو وختونو د تېریدلو وروسته عملي کیږي. په همدې ډول سره، د مزدونو په فنډ کي، د محصولاتو خرڅلاو ذیرمه کیږي، خو مزدونه یوازي په میاشتني یا په میاشت کي دوه ځله ورکول کیږي.

۳ – آزاد پولي مبالغ دغه راز د ټولني او موسساتو له سوچه عاید څخه هم رامنځته کیږي. زیار ایستونکي هم موقتاً پریښودل سوي پیسې په لاس کي اخیستلای سي. دا پیسې، د پس انداز د صندوقونو له لاري، په بانک کي ځای پر ځای کیږي او د کریډیټي عملیاتو لپاره ګټه ورڅخه اخیستل کیږي، خو آزادي پیسې یوازي هغه مهال د کریډیټ په وسیلې باندي بدلیږي، چي نوري موسسې اړتیا ورته پیدا کړي. موسسې د بېلګي په ډول، د خپلو مبالغو د دوران پر مهال، پورونو ته اړتیا پیدا کوي. د یوې موسسې په واک کي سته پیسې، کله لږي او کله زیاتېږي. پولي ذیرمي کله – کله د

(c) ketabton.com: The Digital Library

موسسې د اړتیاوو لپاره لري او کله هم ډیري وي. د بېلګي په ډول، د خوړو جوړولو فابریکې، د لبلبو یا ګني د لاس ته راوړلو پر مهال، ډیرو لګښتونو ته اړتیا لري، خو د محصولاتو د خرڅولو پر وخت بیا لږ پیسې غواړي. په همدې مهال کي بیا شوني ده نوري موسسې، اضافي لګښتونو لپاره پیسو ته اړتیا پیدا کړي. نو دا پیسې د کریډیټ څخه په ګټي اخیستني سره، د ټول ملي اقتصاد د ودي لپاره کارېږي.
۴ – کریډیټ، د موسساتو د بنسټیزو فنډونو په وده کي، د تخنیکي پرمختګ په عملي کولو او د موسساتو د دوراني بنسټونو پر مهال، ډیره ونډه لوبوي. کریډیټ، د تولیداتو لړۍ چټکه کوي، د هغوی خرڅلاو زیاتوي او د تولید او استهلاک ترمنځ زماني توپیر لنډوي. په دې ډول سره کریډیټ، د عامو تولیداتو پر اغیزمنتوب باندي مثبته اغېزه کوي.
۵ – په کریډیټي مناسباتو کي، د ربحي د سمي بیه ټاکل ډیر ارزښت لري. د ربحي کچه خپلي پولي لري. ربح باید د دې لپاره بسنه وکړي، چي په پور اخیستونکو موسساتو کي د سپما لپاره اغیزناکي انګیزې رامنځ ته کړي او په بانکونو او د پس انداز په صندوقونو کي له پیسو د زیاتي ساتني څخه ډډه وکړي. د کریډیت ربحه باید شرایطو ته په کتو او د هغوی اغیزمنتوب په پام کي نیولو سره، د ۱ څخه تر ۱۰٪ پوري وي. د کریډیټ د ربحي دا توپیر د دې لپاره کارېږي، تر څو د ربحي پالیسي، د تولیدي کلکتیفونو او ټولي ټولني ګټي په پام کي ونیولای سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروستۍ خبري

۱ – که له انقلاب څخه وړاندي روسيې، د نړۍ يوازي ۴٪ توليدي محصولات جوړول، اوس په شوروي اتحاد کي د نړۍ پنځمه برخه صنعتي توليدات توليد کيږي او ټول سوسياليستي هيوادونه بيا د نړيوالو صنعتي محصولاتو ۴۰٪ برخه جوړوي. د نړيوال سوسياليستي سيستم غړي هيوادونه د ګډو اقتصادي بنسټونو (د توليد پر وسايلو عام مالکيت) بنسټونو، ورته سياسي نظامونو (د زيار ايستونکو سياسي واک، د کمونستي او کارګري ګوندونو په وسيله) ګډي ايډيالوژۍ (مارکسيزم – لنينزم) او ګډو بنسټيزو موخو (د ځبېناک څخه د بشريت خلاصون، د ځمکي پر مخ د سولي ساتل او کمونستي ټولني جوړول) دي. دا ټول عوامل د دې لامل سوي دي، چي د سوسياليستي هيوادونو ترمنځ، د مساوي حقوقو، همکارۍ او متقابلو مرستو پر اساس نوي اړيکي رامنځته او زياتي سي.

۲ – د ملي اقتصاد د پلانونو انسجام، د اقتصادي پاليسيو لپاره مشورې، د لېواله هيوادونو له لوري د صنايعو د ځينو برخه د ودي لپاره ګډه پلان جوړونه او د پلان جوړوني او ملي اقتصاد د ادارې اړوند د تجربو شريکول، د وړونو هيوادونو ترمنځ زيات دي. په هغو اقتصادي برخو کي، چي د ګډ کار او پراختيا هوکړه باندي سوې ده، د پلان له مخي ګډ کار کيږي. دا ګډ کار د دې لامل کيږي، چي بيلابيل هيوادونه د خپلو وطني سرچينو څخه د سوسياليستي همکارۍ په چوکاټ کي ښه ګټه واخيستلای سي. د دې سربېره، دا هيوادونه د پانګوالي هيوادونو د اقتصادي کړکېچونو څخه هم خوندي وي. سوسياليستي اقتصاد په ثابت او چټک ډول سره وده کوي.

۳ – سوسياليستي هيوادونه د مخ پر وده هيوادونو سره، د هغوی ټولنيز سيستم ته له کتلو پرته مساويانه مرستي کوي. سوسياليستي هيودونه په پوره قاطعيت سره، د امپرياليزم او استعمار د تبعيضي سياستونو پر خلاف ولاړ دي او په نړيوال اقتصاد کي د نوي او عادلانه نظم غوښتونکي دي.

۴ – د پانګوالۍ سره په اقتصادي سيالۍ کي، د برياليتوب اصلي شرط د علم او ټکنالوجۍ پراختيا او په ملي اقتصاد کي د هغه څخه ګټه اخيستنه ده. و . ا . لنين ويلي وه: «بريا به د هغه چا وي، چي تر ټولو ښه تخنيک، نظم، ډسپلين او ښه ماشينونه ولري.» «د علم او ټکنالوجۍ ډيره پراختيا دا مهال، د سوسياليزم او پانګوالۍ ترمنځ، د تاريخي سيالۍ اصلي برخه او د سوسياليستي ټولني د ودي اړين شرط دی.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ – په سوسیالیستي هیوادونو کي د علم او ټکنالوجۍ لاسته راوړني د صنایعو په ډیرو څانګو، کرنیزو برخو او د تولید په برخه کي د کادرونو پر بنسټونو ولاړ دي. (باید ووایو، چي د نړۍ دریمه برخه علمي کارکونکي د سوسیالیستي هیوادونو غړي دي.)
٦ – سوسیالیزم د ټولني د ټولو غړو، د هوسایني زیاتېدونکې زمینه برابروي. په سوسیالیستي هیوادونو کي، د کاري مزد د ورکولو پر مهال، بیکاري، استثمار، کړکېچونه، نژادي تبعیضونه او نوري ستونزي نسته. د ټولني ملي عاید کال تر بل کال پوري وده کوي. سوسیالیستي هیوادونه د ښووني او روزني، روغتیایي چوپړونو او نورو برخو کي تر پرمختللو پانګوالي هیوادونو مخکي دي.
٧ – له پانګوالۍ سره، د سوسیالیزم په اقتصادي سیالۍ کي، په پانګوالي هیوادونو کي د زیار ایستونکو د ژوند د ښه والي او سوسیالیستي بنسټونو پیاوړي کولو کي انقلابي اغېزه لري. له دې سره – سره، چي د پانګوالۍ دفاع کونکي هڅه کوي، د سوسیالیزم بنسټیز ښه والی پټ کړي او لاسته راوړني یې ور بدنامه کړي، خو خپله په پانګوالي هیوادونو کي د سوسیالیزم لپاره مبارزه د ودي په حال کي ده. دا مهال، د زیار ایستونکو اقتصادي او ټولنیز ایډیالونه، نه د تصور له مخي، بلکې په سوسیالیستي هیوادونو کي د عیني واقعیتونو له مخي شکل اخلي.
٨ – سوسیالیستي هیوادونه، د نړۍ د ولسونو لپاره، د دې بیلګه جوړه کړې ده، چي څه ډول وکولای سي په لنډ وخت کي، یو وروسته پاته کرنیز هیواد په لوی صنعتي هیواد بدل کړي. د و . ا . لنین دا وړاندوینه، چي ویلي یې وه «بریالی سوسیالیزم، په نړیوالو پیښو کي خپل عمده اغېزه، د سوسیالیستي ټولني د ښې پراختیا او تر هر څه وړاندي د خپلي اقتصادي پالیسۍ په واسطه ښیي» رښتیا کیږي.
٩ – ستونزمنه وه، چي په دې لنډ کتاب کي دي، د سوسیالیزم د سیاسي اقتصاد اړوند ټولو پوښتنو ته ځواب ورکول سي. شاید د لوستونکو سره نوري پوښتني هم وي، چي موږ ته په لیک استولو سره یې ځواب ورکولو ته چمتو یو.

پای

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب له متن څخه:

يوازي سوسياليزم کولای سي د توليداتو چټکه او سيده وده را منځته کړي، د زيار ايســــتونکو ورځ تر بلي زياتيدونکي مادي او فرهنگي اړتياوي ورپوره کړي او بشريت د هغو بې حسابه رنځونو څخه، چي پانگوالی ور په برخه کړي دي؛ وساتي.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library